

Jouko Kokkonen, Teijo Pyykkönen

Suomalainen urheilujohtaja

itse asiasta kuultuna

Liikuntatieteellisen Seuran

IMPULSSI

nro 24

Liikuntatieteellisen Seuran

IMPULSSI

– **kiihottavaa liikuntatietoa**

Impulssi on Liikuntatieteellisen Seuran sarja. Se tähtää kiihokkeeseen ja sysäykseen (lat. pulsus = sysäys): liikuntakulttuurin ja -tieteen liikahtuksiin sekä lukijan herättämiseen ja innostamiseen.

Impulssi karsii, pelkistää ja vetää yhteen. Impulssissa on lupa innostua ja olla kriittinen.

Impulssissa voi olla montaa mieltä. Impulssin takana seisoo kirjoittaja, ei välttämättä julkaisija.

Impulssin hinta on 10 euroa + toimituskulut.

Tilaukset: tuula.valli@lts.fi • 010778 6601 • www.lts.fi

Jouko Kokkonen, Teijo Pyykkönen

Suomalainen urheilujohtaja

itse asiasta kuultuna

LTS

Liikuntatieteellinen Seura
Finnish Society of Sport Sciences

**Liikuntatieteellisen Seuran
Impulssi nro 24
Helsinki 2011**

Esipuhe

Urheilijat ovat pääosassa urheiluareenoilla, valmentajat valmennuskentillä ja urheilujohtajat kokoushuoneissa. Urheilijoista on kirjoitettu paljon, valmentajista jonkin verran, urheilujohtajista vähemmän. Suomalaisista urheilujohtajista on ehditty olla montaa mieltä, mutta urheilujohtajuuden kokonaisuutta ei ole pohdittu. Julkaistut yksittäiset henkilökuvat tai muistelmat eivät kokonaistarkastelua korvaa.

Käsillä oleva julkaisu on osa Suomen Urheilumuseosäätiön (SUM) hallinnoimaa ja opetus- ja kulttuuriministeriön tukemaa haastatteluhanketta *”Urheilujohtajuuden muutos”*. Hankkeen avulla on haluttu tarkastella urheilujohtajuutta nimenomaan urheilujohtajien itsensä kertomana. Urheilumuseosäätiön yhteistyötahona on ollut Liikuntatieteellinen Seura (LTS).

Hankkeen tavoitteet ovat olleet kahtaalla: ensinnäkin haastatella suomalaisia urheilujohtajia ja tallentaa haastatteluaineistot Suomen Urheiluarkistoon, jossa ne ovat myöhemmin tutkijoiden käytettävissä. Haastatteluaineistoa kertyi yli 26 tuntia.

Toinen tavoite on ollut laatia haastatteluihin perustuva julkaisu urheilujohtajuudesta ja sen muutoksista 1960-luvulta 2000-luvulle. Kaikkea haastatteluaineistoa ei kuitenkaan ole pystytty sisällyttämään tähän julkaisuun. Valinnoista vastaavat kirjoittajat. Julkaisussa on pyritty säilyttämään haastateltujen urheilujohtajien ääni mahdollisimman aitona, joten mukana on runsaasti suoria lainauksia. Lainaukset on erotettu muusta tekstistä lainausmerkein ja sisennyksin.

Haastateltavina ovat olleet (aakkosjärjestyksessä) **Matti Ahde, Kerstin Ehnholm, Harri Holkeri, Carl-Olaf Homén, Tapani Ilkka, Pertti Paloheimo, Markku Pullinen, Kosti Rasinperä, Peter Tallberg, Kalevi Tuominen ja Jukka Uunila**. Haastattelut on toteutettu yksitellen. Haastatellut esitellään sivuilla 4–5.

Hankkeen projektiryhmään ovat kuuluneet johtaja **Pekka Honkanen** ja erikoistutkija **Ossi Viita** (SUM) sekä tutkija **Jouko Kokkonen** ja tutkimus- ja julkaisupäällikkö **Teijo Pyykkönen** (LTS). Haastatteluista ovat vastanneet Honkanen ja Kokkonen. Haastattelut pohjustettiin Kokkosen tekemillä laajoilla taustoituksilla. Aineiston tallentamisesta sähköisessä muodossa ja arkistotyöstä on vastannut Viita. Julkaisun vastuuhenkilöt ovat Kokkonen ja Pyykkönen.

Projektiryhmä kiittää haastateltuja antoisista keskusteluhetkistä.

Helsingissä huhtikuussa 2011

Pekka Honkanen, Jouko Kokkonen, Teijo Pyykkönen, Ossi Viita

Liikuntatieteellisen Seuran Impulssi nro 24

© Tekijät ja Liikuntatieteellinen Seura ja
Suomen Urheilumuseosäätiö, Helsinki 2011
Teksti: Jouko Kokkonen ja Teijo Pyykkönen
Sarjan toimittaja: Teijo Pyykkönen
Ulkoasu: Mainostoimisto Soihtu
Kirjapaino: Tammerprint Oy, Tampere 2011
ISBN 978-951-8982-83-1
ISSN 1237-0576

Sisällys

Urheilujohdon arvostus laski

Kansan usko huippu-urheiluun horjuu, johtajien toivo elää

Eilen julkaistun Liikunnan asennepuntarin mukaan kansalla on hyvin myönteinen yleiskuva liikunnasta ja urheilusta. Suurin negatiivinen muutos on tapahtunut suhteessa huippu-urheiluun. Suomalaisien kansainvälinen menestys ja valmennuksen taso sekä niiden tulevaisuuden näkymät ovat edellisvuotta

tettu painin EM-kulta.

Tärkeiksi asioiksi kansalaiset kokevat kuntoliikunnan ja -urheilun tulevaisuudennäkymät sekä naisliikunnan ja -urheilun tilan. Huippu-urheilijoita pidetään hyvänä esimerkkinä nuorille.

Vuoden sisällä eniten myönteistä muutosta on tapahtunut suhteessa liikunnanopetuksen tasoon sekä urheilujohdelmien ja -sivujen laatuun.

Johtajat uskovat liikunnan säilyvän

seuroja ja jalkapallon pääsarjaseurojen johtoa.

Liittojohtajat luottavat valtionavun osuuden tuloista joko pysyvän ennallaan tai jopa lisääntyvän. Taustalla voivat olla odotukset veikkausvoittovarojen tulospöytäkirjojen rahajon onnistumisesta ja järjestöjen rakennemuutoksen aiheuttamista säästöistä.

"Alueellisen toiminnan muutokset tulevat esille piiri-johtajien arvioinneissa. Kolme neljästä uskoo jäsen- ja palvelumaksujen osuuden kasvavan ja loputkin arvioivat osuuden pysyvän ennallaan", SVUL:n kehityspäällikkö Kyösti Värri kertoi.

Urheilujohtajuus on yltänyt harvoin otsikoihin. Vuonna 1976 Ilta-Sanomissa oltiin valmiit kiittämään menestyksestä vähän johtajiaakin. Liikunnan asennepuntari arvioi vuonna 1993 urheilujohdajien tason heikentyneen.

1. Urheilujohtaja

- aina eturivissä vai kaiken takana? 6
- Paksu nahka tarpeen 7
- Urheilujohtaja on johtaja – ja muutakin..... 8
- Valmentaja se vasta johtaja onkin 11

2. Hyvä urheiluveli 13

- Kekkosen kanssa ja ilman 15

3. Urheilumiehemme maailmalla 19

- KOK – kuninkaallisten kyljessä 20
- Olympian ja politiikan kisoissa 23
- Boikottien puristuksessa 25
- Kisaisännyyksien ja isänmaan puolesta 27
- Suomalaiset vähissä maailman kabineteissa 29

4. Kielletyt leikit – doping 30

5. Suomalainen urheiluruletti 35

- Työväen taistelu 36
- SVUL ja TUL myötä- ja vastamäessä 37
- SLU:n synty – pyöreästä pöydästä Pasilan asemalle 42
- Ensimmäiset kuusi vuotta vanhoilla piikkareilla 46

6. Kadotettu urheilujohtaja 49

- Kulta-aika 1970- ja 1980-luvuilla 50
- Media haukkunut, valtio kiittänyt 51
- Kansainvälinen vaikuttaminen laskussa..... 53
- Isojen poikien leikkiä 53
- Käskyttäjistä tiimityöläiseksi 55
- Kokonaisuutta ei nykyään johda kukaa 55
- Perinteitä on – entä tulevaisuutta? 55

Haastatelluista yhdeksän ryhmäkuvassa helmikuussa 2010, vasemmalta Pertti Paloheimo, Carl-Olaf Homén, Tapani Ilkka, Kosti Rasinperä, Matti Ahde, Kerstin Ehnholm, Jukka Uunila, Kalevi Tuominen ja Harri Holkeri. (Ossi Viita)

Peter Tallberg

Markku Pullinen

Haastatteluhankkeeseen osallistuneet

Matti Ahde (s. 1945)

- koulutus: sähköasentaja; järjestöohjaaja, Työväen Akatemia
- Valtion Urheiluneuvoston puheenjohtaja 1975–1977, jäsen 1978–1983
- TUL:n puheenjohtaja 1977–1995
- Olympiakomitean varapuheenjohtaja 1979–1996; valtuuskunnan puheenjohtaja 1996–2004, jäsen 2009–
- Salibandyliiton puheenjohtaja 2002–
- Kansallisooopperan tukisäätiön hallituksen puheenjohtaja 1995–
- kansanedustaja 1970–1990 ja 2003–2011, sisäministeri 1982–1983, ympäristöministeri 1983–1987, eduskunnan puhemies 1987–1989
- Suomen liikuntakulttuurin ja urheilun suuri ansioristi 1995

Kerstin Ehnholm (s. 1944, vuoteen 2007 Ekman)

- koulutus: filosofian maisteri (psykologia, kasvatustiede), Helsingin yliopisto
- Helsingin kaupungin nuorisoasiainkeskuksen apulaisjohtaja 1970–1973

- esittelijä opetusministeriön nuorisotoimistossa 1973–1982, kulttuurisihteeri urheilutoimistossa 1982–1987, kulttuuriasiainneuvos taideosastolla 1988
- SVUL:n yhteysjohtaja 1989–1993
- SLU:n projektipäällikkö (lainsäädännön edunvalvonta) 1994–2000, yhteyspäällikkö 2000–2003, yhteysjohtaja 2004–2007
- Suomen liikuntakulttuurin ja urheilun kultainen ansioristi 2000

Harri Holkeri (s. 1937)

- koulutus: valtiotieteen maisteri, Helsingin yliopisto
- Valtion liikuntaneuvoston puheenjohtaja 1991–1993
- Kokoomuksen puoluesihteerin puheenjohtaja 1969–1971, puheenjohtaja 1971–1979
- kansanedustaja 1970–1978, pääministeri 1987–1991
- Suomen Pankin johtokunnan jäsen 1978–1997
- Pohjois-Irlannin rauhanvälittäjä 1995–1998
- valtioneuvos 1998

Carl-Olaf Homén (s. 1936)

- koulutus: varatuomari, Helsingin yliopisto
- CIF:n puheenjohtaja 1966–1970
- Olympiakomitean pääsihteeri 1969–1973, varapuheenjohtaja 1981–1984, puheenjohtaja 1984–1988, olympiajoukkueen johtaja Los Angeles 1984
- Suomen Urheiluliiton puheenjohtaja 1977–1980; yleisurheilun MM-kisojen 1983 järjestelytoimikunnan puheenjohtaja
- Euroopan yleisurheiluliiton (EAA) hallituksen jäsen 1979–1987, puheenjohtaja 1987–1999; Kansainvälisen yleisurheiluliiton (IAAF) hallituksen jäsen 1987–1999
- Teollisuusvakuutuksen toimitusjohtaja 1975–1996; puolustusministeri 1974–1975
- Suomen liikuntakulttuurin ja urheilun suuri ansioristi 1994; IAAF:n kultainen ansiomerkki

Tapani Ilkka (s. 1941)

- koulutus: liikuntakasvatuksen kandidaatti, Jyväskylän yliopisto
- Suomen Urheiluliiton koulutuspäällikkö 1971–1974
- Suomen Urheiluopiston rehtori 1976–2006
- Suomen Urheiluliiton puheenjohtaja 1983–1990; yleisurheilun EM-kisojen 1994 järjestelytoimikunnan puheenjohtaja
- Olympiakomitean hallituksen jäsen 1984–1988, puheenjohtaja 1988–2004
- Suomen liikuntakulttuurin ja urheilun suuri ansioristi 2001; KOK:n Olympic Order 2005
- professori 2006

Pertti Paloheimo (s. 1930)

- koulutus: varatuomari, Helsingin yliopisto
- Koripalloliiton varapuheenjohtaja 1968–1969
- Olympiakomitean valtuuskunnan jäsen 1969–1973; Olympiakomitean varapuheenjohtaja 1973–1980
- Olympiajoukkueen ylijohdaja Montreal 1976 ja Moskova 1980
- TV1:n johtaja 1970–1974, TV2:n johtaja 1974–1975; Vakuutusyhtiö Auran toimitusjohtaja 1976–1982; Tapiola-yhtiöiden hallituksen puheenjohtaja 1982–1987; Perusyhtymän hallituksen puheenjohtaja 1986–1987; YIT:n hallituksen puheenjohtaja 1987–1989
- hallintotieteiden kunniatohtori 2001, Tampereen yliopisto

Markku Pullinen (s. 1946)

- koulutus: liikunnanohjaaja, Suomen Urheiluopisto
- Jyväskylän Kirin toiminnanjohtaja 1971–1973
- Pesäpalloliiton toiminnanjohtaja 1974–2006
- Suomen liikuntakulttuurin ja urheilun kultainen ansioristi 1996

Kosti Rasinperä (s. 1931)

- koulutus: voimistelunopettaja, Helsingin yliopisto
- SVUL:n liittovaltuuston puheenjohtaja 1972–1977
- Olympiakomitean pääsihteeri 1977–1996
- Suomen Painiliiton puheenjohtaja 1997–1998
- Suomen liikuntakulttuurin ja urheilun kultainen ansioristi 1984; KOK:n Olympic Order 1996
- kanslianeuvos

Peter Tallberg (s. 1937)

- koulutus: kauppatieteiden maisteri, Svenska Handelshögskolan
- KOK:n jäsen 1976–; KOK:n urheilijakomission puheenjohtaja 1981–2002
- Suomen Olympiakomitean valittu jäsen 1973–1976, tämän jälkeen itseoikeutettu KOK:n jäsenenä
- Kansainvälisen Purjehtijaliiton puheenjohtaja 1986–1994
- SLU:n toiminnanjohtaja 1994–1999
- Suomen liikuntakulttuurin ja urheilun suuri ansioristi 1997

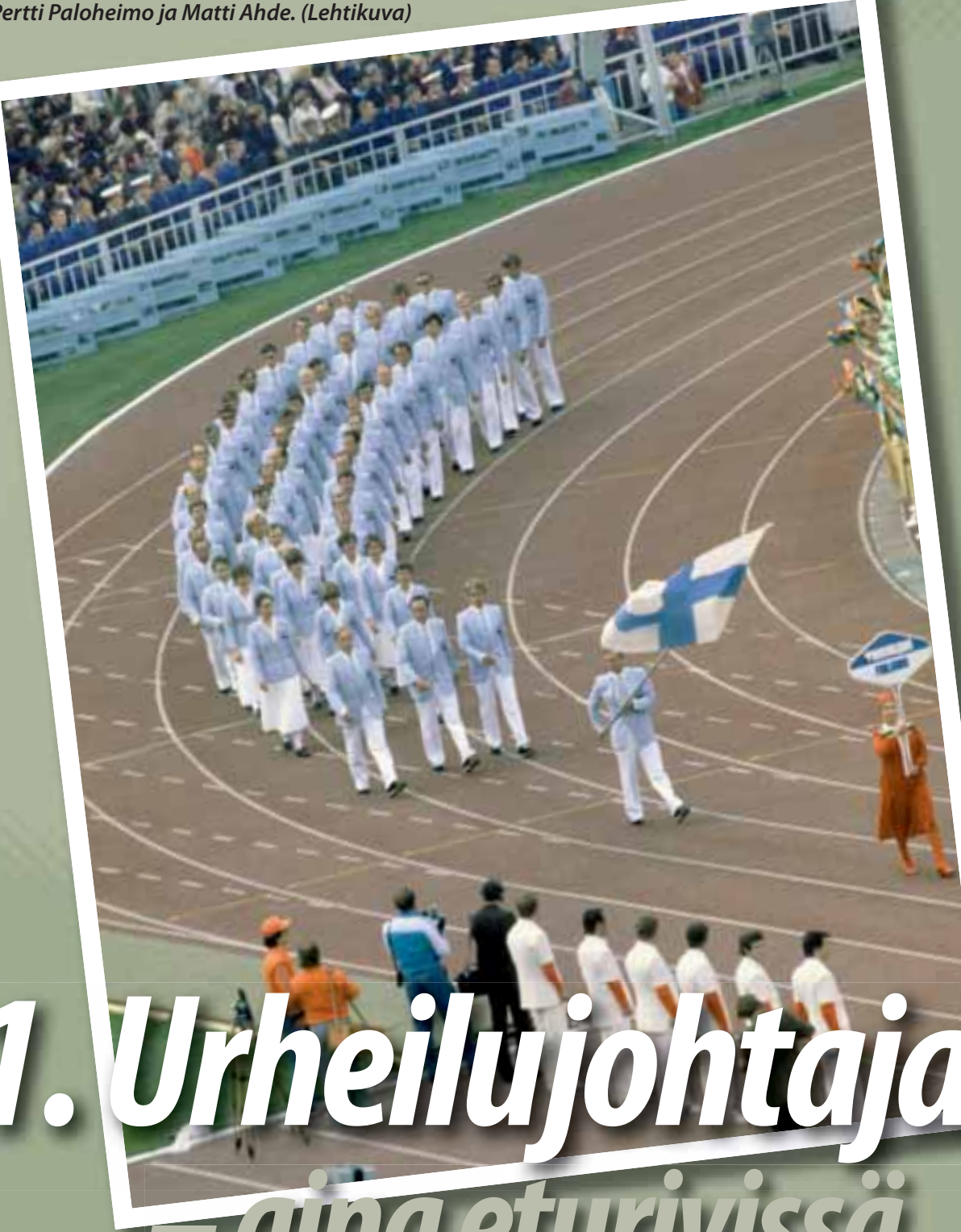
Kalevi Tuominen (s. 1927)

- koulutus: voimistelunopettaja, Helsingin yliopisto
- Suomen Koripalloliiton päävalmentaja 1955–1969
- Olympiakomitean valmennuspäällikkö 1969–1992
- Urheilijoiden Ammattienedistämisseuran asiamies 1991–2006
- Suomen liikuntakulttuurin ja urheilun suuri ansioristi 2003
- opetusneuvos 1991

Jukka Uunila (s. 1923)

- koulutus: liikuntaneuvoja, Suomen Urheiluopisto
- Kuortaneen urheiluopiston rehtori 1949–1960
- Suomen Urheiluliiton puheenjohtaja 1965–1974
- SVUL:n varapuheenjohtaja 1961–1981, puheenjohtaja 1981–1993
- Olympiakomitean varapuheenjohtaja 1965–1969, puheenjohtaja 1969–1984, valtuuskunnan puheenjohtaja 1984–1996, joukkueenjohtaja Mexico 1968
- Valtion urheilulautakunnan jäsen 1966, Valtion urheiluneuvoston jäsen 1967–1973
- Veikkauksen toimitusjohtaja 1973–1990
- Suomen liikuntakulttuurin ja urheilun suuri ansioristi 1983; KOK:n Olympic Order 1982; IAAF:n kultainen ansiomerkki
- kauppaneuvos 1976

Moskovan olympialaisten 1980 avajaisissa Suomen lippua kantoi Peter Tallberg. Ensimmäisessä rivissä marssivat Kalevi Tuominen, Pertti Paloheimo ja Matti Ahde. (Lehtikuva)

1. Urheilujohtaja **– aina eturivissä vai kaiken takana?**

*Suomalaiset haluavat urheiluasioiden hoituvan,
mutta ilman asioita hoitavia urheilujohtajia.*

Olympiakisojen avajaiset, Suomenlipun takana marssii Suomen joukkue urheilujohtajat eturivissä. Jo tämä riittää kriittisimmille: ”mitä ne siellä tekee, samalla rahalla olisi saatu monta kilpailijaa kisoihin”. Suomesa herraviha on yltänyt myös urheiluun, eikä linja ole muuttumassa. Kansalainen *Iltalehden* verkkosivuilla:

Katsokaa meidän pienen maan urheilujohtajia. On ne niin saatanan omahyväisen näköisiä, ja etenkin kaikkitietäviä. Varmaan jumalakin on niille kateellinen. Voi herranen aika. (5.3.2010)

Kyytiä urheilujohtajille annetaan myös akateemisemilla foorumeilla. Huippu-urheilun muutostyöryhmän jäsen **Leena Paavolainen** lainaa muutostyöryhmän verkkosivuilla **Nina Laakson** tekeillä olevaa urheilujohtamista käsittelevää väitöskirjaa:

Johtamisosaaminen suomalaisessa urheilussa on alhaista. Urheilujohtajina ja –vaikuttajina on liian paljon epäpäteviä, amatöörimäisiä johtajia. Tekijät ovat liiaksi urheilun ammattilaisia, ei johtamisen ammattilaisia. Luottamusjohtajat ovat mukana väärin perustein. Urheilun arvostuksen vaje ei vedä parhaita osajia. Johtaminen on liian lyhytnäköistä ja suppeata. Urheilujohtajilla ei ole kriteereitä. Taakkana ovat edelleen vanhat historian poliittiset rasitteet. Liian monet ”vanhat johtajat” ovat jämähtäneet omista henkilökohtaisista intresseistään positioihin jarruttamaan kehitystä. Lintukoto ajattelu luo kuvitelman, etteivät ympäröivän maailman muutokset tai kehitys kosketa urheilua. Suomalaista urheilujohtajuutta ei tunnisteta. (huippu-urheilunmuutos. fi 18.3.2011)

”Nyt kunnian vie johto ja tappion kantaa urheilija.”

(Juha Väättäinen Liikuntakulttuurin päivillä 1988)

Urheilun kentillä keskiöön nostetaan luonnollisesti urheilija – kuten istuva Huippu-urheilun muutostyöryhmä tekee. Urheilijan arvostuksen nostamisen jälkeen halutaan paneutua valmentajan työn kunnioittamiseen ja kehittämiseen. Urheilujohtajien arvostuksen edistämistä ei puhuta. Harvaan tehtävään tai ammattiin on

liittynyt – ja liittyy – niin paljon epäilyjä ja epätietoisuutta kuin urheilujohtajan tehtäviin.

Urheilujohtajien nauttimaa arvostusta ei ole mitattu. Sen sijaan urheiluvalmentaja oli Taloustutkimuksen vuonna 2010 tekemässä ammattien arvostus -tutkimuksessa sijalla 257 (Suomen Kuvalehti 20/2010). Pisteytystä pyydettiin 380 ammatista. Urheilujohtajan ammatti ei ollut listalla, mutta julkisuudessa esitettyjen urheilujohtajakommenttien perusteella urheilujohtajat olisivat saattaneet kilpailla sijasta 380 yhdessä nyt ko. sijan saavuttaneen ovelta ovelle -myyjän kanssa.

Mikä saa ihmisen ryhtymään urheilujohtajaksi? Oliko ennen paremmin kuin nyt? Voiko eilisen urheilujohtamisesta ottaa oppia? Huippu-urheilun muutostyöryhmän vastauksia odotellessa on aikaa kysyä asiaa entisiltä urheilujohtajilta.

Paksu nahka tarpeen

Jukka Uunila oli suomalaisen urheiluelämän ykkös-vaikuttaja 1960-luvulta 1990-luvulle. Hän tiivisti jo vuonna 1979 urheilujohtajuuden tymeimmän puolen:

Tuntuu siltä, että urheilujohtaja saa kyllä kantaa vastuun silloin, kun tappiosta on kyse, mutta hänen vastuunsa hyvin herkästi unohdetaan silloin, kun on tuloksista kyse. (Nurmela 1979)

Uunilan koki huipentumansa likasankona olemisesta vuonna 1967, kun Suomi hävisi peräkkäin useamman yleisurheilumaaottelun. Urheiluliiton puheenjohtajana toiminut Uunila nuijittiin lehdistössä maanrakoon. Aituri **Jaakko Tuominen** kirjoittikin Uunilalle opiskelupaikaltaan Yhdysvalloista, että ”julkisen kritiikin perusteella tuntui, että Suomessa neljä maaottelua olisi käynyt yksinään liiton puheenjohtaja”.

Menestyksen hetkellä urheilujohtajista luodaan Uunilan mukaan mielikuva, että he ovat siipiveikkoja, jotka voiton tullen väen väkisin paistattelevat päivänvalossa, johon heillä ei ole mitään syytä. Uunila korostaakin, että ”pikkuisen tasaisemmat kannanotot molemmissa tapauksissa olisivat järkeviä”.

Uunila myöntää olleensa maan näkyvin urheilujohtaja 1970-luvulla. Levikkinsä huipulla ollut Hymylehti päätti Uunilan mukaan ”murskata nuorehkon ja keskeisen urheilujohtajan” ryhtymällä parin vuoden projektiin, jota veti **Klaus Bremer**. Esimerkin lehden projektista Uunila kertoo Sapporon olympiamatkalta (1972):

Olympiakomitean puheenjohtajien ja pääsihteerien vaimoilla on virallinen asema olympiakisoissa. Meille oli yksiselitteistä, että maksoimme heidän

matkansa. Kun olimme lähdössä Sapporoon, niin sanoin Homille (Homénille) – Hymy juuri hyökkäsi – että hoidetaan homma niin, että maksamme etukäteen itse vaimojen matkat. Niin teimme. Kun tullaan Sapporoon, niin rappujen alapäässä on herra Bremer valokuvaajansa kanssa. Ne tekivät jutun: Tässä olympiakomitean puheenjohtaja ja pääsihteeri vaimoineen tulossa kisoihin olympiakomitean kustannuksella. Me lyötiin kuitit kouraan ja Hymy joutui oikaisemaan. Mutta Hymy sai sen mitä halusi, juttu oli monta sivua valokuvineen. Enemmän kuin semmonen yhden palstan oikaisu.

Julkinen riepottelu on **Tapani Ilkan** mielestä hämärtänyt huippu-urheilun käsitteen ja karkottanut hyvät henkilöt:

*Intohimo ja kunnianhimo puuttuu nykyurheilusta täysin. Mä en näe sitä kuin **Aino-Kaisa Saarisen** ja **Jukka Keskitalon** kaltaisissa urheilijoissa. Muutenhan tämä huippu-urheilu on laitosteatteerissa, jossa tehdään tietyt näytökset vuodessa.*

Huippu-urheilun leijonaa on näykytty niin pitkän aikaa, että nyt ollaan tilanteessa, että et saa enää kunnan urheilujohtajia. Seuroihin ei saa puheenjohtajia, liittojen puheenjohtajina on ollut jo pitkään ennennäkemättömän kasvoton porukka. Se kertoo siitä, että tästä on mennyt se vanha hohto. Ihmiset eivät viitsi riskeerata esimerkiksi siviliuraansa. Pitää olla helvetin lannistumaton ja se vaatimusrooli on niin suuri.

Urheilujohtajuus menetti kirkkaimman loistonsa pari vuosikymmentä sitten. Vuonna 1979 politiikasta Suomen Pankkiin siirtynyttä **Harri Holkeria** houkuteltiin 1980-luvulla Palloliiton ja etenkin Hiihtoliiton puheenjohtajaksi. ”Sanoin jo silloin, että hiihdän mieluummin itse kuin annan maalipaikalla haastatteluja dopingista.”

Urheilujohtajan tekemiset eivät saa Ilkan mukaan hyväksyntää aina kotipiirissäkään tai edes urheiluväen tilaisuuksissa:

Joissakin vanhoissa liitoissa korostetaan kentän ääntä ja puhutaan herroista lihapatojen ääressä. Yhteen aikaan oli vennamolainen kielenkäyttö, nykyisin soinilainen. He katsovat, että voivat nilviä ihan mitä heitä huvittaa. Kokkareilla parin paukun jälkeen tulevat hyökkäämään niin perkeleesti. Tällaisessakin tilanteessa sun pitää uskoo huippu-urheiluun, koska pirunmoinen määrä suomalaiset tekee sitä. Ja tänä päivänä pitää olla ammattijohtaja.

Urheilujohtajuus onkin ammattimaistunut ja ammattilaistunut. Urheilua johtavat yhä enemmän päätoimiset henkilöt. **Carl-Olaf Homénin** aloittaessa Olympiakomiteassa vuonna 1969 siellä oli yksi päätoiminen henkilö, nykyisin (2011) 14. Homén korostaa, että suunta on ollut sama kansainvälisissä urheilujärjestöissä. ”Kehitys johtuu osittain siitä, että on yhä vaikeampaa

saada vapaaehtoisia hoitamaan järjestöjen arkisia töitä”. Sen sijaan ad hoc -tilaisuuksiin, kuten MM-kisojen järjestelyihin, tullaan mielellään. Tämä johtuu Homénin mukaan siitä, että ”halutaan olla mukana kivassa, ainutlaatuisessa, mutta ei haluta sitoutua vuosikausiksi.”

Myös **Matti Ahde** on sitä mieltä, että urheilun vetovoima suomalaisessa yhteiskunnassa on selvästi vähentynyt: ”Kiinnostavia yhteiskunnallisia toimijoita on vaikea saada urheilun johtotehtäviin.” Ahde korostaa, että urheilujohtajalta edellytetään paksua nahkaa ja pitkää pinnaa: ”Urheilujohtaminen on kestävyyslaji, se ei ole pikamatka. Jos aiot saada jotain aikaan etenkin suurissa organisaatioissa, sun pitää olla pitkään mukana.”

Urheilujohtaja on johtaja – ja muutakin

”Totta kai urheilujohtaminen on samanlaista kuin mikä muu johtaminen tahansa”, sanoo Jukka Uunila. Urheiluliitossa alettiin hakea Uunilan aloitteesta johtamisoppia liike-elämästä 1960-luvulla, kun kilpailumenestys säilyi vaatimattomana kovasta työstä huolimatta. Uunila toi urheiluelämään tavoitejohtamisen:

Määriteltiin 4–5 vuoden tähtäimellä liiton tavoitteet. Vuosittain tarkistettiin, päästiinkö tavoitteisiin vai ei, mikä meni hyvin, mikä meni vikaan, ja tehtiin sen mukaisia korjausliikkeitä. Menimme vielä pitemmälle eli muutama kymmenen sen hetken parasta urheilijaa ja kunkin henkilökohtainen valmentaja panivat paperille 4–5-vuotistavoitteen, tekivät suunnitelman tavoitteen saavuttamiseksi, tekivät talousarvion, mitä tavoitteen saavuttaminen maksaa. Sen perusteella liiton johto päätti, millä rahalla – jota kutsuttiin stipendiksi amatöörisääntöjen vuoksi – kutakin urheilijaa tuettiin.

Tavoitejohtamisesta luovuttiin Uunilan mukaan Tapani Ilkan kaudella 1980-luvulla. Syynä oli median esittämä kritiikki. Uunila ei vieläkään ymmärrä kritiikkiä: ”Miksi se on niin vaarallista, että epäonnistuu tavoitteen määrittelyssä. Ei se ole se oleellinen asia.”

Johtamisen uudistamisen lisäksi Uunila laajensi Urheiluliiton osaamista: ”Mukaan kutsuttiin urheilulääkärit, ravintoasiantuntijat jne. Tärkeää oli, että rikottiin rajat ja nöyränä tunnustettiin, että omat eväät eivät enää riittä, vaan tarvitaan eri alojen huippuspesialisteja.”

Uunila on pitkään korostanut, että hyvältä urheilujohtajalta edellytetään aitoa urheilukiinnostusta ja että paras tie urheilujohtajaksi on urheiluelämässä pitkään toimiminen: ”Kestävä pohja rakennetaan kulkemalla organisaation läpi.” Uunila on aina karsastanut sivusta tulleita:

Minun aikani 1960-luvulta 1980-luvulle olympia-

Urheilujohtamista hallitsivat pitkään tummapukuiset miehet. Suomen Urheiluliiton tilaisuudessa 1960-luvulla eturivissä istui puheenjohtaja Jukka Uunila.

(Suomen Urheilumuseo)

komitean hallituksessa istui korkean tason henkilöitä, oli puolustusvoimien komentajaa, vuorineuvosta, pääjohtajaa. Sikäli oli helppoa, etteivät ne edes yrittäneet vaikuttaa OK:n päätöksiin, vaan luottivat puheenjohtajaan ja esikuntaan.

Komentajien ja pääjohtajien ”pyörittäminen” varmasti vahvisti Uunilan johtajuuden tunnetta. Lisäksi korkean tason yhteistyösuhteet saattoivat hyvinkin auttaa Uunilaa ja olympiakomiteaa ajamaan urheiluasiasia myös muita kuin urheilukanavia pitkin.

Pertti ”Pepsi” Paloheimon mukaan Sanoma Oy:n **Aatos Erkko** oli aikoinaan kiinnostunut urheilun järjestöelämästä. Paloheimo tunnusteli olisiko Uunila valmis siihen, että Erkko yritettäisiin saada toimintaan kiinteämmin mukaan. Uunila vastusti: ”tänne ei tulla rahan voimalla, tänne tullaan järjestötietä.” Uunila korostaa myös kentän kiertämistä:

Meikäläinen on riehunut ympäri maata ja sadassa paikassa käynyt saarnaamassa. Totta kai saarnajalla pitää olla myös kyky saarnata ja viedä viestiä perille. Vaikka ei se vielä sillä puhumalla ratkea. Jos joskus tuntuu siltä, että ei herrojen kannata näyttäytyä maakunnissa, niin on yllättävää, minkälaisen arvon vapaaehtoiset työntekijät antavat sille, että näkevät liittonsa puheenjohtajan tai muun silmätekevän paikan päällä. Olisi mielenkiintoista tietää, kuinka moni liiton puheenjohtaja kokee vielä välttämättömäksi kiertää.

Urheiluliitossa luovuttiin 1960-luvulla Uunilan mukaan laput silmillä kulkemisesta ja lähdettiin kenttäkierroksille:

Niissä kerrottiin, mitä olemme suunnitelleet, miltäs tämä kuulostaa. Jauhettiin tätä pari kolme vuotta ennen kuin lähdettiin lopullisten päätösten tielle, josta oli seurauksena, että tiesimme koko kentän tietävän tavoitteemme ja suunnitelman tavoitteen saavuttamiseksi. Väki koki sitoutuvansa, että näinhän tämä on päätetty, jolloin syntyi yhteishenki: näinhän tämä homma on.

Myös SVUL:n Etelä-Pohjanmaan piirin puheenjohtajana (1971–1977) toiminut **Kosti Rasinperä** teki paljon seurakierroksia, joissa oli paikalla kunnan johto, valtuustoa, liikuntalautakunta ja piirin aktiivijäseniä. Ne olivat Rasinperän mukaan ”helkkarin hyviä” tilaisuuksia, vaikka aina kaikki ei mennytkaan ihan odotetusti:

Nuorena innokkaana puheenjohtaja menin Korttejärven Järvi-Veikkojen tilaisuuteen. Silloin tuli nämä pururadat. Mä kyselin, että onko teillä sopivia maastoja, oletteko ajatellut ryhtyä pururadan tekemiseen, koska se on erinomainen harjoittelupaikka kaikille urheilijoille. Kunnanvaltuuston puheenjohtaja sanoi siihen: ”Kuule nyt poika, perkele kun meillä ei oo vielä katuvalojakaan, kuinka me rupiamma noita mettiä valaisemahan.”

Tapani Ilkka aloitti vuonna 1971 Suomen Urheiluliiton koulutuspäällikkönä. Hänelle kuului seurojen kehittäminen ja valmentajakoulutus. Samaan aikaan hänen valmennusryhmässään oli 11 maajoukkueurheilijaa. Ilkan mukaan kokonaisuus aiheutti aika lailla menemistä: ”Parhaimmillaan oli parisataa matkapäivää (vuodessa). Yötä päivää mentiin. Kaikki piiriparlamentit, 18 kappaletta ja ruotsinkieliset päälle, ja vielä valtavasti seuroja.”

Myöhemmin ei seurojen kiertäjiä ole Ilkan mukaan liiemmin ollut. Hän kertoo, kuinka **Antti Pihlakoski** päätti pitkästä aikaa lähteä kiertämään seuroja. Varsinkin vanhemmat seura-aktiivit ovat antaneet Pihlakoskelle palautetta: ”Johan oli aikakin, 1970-luvulla Ilkka täällä kävi ja hoiti nämä jutut, mutta sen jälkeen ei kukaan käynyt paikan päällä.”

Urheilussa tavoitteen asettelu on edelleen vaikeaa, sanoo Uunila, mutta yleisesti sen tulee hänen mielestään olla yläkantissa:

Ei voi toimia niin kuin valittaessa Vancouverin (2010) joukkuetta, johon valittiin urheilijoita, joiden paikka ei ollut olympialaisissa. Ei se ole oikeaoppista tavoitejohtamista, että asetetaan tavoite ja sen jälkeen kun nähdään, ettei sitä saavuteta, pudotetaan rimaa. Uskottavuus häviää. Johdon ja tekijöiden välillä täytyy luoda sellainen suhde, että puolin ja toisin ollaan uskottavia ja ollaan tosissaan. Ei olympialaiset ole kaikille.

Huippu-urheilu on vähän samanlaista kuin Nokian johtaminen. Nokia menestys ratkeaa sillä, että sen on oltava maailman paras. Se saavutetaan kunianhimoisilla tavoitteilla, helvetinmoisella osaamisella, johdonmukaisuudella, eikä rimaa eli tavoitetta koko ajan laskien. Sama on ihan huippu-urheilussa.

Myös Matti Ahteen mukaan urheilujärjestöä pitää johtaa kuin yritystä, sillä samat lainalaisuudet pätevät:

Kun sut valitaan johtamaan, niin sin pitää myös johtaa, eikä täyttää päälukua ja mennä kuuntelemaan erilaisten ihmisten mielipiteitä ja katsoa, mille kannalle enemmistö asettuu. Sin täytyy itte rakentaa joku käsitys, mikä sen organisaation tehtävä on ja sitten testata, saatko sä joukot mukaan. Sitten jos se ei onnistu, niin sin pitää lähteä siitä veks tai ne panee sut veks.

Jotain eroavaisuuksiakin yrityksen johtamiseen verrattuna hänen mukaansa on:

Urheilujärjestöä ei voi johtaa, jos ei rakasta urheilua ja ko. lajia, tai valtion liikuntaneuvoston puheenjohtajana ei rakasta urheilun olosuhteita ja edunvalvontaa. Yritystä ei tarvitse rakastaa, riittää, että olet kiinnostunut. Mutta urheilun täytyy perustua rakkauteen. Urheiluhulluus täytyy omata, jotta voi johtaa menestyksekkäästi urheiluorganisaatiota.”

Ahteen mielestä urheilussa on entistä vähemmän johtajuutta: ”Tämän päivän urheilujohtajajoukko on minun silmin katsottuna ohuemmin koeteltu, pienemmin varustuksin retkellä.”

”Valtio rahoitti.
Seurantaa ei
ollut, eikä kai ole
vieläkään”

(Markku Pullinen)

Markku Pullinen puolestaan korostaa, että 2000-luvun toimijoiden näkökulmasta johtaminen ennen ja nyt näyttyy eri valossa: ”Ennen komentosuhteet olivat selvät, vaikka eivät toimineet. Putkimallisissa elettiin vahvan keskusjohdon aikaa, Suomea rakennettiin ylhäältä alaspäin. Nyt korostetaan vahvan keskusjohdon sijaan vuorovaikutusta ja verkostoitumista.”

Myös Pullinen tekee eron yritysjohtajuuden ja urheilujohtajuuden välillä: ”Urheiluliikkeessä ei ollut kontrollia mihinkään suuntaan. Valtio rahoitti, mutta ei koskaan katsonut perään. Seurantaa ei ollut, eikä kai ole vielä.”

Urheilujohtaja on ollut valmis hoitamaan laajempia tehtäviä kuin yritysjohtaja. Arvokisoissa on ollut kisapappi vuoden 1972 olympiakisoista lähtien. Vuonna 1976 kisapappia ei Montrealissa ollut, koska Pertti Paloheimon mukaan hän ja **Kalevi ”Kallu” Tuominen** vastustivat ajatusta ja ilmoittivat hoitavansa myös sielunhoidon. Myös Moskovassa vuonna 1980 kilpailtiin ilman kisapappia.

Paloheimo muistelee, että hän halusi Montrealin kisoihin tiedottajan, mutta Tuominen vastusti tiedottajan mukaan ottamista: ”Tänne ei mitään tiedottajaa tarvita, se olen minä.” Tiedottaja kuitenkin valittiin.

Urheiluelämä eroaa liike-elämässä siinäkin, ettei urheilujohtajia ole erotettu – heitä vain ei ole valittu uudelleen. Urheilujohtajat ovat jättäneet tehtävänsä oma-aloitteisesti hyvin harvoin. Silloinkin syynä on ollut useimmiten hakeutuminen entistä vaikutusvaltaisemmalle paikalle.

Urheilua sanotaan miesten viimeiseksi linnakkeeksi tai leikkikehäksi. Naisten osuus urheilujohtajista oli takavuosina lähes olematon, ja tilanne on muuttunut hitaasti. ”Jos kyseessä on iso liitto, harvemmin etsitään naista johtoon”, sanoo **Kerstin Ehnholm** (ent. Ekman). ”Naisia ei myöskään oteta johtotehtäviin urheilun ulkopuolelta yhtä herkästi kuin miehiä. Naisilta puuttuu usein myös uskallus sanoa, vaikka tietäisivät – mies sanoo, vaikka ei tietäisikään.” Ehnholmin mukaan

naiset, joita on nykyään urheilun johtotehtävissä vain muutamia kymmeniä, valitsevat yleensä vähemmän vaativan, perhe-elämän mahdollistavan tehtävän.

Miehet ovat saattaneet halutakin, että naiset pysyvät taka-alalla. Ehnholm muistaa, kun hän oli 1970-luvulla Matti Ahteen kanssa – tosin nuorisosioissa – Reykjavikissa. Ehnholm yritti kokouksessa osallistua keskusteluun, mutta Ahde tokaisi Ehnholmin mukaan: ”Älä siinä höpise, vaan käännä minulle, niin minä vastaan meidän molempien puolesta.”

Muuten heidän yhteistyönsä toimi hyvin niin kauan kuin Ehnholm työskenteli opetusministeriössä ensin nuoris- ja sitten liikuntayksikössä. Ehnhomin siirryttyä SVUL:iin, Ahteen ja Ehnholmin välit viilenivät. Työpaikan vaihdon jälkeen suhtautuminen Ehnholmiin muuttui laajemminkin:

Olin ollut ”maailman paras” esittelijä järjestöille OPM:ssä. Kun siirryin SVUL:n käytäville enkä ollut enää rahanjakaja, niin muutama innostui kyseenalaistamaan osaamistani. Pekka Litmanen letkautti, että täytyyhän kaikissa urheilujärjestöissä olla yksi, joka ei ymmärrä urheilusta mitään. Tämä lienee ollut hyvääntahtoista huumoria – ehkä.

Kaiken kaikkiaan urheilujohtajuus ei ole ollut muusta suomalaisesta johtajuudesta irrallinen ilmiö. Urheilujohtajuus on rakentunut sekä urheilurakkaudesta että aikakautensa johtamisopeista.

Ihanteeksi katsottiin pitkään johtaja, jolla on samanlainen kokemusmaailma kuin johdettavillaan. Hyvä urheilujohtaja oli entinen urheilija, joka seuraa

intohimoisesti urheilua. Tämäntyyppinen johtajuus henkilöityy etenkin Jukka Uunilaan, Kalevi Tuomiseen, Tapani Ilkkaan ja Kosti Rasinperään.

Valmentaja se vasta johtaja onkin

Valmentaja on urheilemisen johtaja sanan varsinaisessa merkityksessä. Kenttätyöhön osallistuvalla valmentajalla ei ole samanlaisia paineita kuunnella muiden mielipiteitä kuin kabinettien urheilujohtajalla. Kallu Tuominen toimi valmennuksen parissa 1950-luvulta aina 1990-luvulle, siitä valtaosan olympiakomitean valmennuspäällikkönä. Tuomisen näkemys valmentajan johtajuudesta on selvä: ”Ei voi olla, varsinkaan joukkuelajeissa, kuin absoluuttinen diktatuuri. Päävalmentaja vastaa.”

Tuomisen linjaus sai alkukipinän omakohtaisesta kokemuksesta. Hän putosi ensimmäisenä pelaajana vuoden 1952 olympiakisoista SVUL:n ja TUL:n poliittisen väännön jälkeen. ”Johtopäätökseni, joka siivitti elämäni valmentajana, oli, että ei koskaan saa sekoittaa politiikkaa, seura- ja maakuntaintressejä.” Tuomisen linjasta tuli hänen mukaansa vähitellen yleinen käytäntö.

Viimeinen poliittinen vääntö kisajoukkueen valinnasta käytiin Tuomisen aikana vuonna 1976, kun valittiin miesten hiihdon viestijoukkuetta Innsbruckiin:

Se oli kemiläinen Eero Ruonala, jota ajettiin ankarasti viestijoukkueeseen, mutta sitä ei loppujen lopuksi valittu. Siitä käyntiin pitkä kiista. Joukkuehan sitten voitti kultaa. Tämän jälkeen olympiakomitean

Marjo Matikainen-Kallström arveli vuonna 1996 Helsingin Sanomissa, että urheilujohtajasta on demokratia kaukana: ”Nainen ei pääse urheilujohtajaksi, koska mies ei pidä naista vertaisenaan. Oma kaveri on aina parempi. Tätä tukevat erilaiset hyvä veli-yhdistykset.”

hallitus päätti, että jos tulee kiista esimerkiksi viestijoukkueen kokoonpanosta, niin valmennuspäällikkö tekee lopullisen ratkaisun.

Tuomisen mielestä Suomessa on menty liian pitkälle urheilijavaltaan: ”Meillä valmentajat lähes poikkeuksetta pelkäävät liikaa urheilijaa.”

Johtajuuden ensimmäisiä asioita valmennuksessa on ”syty ja sytytä”, sanoo Tuominen. Syttymättömyydestä tai peräänantamattomuudesta tuskin kukaan Tuomista syyttää. Esimerkiksi vuonna 1964 Olympiakomitea oli luvannut, että koripallojoukkue lähtee Tokion kisoihin. Valintakokous Kämpissä vaati Tuomiselta – taas kerran – syttymistä:

Kun menin kokoukseen, niin sanottiin, ettei kisoihin lähde kuin kymmenen pelaajaa, kun 12 on joukkueen koko. Mä sanoin, ettei tule kysymykseenkään, se on koko joukkue tai ei ketään. Ne heitti mut ulos. Mä menin uudelleen. Sama juttu. Ne sano, ellen suostu, joukkue ei lähde. Mä sanoin, että perkele en suostu. Taas ulos. Mä näin sitten J. Uunilan siellä, se nyökkäsi mulle, että kyllä tää kunnossa on.

Tuominen valittiin olympiakomitean ensimmäiseksi päätoimiseksi työntekijäksi vuonna 1969 tittelillä valmennuspäällikkö. Tuominen sanoo kysyneensä, miksei ensin valita toiminnanjohtajaa? Tuomisen mukaan Uunila oli ”niin kova naama että se sano, että olympiakomitea menee vielä pykälän verran eteenpäin eli suoraan valmennuspäällikön valintaan”. Uunila ei halunnut tehdä hakemistakaan vaikeaksi, vaan ohjeisti Tuomista: ”Lähetä semmonen kirje kuin ’Haen, Kallu’”. No Kallu haki, ja hänet valittiin.

Olympiakomitean ensimmäiseksi pääsihteeriksi

valittiin vuonna 1977 Tuomisen entinen oppilas Kosti Rasinperä. Tuominenkin haki paikkaa. Kummatkin korostavat, että tästä huolimatta yhteistyö toimi ”peijakkaan hyvin”. Tuominen muistelee, että he selvittivät heti valintaan ja työtehtäviin liittyneet kysymykset: ”Istuttiin yks ilta ja otettiin paukkua.” Rasinperä korostaa, että yhteistyö hänen ja ”valmentajien valmentajan” (Tuomisen) välillä toimi, koska kumpikin antoi toiselle tilaa.

Tuominen tunnustaa managereiden tarpeen nykyurheilussa. Heitä tarvitaan sponsori-ym. kysymyksissä, mutta heidän pitäisi Tuomisen mukaan pysyä taloudellisten ja käytännön asioiden hoitajina:

Koska manageri saa tulonsa urheilijan saavutuksista, niin voi olla, että valmentajan päämäärien kanssa tulee ristiriita. Jos valmentaja haluaa valmistaa urheilijansa huipputapahtumaan yksilölajissa, esimerkiksi olympiakisoihin, niin voi olla että kilpailusuunnitelma voi muuttua managerin painostuksesta. Se voi johtaa ristiriitaan.

Managereiden jälkeen on hyvä kysyä kuka on urheilujohtaja? Ennen niin selvältä tuntunut asia on nykyään vähemmän selvä. Urheilujohtajuuden rajat ovat hämärtyneet organisaatioiden kasvun ja tehtävämikkeiden lisäämisen myötä. Puheenjohtajat ja pääsihteerit (toiminnanjohtajat) ovat aina olleet johtajia. Sen jälkeen johtajuutta ymmärrettiin olevan valmennus- ja koulutuspäälliköiden tehtävissä. Myöhemmin mukaan on otettu järjestöpäälliköt, kehityspäälliköt, yhteyspäälliköt, viestintäpäälliköt, lajipäälliköt, palvelupäälliköt jne. Lopullisesti johtajuus hämärtyi, kun päälliköiden ja ylimmän johdon väliin keksittiin sektorijohtajat.

Herraseurueessa sauna on perinteisesti sopinut päätösten pohjustamiseen. (Suomen Urheilumuseo)

2. Hyvä urheiluveli

Urheilun sisäradalle ei ole kerralla montaa vaikuttajaa mahtunut – ei aina Kekkonenkaan. Mukaan päässeet ovat hoitaneet homman kotiin vuorovedoin.

1900-luvun urheilujohtajuuteen vaikutti maantavaksi sanottu toimintakulttuuri. Isoista asioista sovittiin pienessä piirissä ja sen jälkeen ratkaisuille haettiin tarvittaessa kentän kannatus. Asioita myös ajettiin läpi suhteilla ja omalla arvo- ja vaikutusvallalla. Osaltaan tilanteeseen vaikutti se, että urheilujohtajina oli politiikan ja talouden merkkimiehiä, jotka olivat tottuneet hoitamaan asioita hyvien veljien kanssa.

Urheilun merkeissä on ollut helppo lähestyä. Urheilun puitteissa ei tarvitse olla turhantärkeä, vaikka urheiluasia olisikin tärkeä. Urheilu mielletään ”iloiseksi ja hyödylliseksi” toiminnaksi, joka kiinnostaa lähes kaikkia yhteiskunnalliseen asemaan katsomatta siinä kuin huomisen sää.

Urheilujohtajat oppivat jo varhain pelaamaan politiikan ja hallinnon kentillä – jopa niin hyvin, että muut toimialat katsoivat kateellisina vierestä. Uunila

Urheiluväki on osannut kiittää urheilujohtajiaan hyvästä työstä. Vuonna 1976 Montrealin olympiakisojen Suomen joukkueen ylijohtaja Pertti Paloheimo vastaanotti Lasse Viren -mitalin Tiltlander Oy:n toimitusjohtajalta Gaius Gyllenbögeliltä (vasemmalla), Suomen Urheiluliiton puheenjohtajalta Yrjö Kokolta ja Virenin valmentajalta Rolf Haikkolalta. (Suomen Urheilumuseo)

muistelee, että oli sekä työnsä (Veikkauksen toimitusjohtaja) että luottamustehtäviensä puolesta jatkuvassa kanssakäymisessä sen hetkisten ministereiden ja korkeimpien virkamiesten kanssa. Ja tulostakin syntyi:

*Kyllähän me – minä ja (SVUL:n pääsihteeri) **Mauri Oksanen** – TUL:n puheenjohtajan Matti Ahteen ja pääsihteeri **Ossi Sjömanin** kanssa saatoimme mennä liiankin pitkälle esimerkiksi valtionapuasioissa. Me sovimme, miten määrärahat jaetaan.*

Mutta pelikentällä tuli Uunilan mukaan myös tappioita:

*Kun (1980-luvulla) lähdettiin oopperaa rakentamaan ("liikuntarahoilla"), niin opetusministeri **Kaarina Suonio** sanoi, että tehdään tilapäinen asetuksen muutos ja se, mitä nyt menetetään (liikunnan puolella), hyvitetään jälkikäteen. Näinhän ei ole tapahtunut.*

Kerstin Ehnholmin arvio järjestöjen vaikutusvallasta opetusministeriön suuntaan 1980-luvulla on samanlainen:

Kun tulin opetusministeriön liikuntapuolelle, tuntui oudolta, ettei keskusteltu tai edes katsottu hakemuksia. SVUL ja TUL päättivät myös muiden rahoista. OPM:n esittelijä ei voinut olla eri mieltä valtion urheiluneuvoston kanssa. Neuvosto oli vahva vielä 1990-luvulle tultaessa, se päätti tärkeimmät asiat. Sitten kerrottiin virkamiehille.

*Jukka Uunilaa kutsuttiin ministeriön käytävillä Keisariksi. Hän marssi aina suoraan (**Heikki**) **Klemolan** huoneeseen.*

Kalevi Tuominen toteaa, että myös huippu-urheilun osalta suhde opetusministeriöön oli hänen aikanaan mutkaton:

*Ensimmäinen olympiadi, josta tehtiin opetusministeriön kanssa sopimus, oli 1969–1972, neljän vuoden määrärahasopimus, joka vuosi vuodelta kasvoi. OPM:ssä ymmärrettiin huippu-urheilun arvo. Aina kun neuvottelu päättyi, niin **Lasse (Lauri) Kärävä** edellytti, että hänelle tarjotaan hyvä päivällinen. Perkeleen J. Uunila edellytti, että minä huolehdin isännyydestä. Mä sen Lassen kanssa istuin pitkää iltaa, se päättyi aina Chivas Regaliin.*

Urheilujohtajat tarvitsevat korkean tason päättäjiä ja toisinpäin. Useat vaikuttajat ovat kiinnostuneita urheilun seuraamisesta myös paikan päällä. Poliitikot ilmestyivät olympiakatsomoihin suuremmissa mitassa 1980-luvulla. Sen jälkeen vähänkin merkittävien kisojen kutsuvieraskatsomoihin on ollut pyrkyä käytännössä kaikista päättäjä- ja vaikuttajaryhmistä. Sulle-mulle-toimintatapa ei Uunilan mukaan ole toteutunut aina tasapuolisesti:

En minä väheksy presidenttien ja muiden (päättä-

"Me sovimme miten valtionavustukset jaetaan."

(Jukka Uunila)

jien) riehumista olympialaisissa; hyvä ettei paitaa oteta päältä. Mutta se loukkaa, että siellä ollaan niin innostuneita ja kannustavia. Kun tullaan kotimaan kamaralle, heistä ei löydy pienintäkään apua urheilun ongelmien ratkaisemisessa.

Harri Holkeri katsoo asiaa kansanedustajien näkökulmasta ja uskoo, että yli puolet eduskuntaa liittyisi tänään, kuten 1970-luvulla, liikuntapuolueeseen (toimimaan liikunnan puolesta):

Eri asia on se, että eduskunta on monta kertaa ollut ja on varsin voimaton toteuttamaan niitä ihanteellisia päämääriä, joita kansanedustajilla liikunnan suhteen on. Väliin tulee valtionvarainministeriö, joka sanoo, että ei ole rahaa, piste!

Mutta muistaa Holkeri urheilutekojakin tehdyn. Olympiastadionin peruskorjaus tuli Holkerin hallitukseen, kun se oli jo päättänyt "poliittisen toimintansa" vuonna 1991. "Peruskorjaus otettiin vielä listalle ja vietiin läpi, koska ei voitu olla varmoja, että seuraava hallitus ottaisi sen esille. Asiasta ei tullut huomautusta seuraavalta hallitukselta", muistelee Holkeri.

Urheilujohtajien vaikutus päätöksiin oli takavuosina nykyistä vahvempi. Järjestöt jopa ohjasivat liikuntahallintoa. Nyt on toisinpäin – ainakin Tapani Ilkan mielestä:

SLU:sta on tullut valtionhallinnon jatke. Opetusministeriön rooli 1990-luvun vaikeiden vuosien jälkeen vapaaehtoisen urheilutoiminnan johtamisessa oli kavalasti rakennettu. Määrärahan lisäykset sidottiin projekteihin. On erilaisia yhteiskunnallisia projekteja, joilla urheilu on pistetty tekemään sille kuulumattomia juttuja. Jos katsot SLU:n toimintahistoriaa, se on pelkkää projektia. SLU hoitaa naisasianaisia, kaiken maailman keräyksiä, kehitysapuhommia jne. Tällä tavalla SLU sitoutui tehtäviin, jotka eivät vie itse urheilua eteenpäin.

Myös Matti Ahde painottaa, ettei SLU tee urheilua sanan vanhassa perinteellisessä merkityksessä, jossa on kilpailuelementti ja huipun tavoittelu, vaan "se hoitaa mitä ihmeellisimpiä urheilun nimikkeen takana olevia asioita".

Markku Pullisen mukaan ministeriö antoi urheilujärjestöille uusia tehtäviä (suvaitsevaisuuden edistäminen jne.) ja avustukset sidottiin niihin. Rahasta huolimatta kenttä nurisi:

Kentällä koettiin, ettei me jakseta kaikkea tätä tehdä. Useimmat katsoivat, että heidän tehtävänsä on järjestää kilpailuja. Järjestöille jäi tyhjä olo. Urheiluväen takkeihin alettiin liimata erilaisia logoja. Uusia tehtäviä ei koskaan sisäistetty.

Olympiakomitean pääsihteerinä 1970-luvulta 1990-luvulle toiminut **Kosti Rasinperä** näkee muiden tavoin ministeriön otteen muuttuneen omista ajoistaan:

Aiemmin suhteet opetusministeriön ja olympiakomitean kanssa toimivat, täytyy antaa täysi tunnustus ministeriön edustajille. Mehän Kallun kanssa neuvottelimme neljän vuoden talousarvion etukäteen. Ei ollut kuten tänä päivänä, että ne sanelee sinulle, mitä olympiakomitea ja urheilujärjestöt saavat tehdä. Silloin olympiakomitea oli itsenäinen, eikä sitä johdettu politiikan suunnalta.

Pullinenkin ihmettelee, kuinka Suomen suurimman kansanliikkeen ratkaisevimmat strategiat on 1990- ja 2000-luvuilla käynnistänyt opetusministeriö. Esimerkkeinä hän mainitsee Likustran sekä **Kalevi Kivistön** ja **Risto Niemisen** vetämät huippu-urheilutyöryhmät. Pullisen mukaan SVUL ei ollut valmistautunut yhteiskunnasta nousseisiin muutostarpeisiin, minkä johdosta OPM voitti kisan siitä, kumpi antaa suunnan kehittämistyölle.

Pullisen johtama Pesäpalloliittokin ehti hyötyä ”maan tavasta hoitaa asioita”. Pullinen kertoo kuinka istui pääministeri **Esko Ahon** kanssa Sotkamossa kat-somassa pesäpallo-ottelua:

Vettä satoi, pelaajat syöksyivät vielä kymmenen metriä katsomon allekin. Aho alkoi moittia, että mitä noi tuolla liejussa, etkö aio tehdä mitään? Hän tukee, ota Tyttiin (kulttuuriministeri Isohookana-Asunmaan) yhteyttä. Se riitti mulle. Päästiin hiekkaliejusta pois hiekkaurmiin.

Tämä oli yksinkertaisin tapa saada yhteiskunnan resursseja. Ei tarvinnut mennä kabinetteihin syömään hanhenmaksaa. Tavattiin Tytin kanssa muutaman kerran Oulun lentokentän tuulikaapissa, Tytti kysyi ”monta?”. Mä sanoin: seitsemän. Tytti: Ota toimistoon yhteyttä.

Uusi tilanne yllätti urheilujärjestöt johtajiaan myöten 1990-luvulla. Hyvästä hallintoveljestä tuli ohjaava isovehi.

Kekkonen kanssa ja ilman

Urho Kekkonen sanotaan saaneen haluamansa kaikessa paitsi urheilupolitiikassa. Urheiluliikkeen yhdistäminen ei häneltä onnistunut lukuisista yrittämisistä huolimatta. ”Hänhän sai tällä toiminta-alueella turpiin oikein kunnolla”, arvioi Matti Ahde. Hänen mukaansa ainoa asia urheilupolitiikassa, jossa Kekkonen onnistui ajamaan tahtonsa läpi, oli se, että valtion urheiluneuvoston johdossa olivat hänen kaverinsa. Ahde aloitti neuvoston johdossa vuonna 1975, kun keskusta ja demarit vaihtoivat puheenjohtajuuksia liikunta- ja nuorisoneuvostojen välillä.

Vaikka kaikki ei mennyt presidentin tahdon mukaan, Kekkonen oli Kekkonen urheilussakin. Suosionkipeitä riitti. Toisin kuin useat muut Jukka Uunila ei halunnut hakeutua Kekkonen hoviin:

Huippu-urheilun liikuntapoliittinen asema muuttui 1990-luvulla

Urheilun edistämisen rinnalle – osaksi valtion liikuntapolitiikkaa – nostettiin 1990-luvulla monet yhteiskunnalliset tehtävät. Perinteisen urheilutoiminnan ohella huomiota alettiin voimallisesti kohdistaa liikunnan laaja-alaiseen edistämiseen. Liikuntapolitiikan painopiste siirtyi urheilusta kohti kuntoilua ja terveyttä edistävää

liikuntaa. Liikunnan välinearvot korostuivat: liikunnan avulla haluttiin edistää ennen kaikkea kansalaisten terveyttä ja hyvinvointia, mutta myös lasten ja nuorten kasvua ja kehitystä, tasa-arvoa, suvaitsevaisuutta, kulttuurien moninaisuutta ja kestäväää kehitystä.

Liikunnan arvopohja ja yh-

teiskunnalliset tehtävät kirjattiin vuonna 1998 uudistettuun liikuntalakiin. Tehtävien lisääntyminen ja kohderyhmien laajentaminen vauhdittivat liikuntakulttuurin eriytymistä. Huippu-urheilu ei enää ollut yksin virallisen liikuntapolitiikan keskiössä. Tämä ei voinut olla vaikuttamatta myös urheilujohtajien työkenttään.

Urho Kekkonen vieraili olympiakisoissa vain kerran, mutta kotimaisissa kilpailuissa useammin. Vuonna 1974 presidentin vieressä kisakatsomossa istui myös Jukka Uunila. (Helge Heinonen / Suomen Urheilumuseo)

Vuonna 1956 urheilujohtajat vetosivat Kekkosen presidentiksi valinnan puolesta tietoisena Kekkosen valtavista meriiteistä Urheiluliiton puheenjohtajana, erikoisliittojen itsenäistymisessä, olympiakomitean puheenjohtajana, oman aikansa kansallisen tason huippu-urheilijana. Kaikki tämä oli tip-top. Silloin minua pyydettiin ja taidettiin suorastaan vaatia tämän adressin allekirjoittajaksi. Kieltäydyin.

Kuutta vuotta myöhemmin, kun Kekkonen oli ollut presidenttinä ja minä olin Ilkan toimitusjohtajana, minua jälleen pyydettiin adressiin. Ja voin vakuuttaa, että päätökseni ei ollut aivan helppo silloisen työnantajani näkökulmasta katsottuna.

Mutta joutui Uunila myöhemmin nimensä Kekkosen listaan panemaan. SVUL päätti vuonna 1978 lähteä tukemaan Kekkosen uudelleenvalintaa. ”Se oli läpihuutojuttu. Hiukan se poikkesi SVUL:n käytännöstä. Teko oli SVUL:n aikaisempien päätösten vastainen”, muistelee Uunila.

Huomionarvoista on, että Kekkosen tukemista Uunila perusteli tuoreeltaan vuonna 1979 Kekkosen urheilusaavutuksilla, ei poliittisilla ansioilla (Nurmela 1979).

Uunila korostaa, että ”puolueeni on – niin naiivilta kuin se kuulostaakin – urheilu”. Uunila sanoo tunteneensa Kekkosen jo vuodesta 1946. Hän ei ole kuitenkaan halunnut hakeutua Kekkosen suosioon ”muotoseikkojen” kautta: ”Olen halunnut säilyttää itsenäisyyteni vähän ehkä liioitellenkin.”

Uunilan mukaan Kekkonen ei pitänyt siitä, ettei voinut vain ilmoittaa, että hän on nyt tätä mieltä urheilusta. Se näkyi Uunilan mielestä aina silloin tällöin: ”Esimerkiksi kutsua itsenäisyyspäivän vastaanotolle ei

tullut kuin vasta sitten, kun tulin olympiakomitean puheenjohtajaksi.”

Uunilalla oli kunnia saada tasavallan presidentiltä myllykirje liittyen seiväshyppääjä **Altti Alarodun** osallistumiseen Euroopan cupin B-ryhmän karsintaan Reykjavikissa:

Alarotu oli valittu, mutta hän ei ilmestynyt matkalle. Alarotu selitys ei tyydyttänyt SUL:a ja Alarotu sai kilpailukiellon. Joku kävi kielimässä asiasta Kekkoselle ja Kekkonen lähetti mulle myllykirjeen, jossa hän kiinnitti huomiota siihen, että me olemme käsitelleet Alarotua epäurheilijamaisesti ja perusteettomasti.

Vastasin Kekkoselle, että olemme noudattaneet lakitieteen tohtori Kekkosen itse laatimia Suomen Urheiluliiton sääntöjä, joka merkitsee, että osapuolille on annettava tilaisuus vastineiden antamiseen. Sen me olemme tehneet, tässä liite. Olemme saaneet Alarodulta vastauksen, tässä liite. Tämän perusteella katsomme, ettei Alarodulla ollut perusteita jäädä pois ottelusta ennakoon ilmoittamatta. Sillä perusteella tämä rangaistus. Kekkonen ei palannut asiaan ikinä.

Uunila haluaa korostaa, että vaikka hänellä on ollut periaatteellisella tasolla edellä esitetty suhtautuminen Kekkoseen, niin hän pitää Kekkosta ”ylivoimaisena ja ainoana tähänastisista Suomen presidenteistä, joka on tehnyt todella merkittäviä avauksia urheilussa presidentin asemassa”. Uunila mainitsee esimerkkeinä urheilukomppanian, UKK-instituutin ja Urheilijoiden ammattienedistämisseuran perustamiset.

Idea ammattienedistämisseurasta tuli Kalevi Tuomisen mukaan alkujaan huippu-urheilijoiden ryhmästä:

Totta kai se valjastettiin herra Kekkosen taakse, että

15

Urheilulehti

Tue Urho Kekkonen Rahastoa

Auta urheilijaa ammattiin!

Tasavallan Presidentti Urho Kekkonen täyttää 75 vuotta 3. 9. 1975. Juhlavuoden kunniaksi on perustettu Urho Kekkonen Rahasto. Rahaston tarkoituksena on auttaa urheilijoita heidän ammattiopinnoissaan sekä aktiivikautenaan että sen päätyttyä.

Urho Kekkonen Rahasto on Tasavallan Presidentin kädenojennus maamme urheilijoille.

Se on samalla vetoamus jokaiselle suomalaiselle urheilun ystävälle, niin yksityiselle kuin yrityksellekin, kartuttaa rahastoa omalla panoksellaan.

Onnittelemme Tasavallan Presidenttiä Tuemme Urho Kekkonen Rahastoa

Onnittelusi ja lahjoituksesi tulevat perille tällä tunnuksella varustetulla postilirtolomakkeella (Pst. 34300-0), jonka saat jokaisesta postitoimipaikasta.

Jokaisen lahjoituksellaan Urho Kekkonen Rahastoa tuke-
neen yksityisen tai yrityksen nimi painetaan juhkakirjaan, joka luovutetaan Tasavallan Presidentille.

Urheilijoiden Ammattienedistämissäätiö

Kalevi Tuomisen mukaan tasavallan presidentti valjastettiin urheilijoiden ammattienedistämisen taakse lahjoitusten maksimoimiseksi.

tuli rahaa. Uunilahan teki siinä jättäilyä, kun se puhutti siihen Kaiharin ja Kekkonen. Kekkonenhan on oma lukunsa. Se komensi sinne kaikki vuorineuvokset ja sano, että mun perässäni ette hiihdä, jos ette pane tuonne kohtuullista määrää rahaa.

Kekkonen oli Uunilan arvion mukaan kuntoliikunnan ylivoimainen mannekiini Suomessa hiihto- ja patikointiretkiensä ansiosta.

Kekkonen osasi edistää kuntoilua, mutta myös sivaltaa urheilua, kun sille päälle sattui. Kuuluisassa sporttipuheessaan vuonna 1971 Jyväskylän yliopiston liikuntatieteellisen tiedekunnan laitospäätöksen vihkiäisjuhlassa hän tarkasteli urheilun tilaa ja antoi isän kädestä:

*(...) Urheilu alkaa meillä olla ainoa elämän ala, johon nykyaikainen yhteiskunnallinen kehitys ja uudistus eivät ole päässeet syvemmillä vaikuttamaan. Urheilu on meillä aina tähän päivään saakka säilyttänyt asemansa autonomisena, eristyneenä, vaikutuksia torjuvana, konservatiivisena instituutiona, rudi-
menttina, jäänteinä.*

(...) Sporttijohtajamme ja määräävässä asemassa olevat urheilujärjestömme suhtautuvat yleensä kielteisesti siihen, että yhteiskunnan vaikutus urheilun päämäärien asettamiseen ja urheilutoiminnan käytännölliseen ohjaamiseen lisääntyisi.

(...) Ainoa poikkeus, joka sallitaan, ja jota äänekkäästi vaaditaan, on valtiovalan antama taloudellinen tuki, kunhan saatujen avustusten käyttämisen valvonta ei loukkaa vapaan järjestötoiminnan itsenäisyyttä. (Kekkonen 1971)

Presidentin puhe oli täystyrmäys. Kalevi Tuomisen mielestä se oli ”jumalattomasti huippu-urheiluvastainen puhe, joka hyökkäsi silmittömästi olympiakomitean ja SVUL:n kimppuun ja kosiskeli TUL:a. Se oli äärettömän räikeä huippu-urheilun vastainen puhe”.

Tuominen muistelee, että TV1:n johtajana toiminut Pertti Paloheimo järjesti puheen johdosta keskustelutilaisuuden Urheilumuseossa. Tuomiseltakin kysyttiin mielipidettä Kekkonen puheesta. ”Mä aloitin mielipiteeni sanomalla olevani totaalisesti eri mieltä. Hämmästyttää, että Kekkonen on tällaisia puhunut, hän on ehdottomasti väärässä.” Tässä vaiheessa ohjaajana toiminut **Aarre Elo** keskeytti nauhoituksen ja sanoi Tuomisen mukaan, ”ettei tätä puolijumalaa tai melkein jumalaa sättiä saa”. Elo vetosi Paloheimoon: ”eihän tällaisia voida lähettää”. Paloheimo oli sanonut, että ”jos Kallu on tota mieltä, niin menköön”.

Tuominen oli tyytyväinen lopputulokseen: ”Mä sain sanoa sanottavani Kekkonen puheesta. Ei tullu myllykirjettä, mutta viestiä tuli, että hän paheksui, mutta ei sen enempää.”

Urheiluväki ja Tuominen saivat revanssinsa seuraavana vuonna: ”Tultiin sitten tilanteeseen, jossa suut tukkiintuivat. **(Lasse) Virén** ja **(Pekka) Vasala**. Se on aika jännä juttu, että Jyväskylä hiljeni, niiden kritiikki väheni. Eikä puhunut Kekkonenkaan enää mitään, vaan kutsui olympiajoukkueen linnaan.”

Presidentti Kekkosen sporttipuhe vuonna 1971 nostatti SVUL-väen takajaloilleen, mutta TUL:n piirissä puhetta tervehdettiin ilolla.

Kekkonen oli – esittämästään kritiikistä huolimatta – urheilumiehiä. Hän ei pitkän presidenttikautensa aikana kuitenkaan käynyt kuin yhden kerran paikan päällä seuraamassa olympiakisoja. Tämä tapahtui Moskovassa vuonna 1980. Uunila arvelee vähäisten kisavierailujen syyksi sen, että ”Kekkonen koki vanhana aktiiviurheilijana ja kokeneena järjestöihmisenä asemansa sellaiseksi, ettei hänellä ole mitään tarvetta patsastella kisapaikalla”.

Moskovan kisajoukkueen ylijohtajana toiminut Pertti Paloheimo muistaa Kekkosen osoittaneen ennen kisoja ”hirmuista kiinnostusta Moskovaa ja Suomen valmistautumista kohtaan. Varsinkin, kun tuli Afganistanin interventio.” Paloheimo vieraili asian tiimoilla Tamminiemessäkin:

Kekkonen kutsu mut kaksi kertaa Tamminiemeen tätä asiaa varten. Adjutantti Wächter otti yhteyttä ja sano, että tänne vaan. Ensimmäisellä kerralla annoin suullisen raportin. Meni jonkun aikaa sitten, niin Kekkonen pyysi uudestaan Tamminiemeen. Mä olin käynyt Moskovassa vissiin pari kertaa siinä välissä. Hän pyysi, jos minä kirjottasin liuskan tekstiä, miltä se tilanne näyttää. Istuttiin siinä hänen työhuoneessaan kahteen pekkaan. Hän ei paljon puhunut. Jotenkin jäi mieleen, kun hän oli lukenut sen paperin ja sanoi ”kyllä meillä on vielä paljon työmaata edessä”.

Kekkonen tuli Moskovan kisoihin kolmen päivän vierailulle. Paloheimolle tämä merkitsi sitä, että ”mä jouduin olemaan tisirissa (päivystämässä). Mutta suurlähettiläs (Jaakko Hallama) ja ennen kaikkea rouva (Anita)

Hallama hoiti tämän vierailun erinomaisesti.”

Kotimaassa Kekkonen halusi tietää mitä suomalaisessa urheilussa tapahtuu, mutta ei liiemmin puutua tapahtumiin, muistelee **Carl-Olaf Homén**:

Kun minut valittiin Urheiluliiton puheenjohtajaksi (1976) niin ei kulunut kuin viikko, kun sain kutsun lounaalle hänen kanssaan. Kutsun välitti Olavi J. Mattila, joka kertoi, että päämies haluaisi tavata. Enson pääkonttorissa alkudrinkin yhteydessä Kekkonen sanoi, että minun aikoinani Urheiluliitossa oli kaikilla tapana sinutella toisiaan. Jos se uudelle puheenjohtajalle myös sopii, niin ehdottaisin samantilaista menettelyä.

Hän halusi pysyä ajan tasalla. Ehkä pari kertaa vuodessa tapasin hänet ja kerroin mitä Urheiluliitossa tapahtuu. Kekkonen ei puuttunut liiton asioihin.

Uunila ja Rasinperä kuuluvat niiden vaikuttajien joukkoon, jotka vierailivat Kekkosen luona hänen presidenttikautensa lopussa toukokuussa 1981 eli joitakin kuukausia ennen kuin Kekkonen siirtyi syrjään tasavallan presidentin tehtävistä. Suomessa vieraillut KOK:n puheenjohtaja **Juan Antonio Samaranch** halusi tavata tasavallan päämiehen ja viimein tapaaminen toteutuikin. Se ei ollut erityisen onnistunut, mikä johtui Uunilan ja Rasinperän arvion mukaan presidentin sairaudesta. Vierailun jälkeen Samaranch osoitti diplomaatin taitonsa, ja tyytyi Rasinperän mukaan toteamaan, että ”presidentillänne ei tainnut olla paras päivä”. Uunilalle ja Rasinperälle vierailun kulku oli ollut lähes yhtä suuri yllätys kuin Samaranchille.

*Suomalaisilla on ollut hyvä maine kansainvälisen urheilutoiminnan kabineteissa. Kaikkeen suomalaiset eivät kuitenkaan ole ystävyys- ja yhteistyön nimissä halunneet taipua. Kansainvälisen yleisurheiluliiton puheenjohtaja Primo Nebiolo (oikealla) halusi Helsingin yliopiston kuniaatohtoriksi. Carl-Olaf Homén ei lähtenyt asiaa ajamaan, mikä viilensi heidän välinsä.
(Lehtikuva)*

3. Urheilu- miehemme maailmalla

Suomalaiset urheilujohtajat ovat puolustaneet urheilua ja isänmaata niin kuninkaallisissa kutsuvierasaitioissa kuin Moskovan torilla.

Urheilun kansainvälinen kilpailutoiminta kaipaa kansainvälisiä johtajia. Kansainvälisillä kentillä tunnettuja suomalaisjohtajia ja -vaikuttajia olivat aikoinaan etenkin Kansainvälisen olympiakomitean (KOK) jäsenet **Reinhold Felix von Willebrand** (KOK 1908–20), **Ernst Krogius** (KOK 1920–48) ja **Erik von Frenckell** (KOK 1948–76) sekä Urho Kekkonen, **Lauri ”Tahko” Pihkala** ja selostajanakin tunnettu **Martti Jukola**. Naisliikunnassa huomattavia johtohenkilöitä olivat **Anni Collan**, **Kaarina Kari** ja **Ellen Björkstén**, mutta heidän näkyvyytensä jäi selvästi miesjohtajien varjoon.

Sotien jälkeen urheilun kansainvälisyys entisestään lisääntyi. Tie kotimaisesta urheilujohtajasta kansainväliseksi johtajaksi ei ollut itsestään selvä eikä helppo. Kansainvälisyyttään voi osoittaa myös monella tavalla. Jukka Uunila osoitti sen palkkaamalla uusiseelantilaisen juoksuvalmentajan **Arthur Lydiardin** kahdeksi vuodeksi Suomen Urheiluliiton vuonna 1967. Lydiardin – ja samalla tulkin – palkkaaminen ei ehkä olisi onnistunut kuin Uunilalta, jolla omien sanojensa mukaan oli puheenjohtajatehtävissä sellainen asema, että esityksiin luotettiin. Vaikka Lydiardin kaudella suomalainen juoksun nousulle luotiin uusi pohja muun muassa harjoittelumääriä lisäämällä, niin Lydiard sai osakseen myös arvostelua, jota hän ei hyväksynyt. Uunila arvelee, että ”ehkä Lydiard oli niin kuuluisa ja varma omasta asemastaan, että hän ei sietänyt sitä, että edes joku osa voisi olla tyytymätön häneen”.

KOK – kuninkaallisten kyljessä

Kansainvälinen olympiakomitea on suurin ja tunnetuin urheilun kattojärjestöistä. Järjestöllä on huomattava vaikutusvalta. Se on saanut osakseen myös kritiikkiä. Sitä on kutsuttu vanhojen herrojen kerhoksi, jonka takia toiminnan uudistaminen on ollut lähes mahdotonta. KOK:n jäsenistössä on lukuisia kuninkaallisia, joiden mukanaoloa ei ole aina ollut helppo perustella järjestön perustehtävän kannalta. Viime vuosina järjestö on kuitenkin terävöittänyt otettaan erityisesti antidopingtoiminnassa sekä jäsenistönsä toiminnan seuraamisen ja valinnan suhteen.

Suomessa jo 1960-luvulla urheilujohtajana tunnetuksi tulleen Uunilalle ”tarjottiin” KOK:n paikkaa 1960-luvun puolivälissä. Uunila muistelee, että vaikka KOK:ssa ei ollut mitään mandaatteja, niin vielä 1970–80-luvuilla komiteasta lähtevät, jos he tekivät sen ajoissa, voivat periaatteessa päättää seuraajastaan. Niinpä KOK:n suomalaisjäsen (1938–67) **Jukka Rangell** tiedusteli Uunilan halukkuutta:

Hän sanoi minulle, että hän on päättänyt jättää Kansainvälisen olympiakomitean. Hän on miettinyt ketä hän esittää, ja hän esittää minua, mikä yllätti minut täysin. Vaikka meillä oli suuri ikäero, niin Rangell oli jostakin syystä ottanut minut ”siipeinsä suojaan”. Mutta hänellä oli yksi ehto: ”Sinun pitää antaa takeet siitä, että hankit vuoden sisällä englanninkielen taidon.” Tähän vastasin siltä seisomalta, etten ole edes lukenut ikinä englantia, tämä ei ole mahdollista. Kiitos vaan. Se loppu siihen.

Rangellin jälkeen valituksi tuli **Paavo Honkajuuri**. Toisen suomalaisjäsenen, Erik von Frenckellin, seuraajan valinta KOK:hon meni pidemmän kaavan kautta. Vuonna 1968 von Frenckell oli 80-vuotias ja päättänyt jättää paikan ja esittää tilalle **Peter Tallbergia**. Kun asia Uunilan mukaan tuli olympiakomitean hallitukseen, niin jotkut esittivät Olavi J. Mattilaa ja **Osmo P. Karttusta**: ”Äänestettiin. Mattila sai enimmän, Karttunen toiseksi eniten ja Tallberg vähimmän. Erik ilmoitti, en hyväksy, en eroa.”

Meni kahdeksan vuotta ja Suomi valmistautui Montrealin olympiakisoihin. von Frenckell, joka oli jo 88-vuotias, ilmoitti lopulta ennakkoon Helsingissä, että Montrealissa hän esittää Tallbergia seuraajakseen. Montrealissa Honkajuuri, joka oli ollut todistamassa lupausta, soitti Uunilan mukaan kauhuissaan, että ”Erik aikoo kyllä esittää Tallbergia, mutta samalla asettaa ehdoksi, että hän itse on mukana niin kauan kuin Suomi saa talviolympialaiset”. Juttu oli Uunilan mielestä utopistinen:

Puheenjohtaja (Lordi) Killanin oli Honkajuuren kertoman mukaan aivan äimänkäkenä ja keskeytti kokouksen ja kutsui viereiseen kabinettiin Erikin ja Honkajuuren. Killanin kysyi, että voiko olla näin. Honkajuuri kertoi, minkälainen valmistelu oli tapahtunut Suomessa. Suomen olympiakomitea oli asettanut kannattamaan Tallbergia ilman mitään ehtoja. Sitten menttiin saliin ja Erikin oli luovuttava omasta ehdostaan ja Tallberg valittiin.

Uunila sanoo pitäneensä Tallbergia jo tuolloin erittäin sopivana KOK:n jäseneksi, ”ilman muuta sopivampana kuin Mattilaa ja Karttusta”. Tallbergin valintaan vaikutti Uunilan mielestä Tallbergin olympiaurheilijan tausta ja ehkä kielipolitiikkakin. Carl-Olaf Homénin mukaan myös von Frenckell itse perusteli Tallbergin valintaa hänen urheilijataustallaan: ”KOK:ta on arvosteltu, että siellä on vain vanhoja herroja, ei urheilijoita.”

Myös Tallberg muistaa KOK-valintansa pitkänä prosessina. Sekä Erik von Frenckell että Peter Tallbergin isä kuuluivat Suomen Messujen hallitukseen. Tallbergin tietojen mukaan von Frenckell oli ottanut asian puheeksi hänen isänsä kanssa noin vuonna 1966:

Yhdessä hallituksen kokouksessa von Frenckell oli kysynyt isältä, että millainen tämä sinun poikasi on ja mitä hän tekee. Isä oli sanonut, että hän kauppateiteiden maisteri, mutta tällä haavaa suurin osa hänen ajastaan menee urheilemiseen. Kesät purjehditaan Suomessa ja talvet ulkomailla. Lisäksi hän on opettajana Kauppakorkeakoulussa. Sitten pitäisi hoitaa rautakauppaakin vähän. Hän on kiireinen kaveri.

Seuraava kysymys oli ollut, olisiko hän kiinnostunut tulemaan mun seuraajakseni. Isä oli sanonut, että se pitää häneltä kysyä, mutta veikkaan, että voisi hyvinkin olla, koska meillä on tätä olympiahenkeä perheessä ja suvussa niin paljon.

Seuraava kysymys oli, että ryypääkö hän. Isä oli sanonut, että hän on vielä nuori kaveri ja juuri suorittanut Kauppakorkeakoulun, niin ryypää luultavasti niin kuin muut nuoret miehet, mutta ei hänellä ole mitään ongelmia. No, se on hyvä, koska minä en halua sinne ketään, joka ryypää. Näin hän oli sanonut. Siitä tämä alkoi.

Tämän jälkeen Tallberg kutsuttiin aina von Frenckellin järjestämiin tilaisuuksiin, joissa oli ulkomaisia vieraita. Tallberg tapasi mm. KOK:n puheenjohtajat **Avery Brundagen** ja Lordi Killaninin. ”Mut esiteltiin aina heille, että tämä on minun seuraajani. Hänet tullaan kohta valitsemaan KOK:hon.”

Päätös Tallbergin valinnasta kuitenkin venyi vuoteen 1976. Montrealin kokouksen jälkeen Paavo Honkajuuri soitti Tallbergille ja sanoi, että ”kuule Peter, sun täytyy huomenna olla Montrealissa. Vala otetaan kello 11. Kysyin miten tää on mennyt näin nopeasti. No, Killanin ja minä olemme pakottaneet Frenckellin jäämään syrjään. Hän on sen nyt hyväksynyt.”

Tallberg ja Honkajuuri toimivat KOK:ssa yhtä aikaa viisi vuotta. Tallberg sanoo tullessa hyvin toimeen Honkajuuren kanssa:

Honkajuuri oli herrasmies ja korrekki kaikissa asioissa. Täytyy muistaa, että Paavo oli Rauma-Repolan pääjohtaja ja teollisuusmies. Meillä oli yhteinen harrastus golf. Paavo oli hyvin aktiivinen golfari ja golfasi samassa seurassa kuin minä, Talissa. Hän tunsisi isäni erittäin hyvin. Myös vaimoni Nina tuli Paavon vaimon Hilkan kanssa hyvin toimeen.

Tallbergista tuli KOK:n historian ensimmäinen aktiiviurheilijajäsen. Hän arvelee siksi tullessa valituksi KOK:n urheilijakomission puheenjohtajaksi vuonna 1981. Urheilijakomissio on olympiaurheilijoiden kanava saada äänensä kuuluville KOK:n päätöksenteossa. Komissiossa on edustettuina aktiiviurheilijoita ja jo uransa päättäneitä aktiiveja, yhteensä 19 henkilöä. Tallberg toimi komission puheenjohtajan vuoteen 2002.

Honkajuuren ohje KOK-käyttämiseen Tallber-

gille oli selvä: ”Muista sitten, että suomalaiset jäsenet puhuvat kokouksissa vain kerran”. Honkajuuri käytti yleensä yhden puheenvuoron kokouksessa. Tallberg on noudattanut samaa tapaa etenkin jäätyään pois urheilijakomission puheenjohtajan paikalta: ”Vain siitä syystä, että siellä on liika paljon näitä lörppösuita, jotka joka asiassa pyytävät puheenvuoron, eivätkä ole lukeneet materiaalia, eivätkä tunne tarpeeksi urheilua.”

Honkajuuren jälkeen vuonna 1981 Suomen toiseksi edustajaksi valittiin juoksijana tunnetuksi tullut **Pirjo Häggman**. Tallberg sanoo Honkajuuren puhuneen Samaranchin kanssa ennen lopettamistaan KOK:ssa. Samaranch on ilmoittanut, että jos Honkajuuri löytää pätevän naisen, niin Samaranch on valmis tekemään henkilövaihdoksen. Myös Tallbergilla oli mahdollisuus vaikuttaa valintaan: ”Paavo Honkajuuri kyseli, oliko minulla mielessä nimiä. En halunnut ottaa kantaa, vaan kehotin puhumaan (Olympiakomitean puheenjohtajan) Jukka Uunilan kanssa. Uunila ehdotti Häggmania.”

Kosti Rasinperä puolestaan tarjoaa kunnian Häggmanin löytämisestä Honkajuurelle:

*Paavo Honkajuuri sanoi, että on suuri mahdollisuus saada suomalainen KOK:hon, jos se on nainen. Miettikää sitä asiaa. Ja me mietittiin. Meillä oli **Marjatta Väänästä, Jane Erkköä**... Sitten Paavo sano, että eikös tämä Pirjo Häggman ole lopettanut kilpaurheilu-uransa. On. Onko hän englanninkielentaitoinen? On. Mutta hänhän olisi hyvä ehdokas. Se oli Paavo Honkajuuri, joka heitti nimen framille.*

Tallberg muistaa, että Samaranch tapasi Häggmanin hotelli Hesperian kahvilassa. Valinta eteni nopeasti ja Häggmanista tuli ensimmäinen nainen, joka valittiin KOK:n jäseneksi. Samassa istunnossa vannoni valan myös venezuelalainen naisjäsen.

”Pirjo Häggman jätettiin liian yksin.”

(Kosti Rasinperä)

Häggman erosi KOK:n jäsenyydestä vuonna 1999, kun kansainvälisestä mediasta levisi uutinen, että hänen (silloin jo entinen) aviomiehensä oli työskennellyt vuoden 2002 talviolympiakisoiden kisaisännöityden saaneelle Salt Lake Cityn hakukomitealle. Pirjo Häggman itse kiisti

Peter Tallberg vedettiin mukaan KOK:n lahjuskandaaliin tammi-kuussa 1999. Vaikka lehtikirjoittelut eivät johtaneet Tallbergin osalta minkäänlaisiin oikeustoimiin, niin kansalaisten suhtautuminen urheilujohtajiin muuttui kohun takia kriittisemmäksi.

Tallberg yhdistetään lahjussotkuun

Kanadalaislehti vihjaa KOK:n jäsenen pojan epäilyttävästä työsuhteesta

tienneensä entisen puolisonsa työsuhteesta tai rikko-neensa KOK:n sääntöjä.

Rasinperän mielestä Häggman jätettiin liian yksin: ”Kyllä paljon suurempia tekijöitä jäi KOK:n jäseniksi. Suomen Olympiakomitean olisi pitänyt asettua puolustamaan Pirjoa.” Myös Uunila uskoo Häggmanin kärsineen vääryyttä: ”Pidän äärettömän valitettavana, että Pirjo mitättömistä ja hänestä riippumattomista syistä jäi pois KOK:sta. Kun tuntee KOK:n jäsenten historiaa, niin siellä on monia, joilla olisi ollut paljon painavammat syyt jäädä pois.”

Tallberg katsoo, että media painoi Häggmanin päälle ja viime kädessä suomalainen lehdistö painosti hänet eroamaan:

Hän ei ollut tarpeeksi vahva, jotta olisi jaksanut siinä tulituksessa, joka oli päällä. (Hänen miehensä) Bjorne oli käynyt neuvottelut Salt Lake Cityn kavereiden kanssa ja saanut rahaa aika huomattavan summan. Heillä oli ero päällä silloin. Eivät puhuneet toistensa kanssa. Ei Pirjolla ollut siinä mitään roolia. Kotimainen media painoi.

Hän ei olisi joutunut jättämään (paikkaansa), vaan olisi saanut varoituksen. Siinä oli aika monta, jotka saivat varoituksen. Mm. Smirnov ja King.

Myöhemmin Häggman katui lehtihaastattelussa itsekin eroamistaan ja sanoi tehneensä liian äkilliset johtopäätökset.

Tallberg muistuttaa, että ”Salt Lake City”-selvitysten myötä purkautui esiin väärinkäytöksiä, joista on tuomittu jopa vankeusrangaistuksia: ”On aivan selvä että

kaikki afrikkalaiset (KOK:n jäsenet) saivat rahaa Salt Lake Cityn kohdalla.” Useita jäseniä erotettiin KOK:sta. Nyt käytäntöjä on muutettu eikä KOK:n jäsen saa edes matkustaa hakijakaupunkiin.

Myös Tallbergia epäiltiin saaneen olympiaisännöityä tavoitteilta kaupungeilta lahjuksia, joista olisi ollut hyötyä myös hänen poikiensa opiskelu- ja työurille. Tallberg kiisti syytteet heti toteamalla, ettei poikiensa yksikään työtehtävä liittynyt mitenkään olympiahankkeisiin. Tallberg ei edes harkinnut eroa. Jälkeenpäin Tallberg kuittaa median toimet törkyjulkisuuden met-sästämiseksi: ”Kyllä media oli silloin helvetin vaikea. Ne kävivät kotona kuvaamassa kaikkia autot jne.”

Epäeettinen toiminta ei tietenkään ole rajoittunut vain KOK:hon. Carl Olaf Homén kertoo esimerkin Kansainvälisen yleisurheiluliiton (IAAF) suunnalta:

Neljä kertaa Euroopan mestaruuden voittanut pituushyppääjä Igor Ter-Ovanesjan oli pitkään Neuvostoliiton edustajana IAAF:ssä. Hän äänesti aina niin kuin (puheenjohtaja Primo) Nebiolo ehdotti. Kun taas oli ehdotus, joka oli minusta ihan hullu, niin kysyin Igorilta kokouksen jälkeen, oletko todella samaa mieltä Nebiolon kanssa. Hän vastasi, että ”en tietenkään ole samaa mieltä, mutta sun täytyy muistaa, että ”You are my friend, but he pays my living”. Se oli rehellinen vastaus reilulta urheilutoverilta.

Homénin mielestä Nebiolo sai puheenjohtajana (1981–99) paljon hyvää aikaan, mutta oli vähän suuruudenhullu ja vertasi itseään melkein Jumalaan. ”Hänen menetelmänsä, kun piti saada lisää rahaa tai

ääniä puolelleen, olivat kyllä minun mielestäni hyvin kyseenalaiset – enkä ole ollut ainoa joka on tätä mieltä”, sanoo Homén. Nebiolon hulluista ajatuksista Homén kertoo esimerkin:

Helsingin MM-kisojen yhteydessä hän sai päähänsä, että hänestä piti tulla Helsingin yliopiston kunniatohtori. Niin kuin hänestä oli tullut kunniaatohtori joissakin kehitysmaissa. Se oli niin hullu ajatus, että minä kieltäydyin viemästä sitä eteenpäin. Sanoin, että tämä ei tule kysymykseen Suomessa. Seurauksena oli, niin kuin Ruotsin yleisurheiluliiton silloinen puheenjohtaja kirjoitti muistelmissaan: ”Tämän jälkeen Nebiolo ja Homén eivät olleet erityisen läheisiä ystäviä.”

Olympian ja politiikan kisoissa

Urheilussa – ja urheilujohtajuudessa – kiehtoo totta kai osallistuminen olympiakisoihin. Ne ovat olleet myös kansainvälisen politiikan näyttämöinä. Tämä on edellyttänyt myös urheilujohtajilta ”kieli keskellä suuta”-toimintaa.

Suhteet itään ovat luonnollisesti askarruttaneet eniten. Kun Jukka Uunilasta tuli Suomen Olympiakomitean puheenjohtaja (1969), hän sai kutsun Moskovaan silloiselta urheiluministeriltä **Sergei Pavlovilta**:

Silloisen kunniapäsihteerin Homénin kanssa matkustin Moskovaan. Olihan siitä seurauksena Suomi–Neuvostoliitto-maaottelu. Olin ennakkoluuloton, vaikka olin tapellut yli kolme vuotta niiden kanssa rintamalla.

Vuotta aiemmin Uunila sanoo tehneensä ”vähän poliittisen päätöksen”. Yleisurheilun Juniorien EM-kilpailut olivat alkamassa Leipzigissä DDR:ssä, kun Varsovan liitto Neuvostoliiton johdolla miehitti Tšekkoslovakian ja lopetti ”Prahan kevään”. Tapahtuma sai Länsi-Euroopan maat boikotoimaan juniorikisoja. Suomen joukkue oli ehtinyt jo kisapaikalle. Kotimaahan jäänyt Uunila alkoi kysellä toimintaohjeita Suomen ulkoministeriön virkamiehiltä ja heidän neuvottomuutensa jälkeen korkean tason suomalaispäättäjiltä. Hän ei kuitenkaan saanut selvää vastausta. Niin hän otti henkilökohtaisen riskin ja päätti antaa joukkueelle määräyksen palata Suomeen:

Huomenaamuna kotiin. Joukkue tuli kotiin osallistumatta kilpailuihin. Mä olen hämmästynyt, että ikinä kukaan ei ole minulta kysynyt, että millä valtuudella tein tämän ratkaisun. Myönnän, että se oli jompikumpi. Jos olisi osallistunut, se olisi ollut poliittinen kannanotto ja kun lähdettiin pois, sekin oli sitä.

Suomalaisittain 1970-luvun huikkeimmat olympiakisat käytiin Münchenissä vuonna 1972. Lasse Virénin ja

Pekka Vasalan voitot kirvoittavat monta hyvää muistoa. Kalevi Tuominen muistelee mieluusti samppanjanmaakuista kleinbussimatkaa:

*Me lähdettiin kleinbussilla suoraan televisioon haastatteluun. Nää (kultamitalistit) oli saanut jostakin sampanjapullon. Ne kun oli kuivaks juostu, niin niillähän meni pikkusen päähän pienet huikat. Kleinbussissa oli niin iloinen tunnelma. Sitten mä sanoin, että tiistaina on stadionilla HKV:n kilpailut, nyt pojat mainostetaan HKV:n kilpailuita. Se oli suora lähetys. Me työnnettiin joka rakoseen ”muuten tiistaina tavataan stadionilla”. Mä en muista sitä yleisömäärää – eihän se tästä johtunut, mutta **Rolf Haikkola** kiitti, että kyllä oli upeaa mainosta, oli stadionilla sakkia.*

Tuominen osaa arvostaa myös ruotsalaista kujeilua, jos kohde on oikea. Näin oli Tallinnan olympiaregatassa vuonna 1980:

Aina kun mentiin Piritan satamasta merelle kilpareiteille, niin siinä oli tarkka kontrolli, että montako lähtee purjeveneessä. Ruotsalaisia otti päähän se lapsellisuus. Ne pani yhteen veneeseen, kai Finnjolaan, kylmäkallen. Jätkä purki sen merellä ja takasin tuli vain yks purjehtija. Kun ne oli niin pikkumaisen tarkkoja nää veli venäläiset, niin siitä tuli hirveä kalabaliikki. Mä luulen, että kohtuullisen korkealla poliittisella tasolla käytiin keskustelua asiasta. Heitä otti päähän se, että heidän systeeminsä on asetettu naurunalaiseksi.

Mäkihyppääjät ovat urheilijoista oma rotunsa, korostaa Tuominen. ”Niitten täytyy olla hiukan omituisia, kun ne loikkaa jotakin 200 metriä. Niissä täytyy olla joku poikkeuksellinen luonteenpiirre. Mukavia poikia ne on, mutta kohtuullisen railakkaita”, tiivistää Tuominen. **Jouko Törmäsen** hän sentään laskee ”normaaliksi”.

Erikoisia poikia on myös kohdeltu erikoisemmin kuin muita. Tuominen muistaa päällimmäisenä luonnollisesti **Matti Nykäsen**: ”Kun oli Calgaryn (1988) olympiajoukkue oli jo valittu, niin Matti kysyi voisiko Tiina lähteä myös kisoihin. Voisko hän asua Tiinan kanssa. Siitä tuli helvetillinen kädenvääntö, sallitaanko yhdelle urheilijalle tällainen. Mä sain sitten puhuttua, että annetaan Matille nyt tämä.”

Nykäsen erikoisasema Calgaryssä perustui hänen ylivoimaisuuteensa. Kuntonsa Nykänen tiesi paremmin kuin valmennuspäällikkö Tuominen:

Matti soitti hotellistaan noin kolme varttia ennen suurmäen kilpailua ja pyysi, että ”nappaisitko minut ohi ajaessasi. Kyllähän sä tiedät missä mä asun”. Mä sanoin, että mitä perkelettä sä siellä teet, koekierros jo menossa. ”Nappaa nyt mut vaan.”

Oli jumalattoman lämmin sää ja pikkubussissa oli ikkunat auki. Kuului kuulutus, että koekierroksen kolmanneksi viimeinen hyppääjä hyppää. Mä sa-

noin Matille, että eikös sun ois pitänyt olla tuolla. Se taputti mua hartialle: "Kuule Kallu, kyllä noita hypyjä on tullu tehtyä."

Ensimmäisen kilpailukierroksen jälkeen viralinen kuuluttaja kuuluttaa: on jännittävää nähdä, kuka tulee toiseksi. Se oli siis niin ylivoimainen.

Olympiakisat kokoavat samaan joukkueeseen hyvinkin erilaisia urheilijoita, joita joukkueen johtajien tulee kuunnella, ymmärtää ja johtaa. Pertti Paloheimon havaintojen mukaan sosiaalisimpia urheilijoita hänen aikanaan olivat painijat ja nyrkkeilijät. Suurimpia individualisteja taas yleisurheilijat, jotka olivat usein omissa oloissaan. Paloheimo muistelee, että myös purjehtijat muodostivat oman ryhmänsä:

Oli kauppatieteen maistereita, ekonomeja, diplomi-insinöörejä ja lakimiehiä. Siellä haisi hajuvesi, sampanja ja joskus joku pikkuviskikin. Puhuttiin maailmankieliä. Samassa joukkueessa ja yhteisessä kisakylässä olivat kuulantähtäjä ja keihäänheittäjä, Hoviset ja sen sellaset, joista oli kaukana hajuvesi ja englanninkieli. Täysin eri maailma, mutta sama puku päällä.

Juha Miedon suoruudesta ja suuruudesta on useammallakin urheilujohtajalla kokemuksia. Pertti Paloheimo huomasi Miedon johtajan kyvyt viimeistään vuonna 1976, kun Innsbruckin olympiakisojen joukkue teki lähtöä hotellista lentokentälle ja kotimatalle:

*Kisojen päätyttyä lähdettiin noin kuudelta aamulla Müncheniin kahdella bussilla. Ensimmäisessä bussissa johti (**Hannu Koskivuori**) ja toisessa bussissa ei ollut oikein johtajaa. Istuin toisessa bussissa ja viereissä istui nuori lieksalainen rajamies **Risto Kiiskinen**, joka oli voittanut karsinnat Tampereella. Pääsi kisoihin ja hiihti pikamatkan, mutta ei menestynyt.*

Tirolin hotellin ovesta marssi suurlähettiläs saatamaan joukkuetta kotimatalle. Sillä oli susiturkki nilkkaan saakka, valkonen pyjama ja kusiluikkarit päällä. Päässä oli valkonen bojaari niin kuin Manheimerheimilla. Tuli sieltä iso sikari toisessa kädessä ja Chivas Regal -pullo toisessa kädessä. Risto Kiiskinen kysy multa, että kuka toi on. Sanoin, että Suomen suurlähettiläs. Pitkä hiljaisuus: "uskomatonta." Että tämmösiin ne nuoret urheilijat joutuu, kun ne joutuu kattomaan herrojen elämää.

Lähdöstä ei tahtonut tulla mitään. Sitten ilmestyi johtaja nimeltä Juha Mieto. Se meni sinne kuljetajan viereen ja sano upealla tavalla: "Lähetähän, diplomaatti jää tänne."

Lake Placid (1980) muistetaan Suomessa ehkä ikuisesti Miedon sadasosasekunnin tappion takia. Kosti Rasinperä muistelee, että **Thomas Wassbergin** kultamitalia he joutuivat juhlimaan Ruotsin kuninkaallisten kanssa:

Siinähan kävi Juhan niin kun kävi. Mentiin vip-tilaksi

*mainittuun parakkiin. Ovella tuli vastaan Kalle Kustaa (**Kaarle XVI Kustaa**) adjutanttinsa kanssa. Me onnittelimme häntä ja hän meitä. Nurkassa istui (kuningatar) **Silvia** ja hieroi varpaitaan. Meillä oli pahvimukit ja niissä sampanjaa. Oli **Paavo M. Petäjä**, Jukka (Uunila) ja minä. Vitutti aika lailla se touhu.*

Sitten Paavo M. Petäjä sanoi, että ei tässä jäädä nyt suremaan, kaato sampanjaa pahvimukiin ja vei sen Silvialle. Noustiin ylös ja "gratulerar, gratulerar, till äran". Silvia nousi ylös ja siinä me skoolattiin pahvimukeista sampanjaa.

*Lähdettiin ulos ja tuli Norjan kruununprinssi **Harald Sonjansa** kanssa, ne oli nuoripari silloin. Harald sanoi, että kyllä oli huono juttu. Kaikki olisivat toivoneet, että Juha Mieto olisi saanut kultamitalin.*

Urheilujohtajalla on erityisesti olympiakisoissa esittelijän tehtäviä. Barcelonassa vuonna 1992 Suomi ja Espanja olivat jousiammunnassa joukkuefinaalissa. Espanjan kuningas istui kulttuuriministeri **Tytti Isohookana-Asunmaan** ja Rasinperän edessä, mikä tiesi Rasinperälle tehtäviä:

Tytti sano koko ajan, että esittelen minut kuninkaalle. Siinä tuli taukopaikka. Menin kuninkaan luokse: "Teidän majesteettinne, meillä on kunnia pitää täällä vieraanamme Suomen urheiluministeri Tytti Isohookana-Asunmaa." Sitten Tytti kertoi, että hän rakastaa Espanjaa ja on opiskeluaikoinaan viettänyt täällä kesiään ja pitävänsä maasta. Heidän välilleen tuli oikein hyvä ja sydämellinen keskustelu.

Päättäjien osallistuminen olympiakisoihin katsojina voi poikia monenlaisia kontakteja, joista on myöhemmin hyötyä puolin ja tosiin. Harri Holkeri vieraili pääministerinä Calgaryn kisoissa vuonna 1988. Omakustannusmatkalla olleesta pääministeristä haluttiin luonnollisesti ottaa kaikki irti paikan päällä. Holkeri osallistui Suomen kunniakonsulin järjestämille illallisille, jossa hän edusti ja mainosti Suomea. Samalla luotiin pohja myöhemmälle yhteistyölle. Holkerista tuli Calgaryn yliopiston lakitieteen kunniatohtori.

Urheilujohtamiseen on kuulunut myös koulutusta. Jukka Uunila oli aikanaan kysytty luennoitsija myös liike-elämän puolella. Suomalaista urheilujärjestelmää on esitelty myös kansainvälisesti. Kosti Rasinperä muistaa erityisesti vierailut Virossa maan uuden itsenäistymisen kynnyksellä 1980-luvun lopussa. Viron olympiakomitea perustettiin uudelleen vuonna 1989. KOK:n jäseneksi se pääsi vuonna 1991 Viron itsenäisyyden palauttamisen jälkeen. Rasinperä muistaa, että virolaiset olivat tarkkoja historian tulkinnoista:

*Puhuin siellä, että te käyttäydyste kuin olisitte itsenäinen olympiakomitea. **Arnold (Green)** suuttui: "Viron olympiakomiteaa ei ole milloinkaan lakkau-*

Koska Suomella ei ole kuninkaita eikä prinsessoja, on meidän tyytyminen siihen, että pääministeri Harri Holkeri edusti Calgaryssa maamme ylintä tahoaa.

(Urheilulehti 25.2.1988)

tettu, pidä se mielessäni." Kun maa vapautui, Arnoldista – tästä kommunistista, eihän siellä ministeriksi päässyt, jos ei ollut kommunisti – tuli olympiakomitean ensimmäinen puheenjohtaja. Eihän ne tienneet mistään mitään, kaikki oli tullut Moskovasta. Käytiin kaikilta osiltaan läpi, miten itsenäinen olympiakomitea toimii.

Kun oli vuosi kulunut Viron itsenäistymisestä, niin meidät, Tapani Ilkka ja minut, kutsuttiin Estoniateatteriin. Meidät palkittiin, kun olimme avustaneet Viroa.

Boikottien puristuksessa

Olympiaboikotit toivat urheilujohtajille lisätoita etenkin 1980-luvulla. "Länsi" ei osallistunut vuoden 1980 olympiakisoihin Moskovassa ja "itä" jätti väliin vuoden 1984 kisat Los Angelesissa. Näissä tapauksissa KOK näytti Uunilan mukaan voimansa ja riippumattomuutensa, vaikka "molemmissa tapauksissa eri maita painostettiin (boikottiin) julkisesti korkeimmalta taholta".

Ennen Moskovan kisoja eri maiden urheilujohtajat valjastettiin diplomaatin tehtäviin. Kosti Rasinperä oli mukana toukokuun alussa 1980 Roomassa pidetyssä Euroopan olympiakomiteoiden kokouksessa:

Suurin osa maista oli mukana. Sovittiin periaatteista, joiden avulla toivon mukaan kaikki Euroopan maat voisivat osallistua kisoihin. Toisin sanoen ei ole pakko käyttää kansallistunnuksia, ei lippua. Avaajaisilaisuudessa voidaan kantaa kylttiä, ei tarvitse kantaa maan lippua ja riittää, että siellä on vain yksi marssija. Palkintoseremonioissa soitetaan olyn-

piahymni tai jotain muuta musiikkia, eikä nosteta maan lippua salkoon. Että Breshnevin puhe käydään läpi etukäteen. Tällöisiä aika kovia kohtia. Tämä lähetettiin tiedoksi kaikkiin maihin.

Pertti Paloheimo kertoo, että hän ja Rasinperä muotoilivat kirjeen kaikille maailman olympiakomiteoille, jossa Suomen olympiakomitea pyysi osallistumaan kisoihin ja jättämään politikoinnin sivuun. Kirjeen allekirjoitti Uunila. Kekkonen sai tiedon kirjeestä.

Lisäksi Euroopan olympiakomiteoiden Roomassa pitämässä kokouksessa esitettiin toivomus, että osallistuvien maiden edustajat kävisivät niissä naapurimaissa, jotka ilmeisesti olivat boikotoimassa. Rasinperä meni Norjaan, jossa olivat paikalla olympiakomitean puheenjohtaja **Arne B. Mollén** ja pääsihteeri **Johan Kristian Skönheider**. Rasinperä kysyi, olivatko he saaneet asiaan liittyvän telefaxin. Skönheider ei tiennyt siitä mitään ja Mollén sanoi ottaneensa sen haltuunsa ja tulos on: "Norja ei osallistu." Rasinperän mukaan Mollén oli esittänyt Idrettstingetille olympiakomitean kantana, että osallistutaan, mutta nyt puhui Idrettstingetin jäsen Arne B. Mollén: "vastustan jyrkästi". Perusteluksi Rasinperälle hän sanoi, että sellaisen maan editse ei Norjan lippua kanneta, joka hyökkää toisen maan kimppuun. Rasinperä sanoi, että "eihän siellä tarvitse kantaa lippua". Tästä Arne B. Mollén suuttui: "Miltä sinusta tuntuisi, jos Neuvostoliitto olisi hyökännyt Suomeen ja me norjalaiset menisimme kaikessa rauhassa olympiakisoihin?" Rasinperä kertoo vastanneensa, että "tuntuisi oikein hyvältä; toivoisin, että jos olympiakisat järjestävä maa olisi hyökännyt Suomeen, kaikki muut maat menisivät sille selittämään kuinka helvetin väärin se on tehnyt."

Rasinperä vieraili Moskovan kisojen alla useamman kerran myös Neuvostoliiton suurlähetystössä Helsingissä

*Pidettiin paljon palavereja. Istuttiin lähetystössä kisa-asioista vastaavan **Aleksander Netesovin** kanssa aina keskellä juhlasalia. Ihmettelin, että minä helvetin takia me istutaan kahdestaan keskellä isoa salia. Ilmeisesti siinä oli kaikkein vähiten näitä (kuuntelu)laitteita.*

Kerran mä sanoin sille, että kyllä te ootte jumanmankauta tyhymiä, kun Afganistaniin lähditte joulukuussa ja seuraavana vuonna on (omat) olympiakisat. Muutenkin on ollut maailmalla (puhetta), että teidän kisojanne pitää boikotoida. "Juu, mutta se ei ollut meidän hallituksen yksimielinen päätös lähteä Afganistaniin." Heidän suurlähetystönsä oli uhan alla ja siellä tapetaan kaikki heidän maanmiehensä, heidän piti ehtiä väliin. Päätös ei kuulemma ollut yksimielinen, mm. Kosygin vastusti sitä.

Kaiken kaikkiaan Neuvostoliiton vaikutusyritykset olivat Rasinperän mukaan lieviä. Ja joitain vastapalveluksiaakin Rasinperä sai:

Ale Saarvala, vuoden 1936 kisojen olympiavoittaja, ilmoitti, että hän haluaa lähteä Moskovaan kattomaan telinevoimistelua. Hän asu Amerikassa. Mutta hän ei mee amerikkalaisten kanssa, vaan suomalaisten kanssa. Voitko ostaa liput. Ostettiin, Lomamatkat hankki hotellihuoneen, hankki liput. Kun oli lähdön hetki, niin kävi ilmi, että siltä puuttu viisumi. Eihän se vanha mies ollu ymmärtänyt, että viisumikin pitää hankkia.

Olin joukkueen toimistossa Moskovassa, kun Lomamatkoilta soitettiin ja sanottiin, että nyt on kiire, ne on siellä lentoasemalla, lähtöön aikaan kaks tuntia. Sun pitää hoitaa viisumi, tämä Ale Saarvala ei tiedä asiasta yhtään mitään.

Soitin Helsinkiin Neuvostoliiton suurlähetystöön henkilölle, jonka kanssa olin ollut monet kerrat yhteydessä ja joka puhu suomea. Siellähän ne puhelimet räppäs, kun kuuntelulaitteita pantiin päälle. Sanoin, että mulla on hyvin tärkeä asia. Olympiavoittaja Ale Saarvala on lähdössä kisoihin, mutta siltä puuttuu viisumi. Ota leimasin mukaan, mene ja pätkäse leima siihen passiin. ”Mutta Kosti sinähän tiedät.” Sanoin, että kyllä minä tiedän, mutta nyt hyppäät autoos ja menet sinne. ”No, hjuva on.” Niin Ale katteli illalla telinevoimistelua.

Neuvostoliitto halusi mahdollisimman paljon muun muassa suomalaisurheilijoita vuoden 1980 kisoihin, jotta kisat saadaan näyttämään mahdollisimman isoilta. Moskovan suunnasta annettiin ymmärtää, että Suomesta toivotaan kisoihin myös jalkapallojoukkuetta. Rasinperän mukaan Suomessa ei oltu innostuneita lähettämään jalkapalloilijoita. Hänen mukaansa Palloliiton puheenjohtaja **Jouko Loikkanen** näki valitsematta jättämisessä jopa ulkopoliittisen konfliktin ainekset: ”Jos jalkapallojoukkuetta ei lähetetä, niin tästä tulee ulkopoliittinen ongelma”. Rasinperän mielestä tämä jos joku oli uhkaus: ”Se oli siinä ja siinä, ettei Jukka (Uunila) sanonut, että te ette sinne lähde. Se oli ihan Jukan käsissä.”

Uunilalle osallistumispäätöksen tekeminen ei ollut vaikeaa: ”Minusta oli itsestään selvää, että kun meille avautui paikka, niin me käytämme sen.” Ylimääräisiä johtohenkilöitä hän ei kuitenkaan halunnut:

Kun oli päätetty, että jalkapallojoukkue lähetetään, niin samalla päätettiin, montako johtajan ja huoltajan paikkaa joukkue saa. Se oli viisi. Seuraavassa kokouksessa puheenjohtaja Loikkanen sanoo, että hänen pitää päästä myös mukaan. Kerroin, mitä edellisessä kokouksessa päätettiin ja sanoin hyväksyväni tämän ehdolla, että kerrot, kuka valituista jätetään pois. Määrää ei lisätä. Loikkanen sanoi, että

ei vähennetä, vaan hänet lisätään. Sanoin asia selvä ja kysyin esittääkö kukaan puheenjohtaja Loikkasta. Yhtään kättä ei noussut. Totesin, että Loikkasta ei valita.

Se mikä ei onnistunut Loikkaselle, onnistui Matti Ahteelle. Maan suurimman puolueen eduskuntaryhmän puheenjohtaja piti saada kisoihin, mutta joukkueeseen oikeuttavaa tehtävänimikettä ei meinannut löytyä. Pertti Paloheimo muistaa ehdottaneensa Uunilalle, että ”entäs jos se on yhteysjohtaja”. Ahde hyväksyi tittelin. Paloheimo oli tyytyväinen lopputulokseen: ”Matti hoiti raskaan kuljetusoperaation kymmenen miljoonan asukkaan kaupungissa erinomaisen hyvin.”

Sen sijaan kiistat suomalaisjalkapalloilijoiden kanssa jatkuivat Rasinperän mukaan pelien päätyttyäkin. Niin huonosti käyttäytyvää porukkaa kuin vuoden 1980 olympiakisojen Suomen jalkapallojoukkue hän ei ollut eläissään nähnyt: ”Ne itketti meidän henkilökuntaa, ne oli aivan tolkuttomia, haukku meidän naisia. Ne halus tulla Minskistä, kun pelit loppu, Moskovaan. Me lennätettiin ne suoraan kotiin. Nehän ois pistänyt sekaisin koko olympiakylän.”

”Ei urheilua ja politiikkaa tarvitse sekoittaa, ne on jo sekoitettu.”

(Pertti Paloheimo)

Pertti Paloheimo arvelee, että Moskovan kisat hillitsivät Neuvostoliiton toimintaa Puolassa, jossa Solidaarisuus-liike nousi: ”Jos ei näitä kisoja olis ollut, niin ryssät ois menny Varsovaan ja pannu kurinpalautuksen.” Puolan joukkueen ylijohtaja, johon Paloheimo tutustui Moskova-käynneillään pyysi, että ”viittisitkö sää kertoa mulle, mitä Suomen TV kertoo meidän poliittisesta tilanteesta, kun mää en saa mitään tietoa”.

Moskovan kisakokemukset vahvistivat Paloheimon käsitystä urheilun ja politiikan suhteesta: ”Jukka Uunila sanoo, että urheilua ja politiikkaa ei saa sekottaa. Mää sanon, että ne on siellä jo, ei niitä tartte sekottaa.”

Moskovan kisojen jälkeen Paloheimo joutui YLEn kynsiin. Hän tuli sanoneeksi lauseen, jota sai katua pitkään: ”Moskova järjesti hyvät kisat. Kilpailut alkoivat

aikataulussa ja palkinnot jaettiin voittajille.” Tätä ei olisi saanut sanoa. ”Mä sain niin mahdolltomasti turpiini siinä, tuli puhelinsoittoja. Ei venäläiset voi järjestää hyviä kisoja.” Suomalaiset muistivat erityisesti kisojen keihäänheiton, jossa joidenkin heittäjien kohdalla mitattiin täysin lappeelleen tulleita heittoja ja vaikutettiin tuuliolosuhteisiin portteja avaamalla ja sulkemalla. Kohun seurauksena Paloheimo vetäytyi viikoksi Lieksaan.

Moskovan kisat ja länsimaiden boikotti tulivat Rasinperälle mieleen vielä Atlantan kesäolympiakisoissa vuonna 1996:

*Kävin kahvilla VIP-huoneessa. Kun mä lähestyin ovea, niin ovensuussa seisoj pirun tutunnäköinen kaveri. Huomasin, että tämähän on **Jimmy Carter** (Yhdysvaltain presidentti 1977–81). Tervehdin häntä ja hän kysyi mikä maa. Vastasin: Finland. ”Mitä te pidätte ja miten te olette menestynyt”, hän kyseli. Perhana minun teki mieli sanoa, että kiitos vaan siitä tervehdyksestä silloin vuonna 1980, onneksi et saanut tahtoasi läpi ja tapettua olympialiikettä.*

Carter oli vuonna 1980 lähettänyt kirjeen eri olympiamaiden hallituksille ja pyysi niitä suhtautumaan kielteisesti Moskovan kisojen osanottoon. Suomessa oli **Paavo Väyrynen** ulkoministerinä ja hän lähetti Rasinperän mukaan kopion kirjeestä ja Suomen vastauksesta Suomen Olympiakomitealle. Väyrynen oli kirjoittanut, että Suomessa osanotosta olympiakisoihin ei päättä maan hallitus, vaan Suomen Olympiakomitea. Rasinperä muistelee, että asia loppui siihen.

Nyttemmin, kun itä- ja länsiblokkeja ei enää ole, boikoteista ei Peter Tallbergin mukaan juuri puhuta KOK:ssa: ”Kun Kiinan (Peking 2008) yhteydessä puhuttiin boikoteista, liikkeellä olivat henkilöt, joilla ei ollut urheilun kanssa mitään tekemistä.” Tallberg muistuttaa, ettei koskaan missään kisoissa ole ollut niin paljon valtionpäämiehiä paikalla kuin Pekingissä: ”Harvoin (**George W.**) **Bush** ja (**Vladimir**) **Putin** istuivat melkein samalla penkkirivillä, kuten avajaisissa tapahtui.” Tallberg katsoo, että olympiakisojen käyttö politiikassa on selvästi laantunut ja veikkaa, ettei niitä tulla enää käyttämään.

Samaranchin ansioksi Tallberg näkee sen, että hän minimoi boikottiuhkaa ”vetämällä kruksit” amatööriasian päälle. Samaranch halusi poistaa ”itäblokin valtiommattilaisten ja länsimaiden college-professionaalien” välisen vastakkainasettelun ja sen sijaan korostaa maailman parhaiden urheilijoiden osallistumista olympiakisoihin riippumatta mistä he rahansa hankkivat.

Boikottien mahdollisuutta ehkäisi Tallbergin mukaan myös ”itäblokin hajoaminen, jonka jälkeen keskustelu nousi toiselle tasolle, mikä on vahvistanut

Kosti Rasinperä teki vuonna 1984 historiallisen ehdotuksen: Soulille jo myönnetty olympiakisat on siirrettävä muualle. Taustalla oli vallitseva suurvaltapoliittinen tilanne ja siihen liittynyt boikottiuhka. Ehdotus ei toteutunut.

KOK:n roolia”. Itäblokin edustajat ovat Tallbergin arvion mukaan länsimaistuneet. Häntä kuitenkin harmittaa se, että itäisen Euroopan maat tekevät edelleen yhteistyötä. Hänen arvionsa mukaan syynä on yhteinen kieli – Itä-Euroopan KOK-jäsenet osaavat venäjää.

Tallberg kiittelee Samaranchia myös siitä, että hän sai sponsorirahan liikkumaan: ”Hän tajusi, että renkaita ja kisoja pitää myydä.” KOK:n talous onkin nykyään ihan eri tasolla kuin muutama vuosikymmen sitten, jolloin järjestön arvioitiin olevan konkurssin partaalla.

Kisaisännyksien ja isänmaan puolesta

Suomi on mielellään hakenut ja järjestänyt huippu-urheilun kisatapahtumia. Suurinta innostusta kotimaassa ovat herättäneet hiihdon ja yleisurheilun kansainväliset kilpailut. Urheilujohtajien tehtäväkenttään kisahaut ovat kuuluneet itsestään selvinä tehtävinä. Jukka Unilalla on arvokisojen haulle selkeä peruste: ”Arvokisat ovat meille tarpeen urheilun kehittämiseksi. Saadaan siinä siivellä tehtyä investointeja.”

Suomi sai järjestettäväkseen ensimmäiset yleisurheilun maailmanmestaruuskilpailut vuonna 1983. Kisat myönnettiin Helsingille vuonna 1980. Vielä tuolloin hakuprosessi ja kisajärjestelyt olivat huomattavasti helpommin organisoitavissa kuin nykyään. Carl-Olaf Homén kertoo, että Suomen hakuryhmä oli kolmihenkilinen. Hänen lisäksi ryhmässä olivat **Rolf Haikkola**, joka oli koko kisaidean isä, ja valtion edustajana **Reijo Vartia**. Homén halusi mukaan yhden edustajan myös valtion suunnalta: ”Ei silloin olis tullu kuuloonkaan, että joku ministeri olis vaivautunu tällaiseen.”

Helsingin kaupunki ei Homénin mukaan ollut vielä tuolloin aktiivinen kisojen perään: ”Ei he mitenkään innostuneet, emmekä me edes pyytäneet heitä mukaan siihen (haku)porukkaan.” Nykyään vaaditaan, että kaupunki on mukana yhtenä sopimusosapuolena. ”He eivät ehkä edes oivaltaneet tämän merkitystä. Ehkä saamme syyttää itseämmekin, emme olleet kovin voimakkaasti heihin yhteydessä”, punnitsee Homén.

Kisoille asetettiin Homénin mukaan kaksi tavoitetta: ”Urheilulliset tavoitteet ja isänmaalliset tavoitteet.” Urheilullisina tavoitteina oli tietysti kisamenestys, joka oli Homénin arvion mukaan kohtalainen. Vielä tärkeämpi oli yleisurheilun aseman pönkittäminen: ”Siksi me halusimme toimitsijoiksi urheiluihmissä kaikista maan kolkista. Urheilulliset tavoitteet onnistuivat ilmeisesti aika kivasti.”

Isänmaallinen tavoite oli saada Suomelle maailmanlaajuista myönteistä huomiota sillä ajatuksella, että ”tää on demokraattinen, kehittynyt, kaunis maa, johon kaikki ovat tervetulleita ja jossa ei ole boikottia”. Homén oli tyytyväinen lopputulokseen: ”Meillä oli 154 maata, missään kilpailussa ja missään lajissa ei ollut ollut niin monta maata mukana.”

Turvallisuuskysymykset saivat antaa periksi isänmaan esittelylle: ”Poliisin kauhuksi me järjestimme maratonreitit Espoon ja Helsingin kauneimpia rantateitä pitkin. Kaikki tv-lähetykset saatiin sovittua. Kisajärjestäjät antoivat periksi neuvotteluissa, kun kansainväliset lähetykset alkoivat maisemakuvilla Suomesta.”

Homén haluaa korostaa kisajärjestelyiden merkitystä Suomi-kuvalle vähän samoin kuin ennen korostettiin kisoissa menestymistä. Hänen mielestään harvalle maalle urheilumenestys ja ennen kaikkea menestys olympiakisoissa on merkinnyt kansakuntana niin paljon kuin Suomelle takavuosina: ”Mä väitän, että tämä on merkinnyt erittäin paljon kansallisen identiteetin ja koko kansakunnan itsetunnon kannalta, mutta olen kuitenkin tullut siihen tulokseen, että tällä urheilulla ei ole enää yhtä suurta (merkitystä).”

”Urheilulla ei ole Suomelle samanlaista merkitystä kuin ennen.”

(Carl-Olaf Homén)

Homén näkee, että nykyään Jamaikalla, Kenialla, Marokolla jne. on paljon suurempi tarve korostaa itsetuntoaan voittojen avulla. ”Me olemme korkean elintason maa, me pärjäämme muutenkin. Eikä meidän tarvitse itsetuntoamme kohottaaksemme pärjätä näissä.” Samalla hän muistuttaa, ettei suomalaisten urheiluvoittoja ole syytä aliarvioidakaan, ”se merkitsee edelleen paljon, mutta ei ihan samalla tavalla”. Niin moni suomalainen ei Homénin mielestä seuraisi formuloita tai rallia, jos niillä ei olisi merkitystä. Merkitystä on hänen mukaansa myös uusilla lajeilla:

*Kun Suomi saavutti hopeaa curlingissa Torinossa (2006), niin väitän, ettei 90 prosenttia suomalaisista ollut kuullut sanasta curling, ja kuitenkin sillä oli 1,4 miljoonaa katsojaa. Silloin tuli mieleen **Martti Jukolan** toteamus Urheilun Pikkujätkiläisessä: ”Curling on reipas talvipeli ikämiehille, mutta ei sitä voi urheiluna pitää.”*

Suomi on myös pyrkinyt vaikuttamaan isoihin, olympiakisoihin liittyviin päätöksiin. Suomen olympiakomitea esitti vuonna 1986 osaa kesäkisojen lajeista siirrettäväksi talvikisoihin. Homén korostaa, että tavoitteena oli vain tasapainottaa talvi- ja kesäkisojen ohjelmaa. ”Teimme ehdotuksen hyvin vakavasti ja minua harmittaa, ettemme kenneet ajamaan sitä läpi.” Kesäkisoihin on Homénin muistin mukaan jonossa 50 urheilumuotoa, kun taas talvikisoihin on hakemalla haettava uusia lajeja. Kilpailu on kesälajeissa yleensä paljon kovempi kuin talvikisoissa. Ehdotuksen mukaan ”hallilajit” olisi siirretty kesäkisoista talvikisoihin. Näin talvikisoihin olisi saatu kovempia kilpailuja.

Kun Suomen esitys kaadettiin, viitattiin KOK:n perussääntöihin, joissa sanotaan, että talvikisoissa järjestetään vain lajeja, joita harrastetaan jäällä tai lumella. ”Tämä pitää paikkansa”, sanoo Homén, mutta toisaalta ”perussääntöjen mukaan talvi- ja kesäkisat pitäisi järjestää samana vuonna”. Talvi- ja kesäkisat siirrettiin eri vuosille vuoden 1992 olympiakisojen jälkeen.

Suomen ehdotuksen taustalla oli huomio siitä, että meillä on laajasti harrastettuja lajeja, jotka ansaitsivat paikan olympiakisoissa. Esimerkkinä Homén mainitsee suunnistuksen, joka ”ei kuitenkaan ikinä pääse kesäki-soihin”. Sen sijaan talvikisoissa on Homénin mielestä ”kaiken maailman” kelkkailuja. Homénin korostaa, että toteuttamalla suomalais ehdotus olisi saatu kaksi yhtä suurta olympiatapahtumaa.

Suomalaiset vähissä maailman kabineteissa

Carl-Olaf Homén arvioi, että Suomella on ollut ko-koan suurempi vaikutusvalta kansainvälisen urheilutoiminnan kabineteissa, vaikka sitä ei voikaan hänen mukaansa yleistää:

Se on eri lajeissa erilainen. Yleisurheilussa ja monessa muussakin lajissa voidaan niin sanoa. Ehkä se johtuu siitä, että nykyään Suomella (SLU:lla ja opetusministeriöllä) on strategia, jonka perusteella on lähdetty tavoittelemaan kansainvälisiä paikkoja. Sitä ei aikaisemmin hoidettu systemaattisesti, vaan jos joku liitto tai ihminen oli kiinnostunut, niin lähti mukaan. Nyt on asetettu kansalliseksi tavoitteeksi päästä mukaan eri tehtäviin. Ei Suomi ole tietenkään ainoa maa, joka pyrkii tähän.

Homén muistuttaa, että vielä 1970-luvulla kansainvälisille tehtäville ”haistateltiin” Suomessa, mutta myöhemmin on huomattu, että ”on tämänkin yksi tapa saada Suomelle näkyvyyttä”.

Muista haastatelluista urheiluvaikuttajista Tallberg, Paloheimo ja Rasinperä arvioivat suomalais edustuksen maailman urheilukentillä ja -kabineteissa olevan yhä verraten vaatimatonta. Tallbergin mielestä Suomen Olympiakomitean suurimpia ongelmia on se, että sillä ei ole ollut tarpeeksi kansainvälistä kantavuutta. Ei ole kontakteja, eikä tarpeeksi vahvaa verkostoa. ”Kansainvälisissä tilaisuuksissa oli aina suomalainen pöytä ja sitten kaikki muut pitkin poikin”, sanoo Tallberg. Tilanteeseen on ajautettu osin myös huonon kielitaidon takia. ”Niiden, jotka olisivat kyenneet solmimaan yhteyksiä, oli aina pakko hoitaa omaa puheenjohtajaa”, arvioi Tallberg.

Lähinnä yksi mies mies ja laji saavat kiitosta. ”Minulla on sellainen piiri maailmalla, että siellä ei näy suomalaisia lainkaan. Paitsi (**Kummolan**) **Kale**, joka näkyy ja kuuluu ja on siinä mielessä helvetin hyvä”, sanoo Tallberg. Samoilla linjoilla on Paloheimo: ”Nyt mä tietenkin liioittelen, mutta meillä ei ole tällä hetkellä näkyvissä muita kansainvälisesti mittavia urheilujohtajia

kuin Kalervo Kummola. Kyllähän Kummola on röyhkeä mies, sitä tarvitaan maailmalla.”

Rasinperä muistelee, kuinka Kalervo Kummola oli Sarajevon olympiakisoissa vuonna 1984 ensimmäistä kertaa jääkiekossa direktoraatin jäsen. Kummola huomasikin joillakin joukkueilla on mukana nykyisiä ja entisiä NHL-ammattilaisia. Suomi ei ollut saanut ottaa joukkueeseensa **Hannu Kamppuria**, sillä hän oli pelannut ammattilaisena WHA:ssa. Suomi nosti asian pöydälle, oli asiassa tiukkana ja voitti. Useat joukkueet joutuivat vaihtamaan pelaajiaan. ”Oli se Kale kyllä hyvä. Se oli ujo poika silloin. Ei oo enää”, tiivistää Rasinperä.

Jukka Uunila varoittaa innostumasta liikaa kansainvälisistä johtotehtävistä, jos päätavoite on suomalaisen urheilun edistämisessä:

Kun puhutaan suomalaisen huippu-urheilun alennustilasta, niin kyllä minä ilman muuta sanon, että meillä on mennyt mielenkiinto aivan vieraisiin asioihin. Tuntuu siltä, että kansainvälinen kanssakäyminen on noussut arvoon arvaamattomaan. Voisi sanoa, että melkein kaikilla tämän hetken johtavilla urheilunjohtajilla on mielenkiinto ainoastaan kansainvälisissä tehtävissä, kun sen pitäisi olla Suomen rajojen sisäpuolella. Mä korostan, suomalaisen urheilun tulokset tehdään Suomen rajojen sisäpuolella. Mä en viitti mainita nimiä, mutta mä kysyn eräistä pitkään kansainvälisissä korkeissa tehtävissä olevista, että mitä niistä on konkreettista hyötyä Suomen urheilulle. Minä tiedän kyllä vastauksen: siellä on kiva olla, vip-kohtelu, limusiinit ja gaidit. En väheksy, mutta minkä takia kaikkien pitää olla ulko-ministereitä.

”Kalervo Kummola oli ujo poika silloin, ei ole enää.”

(Kosti Rasinperä)

Jos yksi kuva puhuu enemmän kuin tuhat sanaa, niin on ymmärrettävää, että Suomen joukkueen johto halusi olla lyhytsanainen Martti Vainion tiedotustilaisuudessa Los Angelesissa vuonna 1984.

4. Kielletyt leikit — doping

Urheilujohtamisesta jäi leikki kauaksi, kun dopingista tuli vakituinen kisavieras.

***Urheilujohtamisesta
jäi leikki kauaksi,
kun dopingista tuli
vakituinen kisavieras.***

Suomen doping-skandaalit alkoivat varsinaisesti vuonna 1972, kun kultamitalihtihtäjä **Eero Mäntyranta** jäi kiinni doping-aineiden käytöstä. Mäntyrannan positiivinen näyte oli ensimmäinen varma osoitus siitä, että myös Suomessa käytettiin kiellettyjä aineita. Tapahtuma loi mallin käyttäytyä doping-tapauksen yhteydessä: salaailua, valheita ja vastuun pakoilua (Kopra 2004).

Mäntyranta antoi positiivisen näytteen tammikuussa, mutta asia paljastettiin vasta huhtikuussa. Kalevi Tuomisellekaan asiasta ei kerrottu. Hän muistelee, että Mäntyrannan kansansuosion vuoksi Jukka Uunila, **Hannu Koskivuori** ja **Risto Elovainio** päättivät odottaa B-näytteen valmistumista. Näin Mäntyranta pääsi Sapporon olympiakisoihin helmikuussa. Mäntyrannan käry selvisi suurelle yleisölle Tuomisen mukaan hieman nololla tavalla:

Uuden Suomen toimittaja oli iskenyt Yhtyneiden laboratorioden laborantin, joka oli kertonut, että heillä on paljastunut tällainen. Eihän se tiennyt, että kaveri on toimittaja. Se tonki asian esiin ja pani helvetin ison jutun Uuteen Suomeen.

Vuonna 1975, kun Montrealissa järjestettiin esikisat, Kalevi Tuominen oli jo paremmin tietoinen dopingasioista:

*Me saatiin tietää vasta perillä, että siellä testataan. (Joukkueen lääkäri) **Helmer Kvist** ja minä järjestettiin palaveri joukkueen valmentajien kanssa ja kysyttiin kylmästi, onko kuuria päällä. Sieltä pari sitten ilmottautu ja niille Helmer kirjoitti passin, ettei pysty kilpailemaan. Sitten lähetettiin **Seppo Hoviselle** viesti Suomeen, kun saatiin tietää, että uhka on olemassa.*

Kosti Rasinperä oli Helsingissä vastaanottamassa Montrealista tullutta viestiä: ”Sieltä tuli **Antti Lanamäen** lähettämänä tietoa, että kattokaa, ketä lähetätte esikisoihin, täällä on doping-testit.” Pertti Paloheimo muistaa viestityksen Helsinkiin hieman eri painotuksin:

*Kun tultiin Montrealiin, IAAF:n presidentti, hollantilainen **Adrian Paulen** ilmotti yllättäen kaikille lajijohtajille, että testit. Sillon tuli Antti Lanamäelle ja eräille muille pupu pöksyyn.*

Mä myönnän olleeni sinisilmäinen. Mä olin ihan sormi suussa. Suuresti kunnioittamani kirurgi Helmer Kvist kutsu mut huoneeseensa ja iski pullon viskiä pöytään. Tuhottiin yön aikana se pullo ja hän selvitti koko asian mulle. Tämän jälkeen mä soitin Helsinkiin Urheiluliittoon ja sanoin, että Hovinen ei tuu tänne. Hovinen oli nousemassa rappusia koneeseen, se vedettiin sieltä pois.

*Yhtä asiaa ihmettelen. Kun yks ja toinen sai revähtymän Mä ihmettelen, että esimerkiksi **Jussi Syväsen** zurnalistinen nenä ei vaistonnut mitään tässä asiassa.*

Kalevi Tuomisen allekirjoittama ”paimenkirje” Montrealin kisojen (1976) alla on tunnettua urheiluhistoriaa. Tuomisen mukaan kirjeen taustalla oli Pertti ”Pepsi” Paloheimo:

Pepsi, joka nimettiin ylijohantajaksi (Montrealiin), oli jumalattoman tarkka maineestaan. Se oli sellaisessa asemassa. Pepsi pelästyi, ettei missään tapauksessa tule käryjä, kun hän on ylijohtaja. Se määräsi Helmerin kirjoittamaan paimenkirjeen, joka on mm. minun muistelmistani. Helmer kirjoitti sen kirjeen: jos käytät, niin muista jne.

Pepsi oli jossakin ulkomailla, eikä sitä voinut sivuuttaa. Mä ajattelin, että kerran Pepsi on antanut tällasen komennon, että tämmönen kirje täytyy tehdä, niin mä sysäsin nimeni alle ja sillä sipuli.

Paloheimo vahvistaa Tuomisen kertoman ja sanoo olleensa kirjeen takana ja muotoilleensa tekstin yhdessä Helmer Kvistin kanssa. ”Kallu allekirjoitti sen reiluna kaverina”, kiittelee Paloheimo.

Pöytäkirjan mukaan Suomen olympiakomitean puheenjohtajisto vauhditti paimenkirjeen laatimista: ”Kun oli tullut Ruotsin olympiakomitean kautta uusia tietoja hormonien käytön havaitsemisesta testitutkimuksissa, pyydettiin Paloheimoa yhdessä tri Kvistin kanssa tutkimaan asiaa ja ryhtymään tarvittaviin toimenpiteisiin.”

Tuominen muistaa, kuinka asia meni julkisuudessa aivan pääläelleen: ”Musta tehtiin syntipukki.” Professori **Kaarlo Hartiala** yritti kirjeen perusteella saada Tuomista erotetuksi tehtävistään, mutta ei siinä onnistunut. Tuominen katsoo toimineensa sen tavoitteen mukaan, ettei suomalainen jää kiinni:

Silloin lehdistö puhui pitkään puhdistustesteistä ja että se on ihan väärin, että olympiakomitea lähtee tämmösiin puhdistustesteihin. Me testattiin urheilijoita. Onko se sitten väärin vai oikein, että varmistetaan, ettei itse kisatapahtumassa tule käryjä. Totta kai silloin myönnetään, että aineita käytetään. Mutta ei sitä kauheesti tarvinnut myöntää, kyllä kai sen nyt jokainen tiesi, ettei se pelkkä Mäntyranta ollu. Olihan se nyt selvää, että niitä pirusti käytetään. Kun mä sen (kirjeen) allekirjotin, niin mä olin Pepsin idean takana ehdottomasti. En mä halunnut Suomelle sellaista tahraa, että olympiakisoissa kärähtää urheilija.

Seuraavana vuonna Tuominen kuvasi *Suomen Urheilulehdessä* doping-ongelmaa rosvo-poliisi-leikiksi, missä rosvot keksivät uusia aineita sitä mukaa kuin poliisit keksivät tapoja paljastaa ne. Samalla hän esitti kuin tulevia ratkaisuja ennakoiden kuinka kiellettyjen aineiden käyttö saadaan loppumaan:

Kun muodostetaan testiryhmä, jolla on oikeus koska

SUOMEN OLYMPIAKOMITEA

Toukoluksemburgi 41a A 00250 Helsinki 25

KT/as

18.6.1976

Konin kirjok-vainha
1775-76 (LÄHTEVÄ)

MONTREALIN OLYMPIAKISOIHIN VALITTU TAI MAHDOLLISESTI VALITTAVA EDUSTUSURHEILIJA

Suomen Olympiakomitea kiinnittää täydellä vakavuudella huomiotasi seuraavaan asiaan: Anaboliset hormonit on liitetty urheilijoilta kiellatettujen aineiden joukkoon. Ne siis myös testataan olympiakisoissa.

Kisojen järjestelytoimikunta on myös ilmoittanut ottaneensa oikeuden suorittaa näiden aineiden käytön testaamisen heti, kun urheilija asettuu asumaan olympiakylään välittämättä siitä, mikä päivänä kukin urheilija joutuu kilpailutilanteeseen.

Suomen Olympiakomitean johto on tietoinen siitä, että anabolisten hormonien käyttö voimanhankintaharjoituksessa on kansainvälinen ongelma ja on saanut myös tietoonsa, että osa suomalaisista urheilijoista käyttää näitä hormoneja.

Kun Montrealin kisat ovat niin lähellä kuin ovat, Olympiakomitean johdolla ei tällä vaiheessa ole mahdollisuutta käsitellä asian moraalista puolta (hormonien käytön vastustamista tai hyväksymistä), vaan on pakotettu vaatimaan määrättyä käytännön sääntöjen tinkimättömiä noudattamista. Nämä säännöt on Olympiakomitean johto saanut tietoonsa olympiakisoihin valittamiltan lääkäreiltä, jotka puolestaan ovat käyttäneet apunaan asiantuntijoita.

Säännöt ovat seuraavat:

- A Kaksi viikkoa ennen kisoihin matkustamista on anabolisten hormonien käyttö lopetettava täysin.
- B Viikkoa sitä aikaisemmin voit korkeintaan käyttää yhden 5 milligramman hormonitabletin päivässä.
- C Viikkoa vieläkin aikaisemmin voit käyttää korkeintaan kaksi 5 milligramman tablettia päivässä.

Noudata tinkimättömiä näitä ohjeita. Kilpailusta poissulkeminen tai jo saavutetun tuloksen hylkääminen olympiakisoissa on sekä itsellesi että maallesi suuremman luokan asia kuin ehkä saatat kuvitellaakaan.

Suomen Olympiakomitea on tietoinen, että tämän kirjeen saa moni edustusurheilija, jota kirje ei koske, mutta lähдемme siitä, että parempi virrata vääriin kuin vaakaan vaaraan.

Kalevi Tuomisen allekirjoittamasta paimenkirjeestä tuli suuremman luokan asia kuin kukaan tuolloin saattoi kuvitellaakaan. (Suomen Urheiluarkisto)

tahansa mennä minkä tahansa lajin mihin tahansa valmennus- tai kilpailutapahtumaan tekemään ko-keensa, ja rangaistukset asetetaan riittävän koviksi, niin käyttö loppuu. (9.4.1977)

Carl-Olaf Homénin syliin dopingongelma kaadettiin vuonna 1977 yleisurheilun Euroopan Cupissa, jossa kiekonheittäjä **Markku Tuokko**, keihäänheittäjä Seppo Hovinen ja korkeushyppääjä **Asko Pesonen** jäivät kiinni dopingin käytöstä. Tilanne tuli Homénille täytenä yllätyksenä: ”Minulla ei ollut aavistustakaan, miten yleinen tämä anabolisten steroidien käyttö oli Suomessakin ja muissa maissa. Sen verran tiedettiin, että itäblokkissa sitä käytettiin.” Homén kertoo keskustelleensa asiasta Tuokon kanssa hänen kiinni jäämisensä jälkeen. Tuokko oli Homénin mukaan perustellut dopingin käyttöönsä seuraavasti:

Totta kai me tiedämme, että anaboliset steroidit ovat kiellettyjä, mutta yritä nyt asettua meidänkin housuihin. Kun me tiedämme tai ainakin luulemme tietävämme, että joka ikinen Neuvostoliiton, DDR:n, Bulgarian, Romanian urheilija käyttää anabolisia steroideja. Ja kun me tiedämme, että ne parantavat tulokset. Ja kun me tiedämme, että Suomen kansa haluaa, että me pärjäämme kilpailuissa jopa Neuvostoliiton, DDR:n, Bulgarian ynnä muiden maiden urheilijoiden kanssa. Ja lääkärit sanovat, että se ei ole erityisen vaarallista terveydellisesti, jos niitä käyttää kohtuullisessa määrin. Ja riski joutua kiinni on aika pieni, niin miksemme käyttäisi niitä?

Homén arvosti Tuokon suoruutta: ”Hän halusi olla samalla viivalla toisten kanssa, siksi hän käytti.” Homén oli vielä tiedustellut Tuokolta kuinka on mahdollista, että he jäivät kiinni, jos riski kiinni jäämisestä on pieni? Tuokolla oli vastaus: ”Kuule, se johtuu vain siitä, että me olimme kuulleet Hovisen kanssa, että jos lopettaa pillereitten syönnin kaksi viikkoa ennen kisoja niin se ei näy. Niin me lopetimme varmuuden vuoksi 16 päivää ennen. Mutta sittenkin perhana vähän näkyi.”

Martti Vainion doping-tapaus Los Angelesin olympiakisoissa vuonna 1984 oli Homénille uran surullisin. Kisat olivat siihen asti menneet hyvin ja Vainio jo juossut hopealle kympillä. Doping-uutinen tuli Homénille sikäläkin sokkina, että hän tunsikin aika hyvin Vainion, joka Homénin mukaan ei ollut mikään diiva, vaan mukava mies. Kuulustelutilaisuudessa Vainio esiintyi Homénin mielestä vakuuttavasti ja syyttömänä. KOK:n lääketieteellisen komitean jäsenet tulivat kysymään Homénilta, että voisiko Vainio todella olla syytön. Näyttö oli kuitenkin kiistaton.

Samana päivänä kuin kuulustelu oli, niin Vainion piti juosta vitosen finaalisissa. Homén tuli siihen tulok-

seen, että Vainion juokseminen oli estettävä, vaikka doping-tieto ei ollut julkinen. Homén keskusteli kisojen lääketieteellisen johtajan **Arne Ljunqvistin** ja teknisen delegaatin **Fred Holdenin** kanssa ja kertoi tilanteen. Homén pyysi heitä estämään Vainion juoksun. Ljunqvist ja Holden poimivat radalle pyrkineen Vainion pois verryttelemästä. Ilman Homénin puuttumista Vainio olisi päässyt juoksemaan vitosen finaalin.

Vainion käry otti myös Kalevi Tuomiselle koville, vaikka Suomen Urheiluliiton valmennus- ja koulutuspäällikkö Antti Lanamäestä tehtiinkin Tuomisen mukaan suurin sijaiskärsijä:

Sehän lähti siitä, että Vainio kärys jo Rotterdamin maratonilla (huhtikuussa 1984). Jollakin tavalla urheilujohto usko, että eihän se niin hullu oo, että se toista kertaa käryä. Sen takia se oli äärimmäisen pienen porukan tiedossa se Rotterdamin käry. Tämä päivänäkään ei oo valkosta kirjaa siitä, ketkä tiesi. Kyllä sen Urheiluliitossa tiesi aika moni. Puhuttiin, että sehän on insinöörimies, ei se mee toista kertaa kärymään.

Kosti Rasinperä muistaa Vainion käryn ”karmeana” tilanteena: ”Kallu soitti aikaisin aamulla hotelliin. Jumalauta, tää on aivan kauhee tilanne. Nyt on näin käynyt. Se tapahtu kymppin jälkeen. Sitten piti olla vitosen finaali. Martti Vainio oli radalla, sillä oli se otsapanta päässä. Taululla oli sitten osanottajaluettelo, jossa luki DNS (diskattu).”

Vainio-epISODE jatkui vielä kisojen jälkeen. Rasinperä muistaa Vainion saapuneen mitali kaulassa paikalle, kun juhliittiin 1980-luvun eteläpohjalaisia mitalisteja:

*Ei meinannut millään antaa (Los Angelesin kymppitonin mitalia), ei millään. Sitten KOK uhkasi, että Suomi erotetaan olympialiikkeestä, ellei mitalia palauteta. Tämäkin uhkaus tuli kirjallisena. Minä soitin Vainiolle ja Homi oli yhteydessä monta kertaa. Vainio edusti silloin Lapuan Virkiää. **Raimo Asiala** oli hänen managerinsa ja he päätti, että mitalit pidetään. Mutta kyllähän se sitten kumminkin sanoi, että hän voi sen palauttaa, mutta ei palauta Suomen olympiakomitealle, vaan suoraan Lausanneen. Kyllä se meidän kautta tuli. Se oli kova taistelu. Uhka oli kova. Siinä näkee, mikä arvo KOK:ssa annetaan mitalille.*

Vainion suosio oli erityisesti Pohjanmaalla kova, ja Vainion sijaan kunniansa saikin kuulla urheilujohto, muun muassa Tuominen:

Mulla soi yhtä mittaa puhelimet. Sieltä tuli kaikenlaisia uhkauksia Etelä-Pohjanmaalta, kun krouvissa pojat sai vähän paukkua päähänsä. Mulla meinas puhjeta vatsahaava, vaikka oon kohtalaisen karski karju. J. Uunila ja minut syyllistettiin. Me oltiin

Kansan silmissä urheilujohtajat olivat syyllisempiä Martti Vainion käryyn kuin Vainio itse. Urheilulehden "kuuman linjan" suuri enemmistö katsoi, että Vainio on rehellinen suomalainen, jota on johdettu harhaan.

urheilujohtajia, jotka Vainio-raukkaa tällä tavalla painostivat.

Ja joutui Tuominen todistamaan valekäryäkin, jota ei saanut julkistaa. Innsbruckissa vuonna 1976 suomalaishiihtäjän **Helena Takalon** näyte tulkittiin ensin positiiviseksi:

*Se oli jännä tapahtuma. (Lääkäri)komissio istu aivan kun Neuvostoliitossa korokkeellaan. Luettiin syyte ja Hellun koodi. Hellu pomppas pystyyn ja kiljas, että eihän se oo edes mun koodi. Oli terotettu urheilijoille, että on pantava ylös testin koodi. Tuli haudanhiljaisuus, eihän ne suomee ymmärtäny ne komission jäsenet. Mut ne arvas heti. Sitte alko armoton supina. **Kankaan Jussi** meni ja selitti, ettei se ole Helena Takalon koodi. Sen jälkeen alko uus supina. Nolon näkönen äijä ilmotti, että valitettavasti on tapahtunut erehdys.*

Todelliseksi syylliseksi paljastui Neuvostoliiton **Galina Kulakova**, jolta otettiin pronssimitali pois. Mutta kahden päivän kuluttua Tuominen ja muut suomalaiset yllättyivät: "Se ryssä hiihti viestissä. Sillon oli tällanen, Sovjetskii Sajuusa."

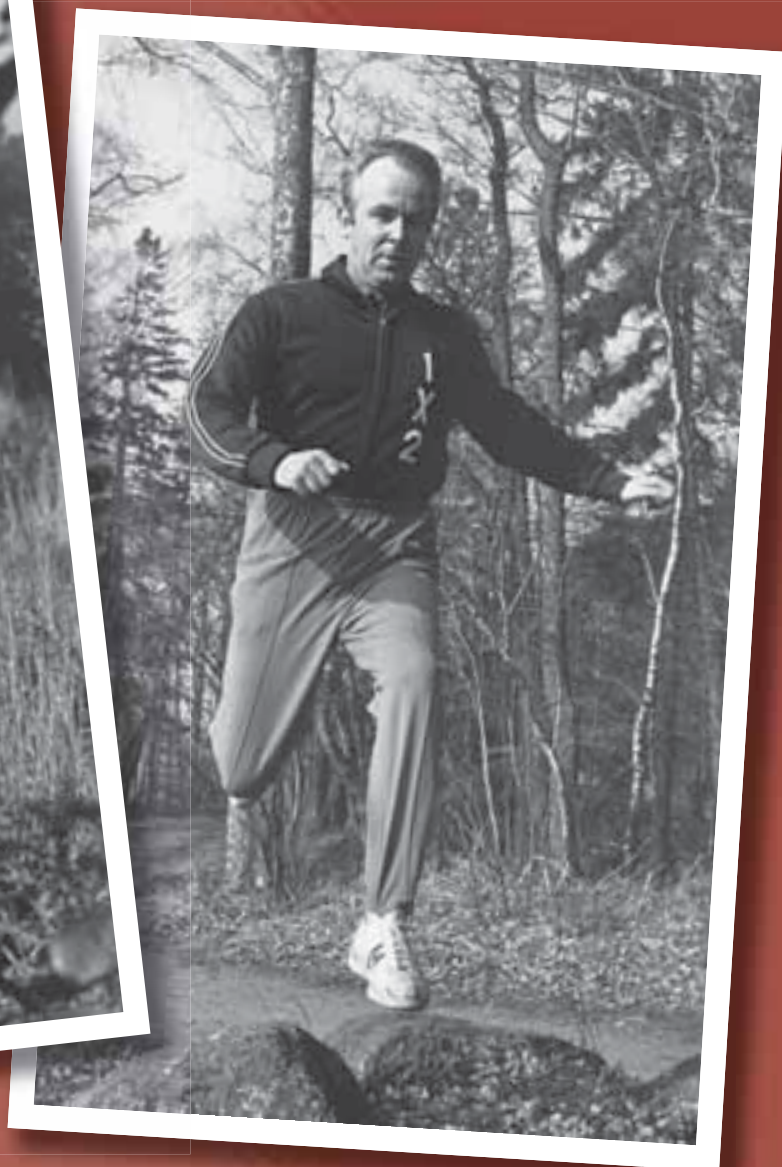
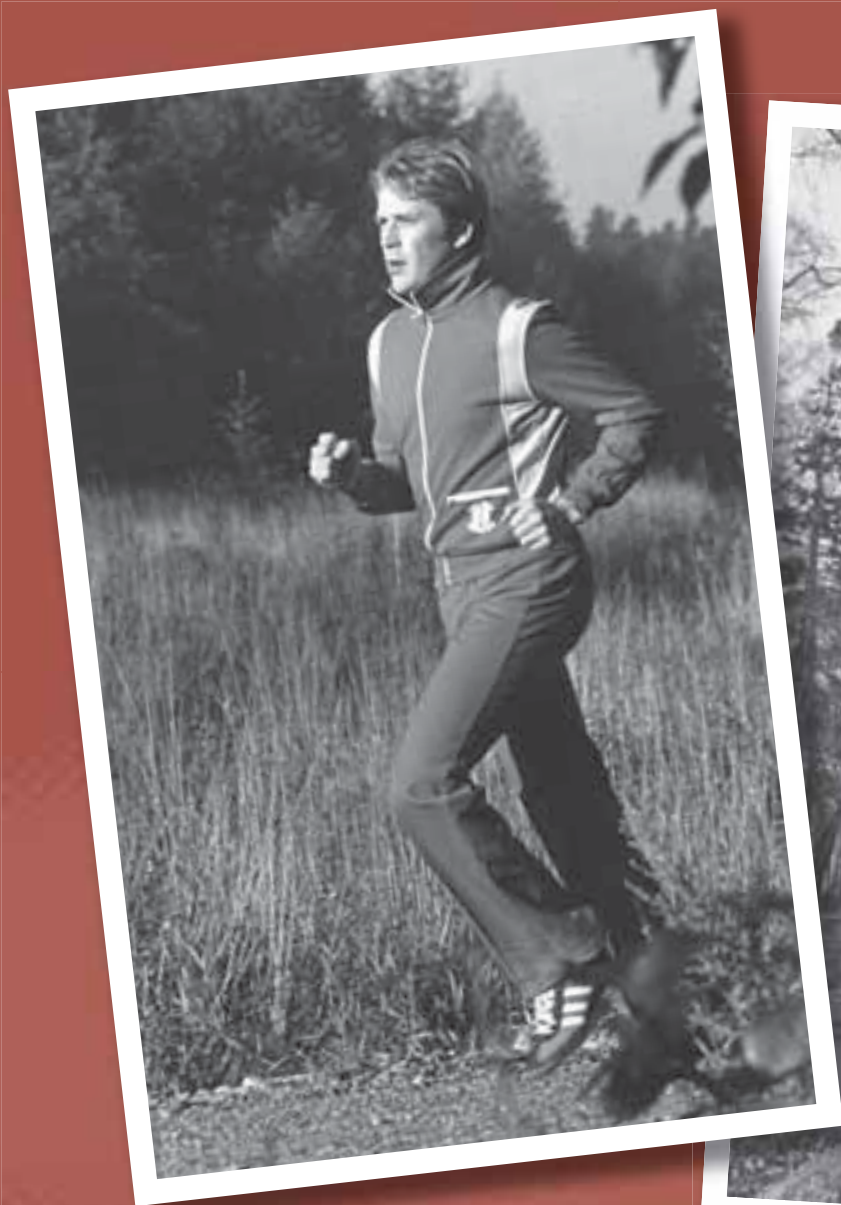
Suomalaisia oli vielä pyydetty, etteivät he missään tapauksessa kerro, että on tapahtunut testivirhe, koska se olisi romuttanut koko homman. "Kuka siihen aikaan, vuonna 1976, olis voinut kuvitella, että Suomi alkais käymään kinaa ryssän kanssa", summaa Tuominen.

Tapani Ilkka muistaa 1970-luvulta alkaneen dopingkäryjen aikakauden "henkisesti hirveen raskaana". Eri-

tyisesti Vainion tapaus on jäänyt mieleen, koska "Vainio kun sai pohjalaiset oikein taakseen, niin asiahan sai kummallisia piirteitä". Ilkka ei enää kuitenkaan halua lähteä syyttelemään suuntaan tai toiseen.

Vainion tapaus saatiin päätökseen vuonna 1986, kun Ilkka ja Urheiluliiton hallituksen jäsen **Yrjö Kokko** kävivät IAAF:n (Kansainvälisen yleisurheiluliiton) kokouksessa Madridissa anomassa Vainion rangaistuksen loppumista. Vainio oli alkujaan saanut elinikäisen kilpailukiellon, mutta se oli muutettu 18 kuukaudeksi. Näin Ilkan ja Kokon vierailulle IAAF:ssä ei olisi ollut tarvettakaan.

Suomi on ollut mukana vuonna 1999 perustetun Maailman antidopingtoimisto WADA:n toiminnassa alusta alkaen. Suomen edustusta WADA:ssa koordinoi opetusministeriö yhteistyössä Suomen Antidopingtoimikunta ADT:n kanssa. Peter Tallberg arvioi, että ilman KOK:ta WADAA ei olisi syntynyt. Suomella oli hänen mukaansa merkittävä rooli, kun valtioita alettiin sitouttaa mukaantuloon: "Pikkuhiljaa valtiot saatiin ymmärtämään asia. Tässä vaiheessa Suomen rooli oli suuri." Tallbergin mukaan **Harri Syväsalmi** teki WADA:n pääsihteerinä (2000–04) "helvetin hyvän duunin. Ikävää oli, että hän joutui muuttamaan Lausannesta Montrealiin". Tallberg arvioi, että Syväsalmi olisi edelleen pääsihteeriksi, jos hän olisi saanut olla Lausannessa: "Jokin meni vikaan (**Dick**) **Poundin** kanssa."

*Matti Ahteen ja Jukka Uunilan tiet ovat olleet yhteisiä valtionapuasioissa. Sen sijaan järjestöpoluilla he ovat juosseet lähes aina eri suuntiin.
(Helge Heinonen / Suomen Urheilumuseo)*

5. Suomalainen urheiluruletti

Urheilujohtajat pelasivat vuosikymmeniä järjestöpetiä kovilla panoksilla. Panokset loppuivat 1990-luvun alussa, jolloin pelipöytä korvattiin SLU:lla.

Suomalaista urheilua leimasivat järjestöriidat lähes koko 1900-luvun ajan. SVUL:sta erotettu työläisurheiluväki perusti vuonna 1919 TUL:n, joka hajautui kahtia 1950-luvulla. TUK perustettiin vuonna 1959 ja se toimi TUL:n rinnalla vuoteen 1979, jolloin se lakkautettiin. Koko järjestökentän yhteinen SLU perustettiin vuonna 1993. Urheilujohtajilla onkin riittänyt tehtäviä sekä järjestöjen välisissä että järjestöjen ja valtion välisissä neuvotteluissa.

Työväen taistelu

Matti Ahde muistaa TUL:n (Työväen Urheiluliitto) ja TUK:n (Työväen Urheiluseurojen Keskusliitto) yhdistämisen erityisen hankalaksi tehtäväksi: ”Se oli kovin homma, missä mä oon ollu. Oopperatalon rakentaminen oli leikkiä, ympäristöministeriön perustaminen oli leikkiä. Tämä oli hevosenleikkiä.” Ahde arvelee, että hänen toimiaan yhdistämisessä helpotti se, että hän ei itse ollut toiminut sen enempää TUL:ssa kuin TUK:ssa.

Ennen TUL:n ja TUK:n yhdistymistä valtion urheiluneuvoston (nyk. valtion liikuntaneuvosto) kokoukset olivat Ahteen mukaan ”pysyvän riitelyn ja veivaamisen paikkoja”. Työväenliikkeessä oli saatu paljon yhdentymisiä aikaan 1960- ja 1970-luvuilla, mutta urheilussa kehitys oli hidasta. Ahde löytää tähän syyn: ”Urheilussa oli tunteita paljon enemmän. Arvet oli löytyä niin syvälle. Urheilussa on intohimoja ja tunnetta enemmän kuin missään.”

Ahteen mukaan **Kalevi Sorsa**, **Ulf Sundqvist** ja **Rafael Paasio** olivat sitä mieltä, että Ahteen ”pitäisi ottaa TUL”, koska Ahde oli urheiluihminen ja valtion urheiluneuvoston puheenjohtaja (1975–77). Ahde valittiinkin TUL:n puheenjohtajaksi vuonna 1977. Paikalle oli tarjolla Ahteen mukaan muitakin:

*Keskustelussa nimiä oli useampia, **Niilo Hämäläinen**, **Matti Louekoski** ja **Erkki Tuomioja**, joka oli liittohallituksen jäsen. Hän tuli eduskuntaryhmään työhuoneeseen kysymään minulta, että voitaisiinko sopia siitä, että hän olisi se ehdokas TUL:n puheenjohtajaksi ja hän hoitaisi eheytyksen ja mä voisin sitten tulla puheenjohtajaksi. Muistan tuon keskustelun, koska mä jouduin Ekille sanomaan, että mulla on semmonen käsitys, että ne ei taida valita Sinua. Se on se ongelma ja se eheytyks ei onnistu.*

Työväen urheiluliikkeen eheytykseen Ahde tarvitsi koko työväenliikkeen avun:

***Paavo Aitio**, **Aarne Saarinen** ja **Arvo Aalto** olivat niitä henkilöitä, jotka SKP:n puolelta tuli mukaan. He olivat vahvemmin mukana kuin **Ossi Sjöman**, joka oli TUL:n pääsihteeri. Kyllä Ossikin sitten tuli,*

mutta tämä puolueen tuki tarvittiin. Ilman SDP:n ja SKP:n taustatukea tämä olisi ollut paljon työläämpi prosessi.

Erityisen työläs tämä oli TUK:lle, koska TUK piti lakkauttaa. Ja se oli 20 vuotta aiemmin kuitenkin erotettu TUL:sta. Se päätös oli heille raskas. Kaikki ne, jotka oli TUK:n johtotehtävissä oli ollu TUL:ssa silloin ja erotettu. Sille samalle joukolle se oli iso asia: pyydettiin takaisin, mutta ehtona oli oman toiminnan lakkauttaminen.

Urho Kekkosella oli yhdistämisessä tärkeä rooli, vaikka ei iso. Ahde pyysi Kekkosta tukemaan prosessia ja sen Kekkosen teki. Ahde kävi Tamminiemessä usein – mm. kuuluksilla ”lastenkutsuilla” – ja aina puhuttiin urheilustakin: ”Kekkosta painoi se, että (TUL) pitää saada yhteen, se on koko suomalaisen urheilun eheytyksen kannalta tärkeä asia.”

Ahde muistelee, että neuvottelut osapuolten kesken eivät olleet helpot, varsinkin kun mukana oli myös SVUL. Olennainen kysymys oli, miten valtioapu jaetaan TUK:n lakkauttamisen jälkeen:

TUL:n suunnalla katsottiin, että jos TUK liittyy TUL:n jäseneksi, niin saamme sen valtionavun. SVUL ja varsinkin Oksanen oli voimakkaasti ajamassa sitä, että merkittävä osa valtionavusta piti tulla SVUL:lle, koska TUK:n seurat olivat lajiliittojen jäseniä. Hän myös halusi, että erittäin suuri osa TUK:n seuroista siirtyisi SVUL:n lajiliittoihin. Totesin, että tämä tekee asian tosi vaikeaksi, jos me otetaan kaikki TUK:n vastuut ja työntekijät.

Ahde esitti Kekkoselle toiveen, että maan päämies vaikuttaisi hallitukseen ja kutsuisi kokoon SVUL:n ja TUL:n johdon ja hallituksen porvarillisia ministereitä, **Eino Uusitalon** ja **Paavo Väyrysen**. ”Uunilan kutsuminen oli Kekkoselle melkein enemmän kuin mahdotonta. **Paavo Pekkasen** kutsuminen oli melkein mahdotonta. TUL:sta oli **Lennart Kivi** ja minä. Sovittiin, että tästä ei sitten enää kamppailla. Väyrynen ja Uusitalo antoivat hallituksessa poliittista tukea”, muistelee Ahde.

Jukka Uunilalle jäi Kekkoson luona vierailun merkitys ja tulos osin epäselväksi: ”Kyllä me (SVUL) yritimme lievästi myötävaikuttaa. Kekkoson johdolla sovittiin, että nyt tämä yhdentyminen tapahtuu. En pysty edes sanomaan, että mikä osuus meillä siinä oli, mutta kaipa meidän hyväksymistämme haluttiin.”

Korkean tason neuvotteluista huolimatta TUK:n lakkauttaminen ei ollut sinetöity. Ahde kertoo, että tilanne oli auki vielä TUK:n lakkauttamiskokouksen alla:

Sehän oli dramaattinen se TUK:n lakkauttamiskokous. Sääntöjen mukaan 5/6 piti olla lakkauttamisen kannalla. Liittokokouksessa oli yli 200 seuraa edus-

Suomen Urheilulehden nimimerkki Voltti tarjosi svullilaisen tulkinnan yhdentymisen esteistä vuonna 1989.

tettuna. Muutama ääni ja muutama seura ratkaisi tuloksen. Myrskyisä kokous.

Työväenurheilun eheytyks varmistui vuonna 1978, minkä jälkeen TUK lakkautti itsensä ja lähes kaikki sen jäsen seurat palasivat TUL:iin. Ahde muistelee vähän jo kaihollakin ensimmäisiä yhteisiä liittouhla vuonna 1979:

Stadionilla 50 000 osanottajaa. Olihan se massiivinen. Kulkueessa oli 30 000 osanottajaa. Ja kun se oli urheilijoiden kulkue, niin se oli jotenkin nätimpi kuin vappukulkue. Siinä ei oksenneltu eikä horjuttu. Ryhti, tahti ja ojennus. Ja Kekkonen piti viimeisen puheensa (TUL:n liittouhlilla). Se sotkeutui kokonaan teksteihin, vaikka hänen puhujalappuunsa oli pantu todella isot kirjaimet.

SVUL ja TUL myötä- ja vastamäessä

Suomalaista liikunnan ja urheilun järjestöelämään hallitsivat pitkään SVUL ja TUL. Valtion suuntaan järjestöt tekivät yhteistyötä, mutta muuten vallitsi kilpailutilanne niin kentillä kuin kabinetissa. Jukka Uunila antaa etelyle käytännölle tunnustusta, mutta myös kritiikkiä:

Kaikkina vuosikymmeninä minulla on ollut erittäin hyvät henkilösuhteet TUL:n keskeisiin johtajiin. Henkilökohtaista riitelyä ei ole tapahtunut. Tiet ovat eronneet silloin, kun on ollut tavoitteista ja keinoista kyse. Aivan ylivoimaisena nousee esiin kautta vuosikymmenien koettu hölmöily, että Suomessa on useita keskusjärjestöjä hoitamassa samaa asiaa.

Tämä TUL:n osuus on ollut tarkoituksellisesti muutakin kuin urheilun parasta ajatteleva. On pakko arvioida, että TUL on monessa mielessä poliittinen liike – ja onpa se taidettu sanoa julki myös (Pekka) Martinin ja Ahteen suulla.

En minä väheksy TUL:n urheilijoiden saavutuksia, niitä voidaan luetella pitkä liuta. Mutta ei se olisi edellyttänyt sitä, että TUL on olemassa.

Puoluepolitiikan merkitystä Uunila ei tunnista SVUL:n toiminnassa olleen – ainakaan siltä osin kuin hän on itse asiaan vaikuttanut:

Mä olen sanonut aina – ja olen täysin vilpitön – että mä en löydä ainuttakaan niiden satojen ja satojen kokousten joukosta, jossa olisin edes miettinyt, että minkä puolueen jäsenkirja pöydän ympärillä istuvilla on. Se ei ole minua kiinnostanut eikä myöskään ole vaikuttanut minun suhtautumiseeni yhtään mitään.

Vaikka Uunila ei puoluepolitiikalle lämmennytäkään,

se ei estänyt häntä ottamasta huomioon politiikkaa urheilussa. Kalevi Tuominen kertoo, että Uunila lisäsi TUL:n panosta olympiakomitean hallituksessa puhtaasti taloudellisista syistä. Sosiaalidemokraateilla oli suuri merkitys valtionhallinnossa, joten Uunila päätti sitouttaa TUL:n paremmin olympiakomiteaan. ”Ja sen se teki”, muistelee Tuominen.

Uunilan mielestä urheilujohtaja – toimiakseen menestyksellisesti – ei voi olla sitoutunut mihinkään puolueeseen. Hän sanoo myös olevansa ”täysin tietoinen siitä, kuinka minut eri vuosikymmeninä yritetty luokitella lähinnä kepulaiseksi tai kokoomuslaiseksi”.

”Olen erittäin kriittinen siihen, että suomalaisten täytyisi olla joka lajissa mukana.”

(Jukka Uunila)

Mutta on Uunila halunnut ottaa oppia Itä-Euroopastakin. Vaikka DDR:n malli ei muuten häntä innostanut, niin hän piti hyvänä maan kykyä keskittyä sille hyviin lajeihin. ”Mä olen erittäin kriittinen tähän keskusteluun, että pitäisi olla joka lajissa mukana”, hän sanoo.

Tapani Ilkalla oli valmentaja-aikanaan useita TUL-taustaisia urheilijoita tallissaan. Tätä eivät kaikki katso-neet SVUL:ssa hyvällä: ”Minuahan yritettiin jossakin vaiheessa vähän nokittaa, varsinkin Oksanen yritti nokittaa tästä tullilaisuudesta. Mä sanoin, että perkele, jos Suomen maajoukkueessa juoksee, tekee kovia tuloksia ja haluaa harjotella, niin mulle oo näistä liitoista mitään väliä.” Ilkan mukaan kukaan niistä urheilijoista, jotka hänen johdolla harjoittelivat, ei lähtenyt TUL:sta pois. ”Ne luotti, kun ne näki, että mä en ollu sillä asialla, vaan puhtaasti valmennus- ja urheiluasialla. Mä sain aikamoisen kunnioituksen siellä.”

Ilkka pyydettiin myös luennoimaan TUL:n liittokokoukseen Aulangolle. Tähän hän joutui pyytämään luvan Uunilalta, joka hieman ”pitkin villoin” myöntyi. Ilkka muistaa, että häntä pidettiin kummajaisena TUL-väen tilaisuudessa:

TUL:n puolella oli herättänyt huomiota tämä minun

(valmennus)juttu ja pyydettiin kertomaan, mitä tämän porvarillinen hapatus kun ”ohjelmoitu valmennus” on. Minähän menin sinne ja pidin sen esityksen. Puhdasta huippu-urheilua. Illalla tietysti sitten – se kun oli silloin se kulttuuri semmonen – kaikki veti nakit silmille. Helevetinmoisessa änkyrässä koko porukka. Siellä alko sitten jahtaaminen, kuuluuko tämä tämän työväen urheilujärjestölle. Mitä tuo helevetin porvari tekee täällä.

Ilkka rikkoi perinteisiä aaterajoja myös vuonna 1988, kun hän halusi tiedottajan olympiakisoihin. Hän päätyi silloin Suomen Urheilumuseon johtajana toimineeseen Risto Niemiseen. Tämä ei herättänyt innostusta SVUL:n suunnalla, koska Niemistä ei pidetty tarpeeksi svullilaisena. Ilkka piti kuitenkin päänsä:

Sanoin, että hyvä on, se on Nieminen ja minä tai etsikää muut ihmiset. Mehän sitten uudistettiin koko tiedottaminen. Jos edellisen kerran saatiin autokuorma sitruunoita, niin nyt saatiin kyllä autokuorma omenoita. Vietiin ihan uudelle tasolle tämä homma.

Harri Holkerin muistelee, että kokoomusaktiiveja on ollut runsaasti SVUL:n luottamustehtävissä. Hänen omatkin suhteensa SVUL:iin ovat olleet läheiset, koska ”taustat ovat samanlaisesta aatemaailmasta”. Mutta kokoomuksen ja SVUL:n hän itse tahtoi pitää erillään: ”Kokoomus halusi varjella tiettyyn rajaan asti SVUL:n neitseellisyyttä, ettei päästy sanomaan yhteen pelaamisesta. Itse pidin tärkeänä ettei Kokoomuksen ja SVUL:n välille vedetty yhtäläisyysmerkkiä.”

Sen sijaan Holkeri näkee, että puoluekartan vasemmalla laidalla tilanne oli erilainen: ”Poliittinen vasemmisto piti riemurinnoin TUL:a ennen muuta aatekasvatusjärjestönä ja vasta toissijaisesti liikuntajärjestönä.”

Matti Ahde kertoo määritelleensä TUL:n identiteetin linjapuheessaan vuonna 1979 Holkerin näkemyksestä eriaivasti: ”Liittouhlassa Stadionin nurmella sanoin, että 80-luku tulee olemaan TUL:n urheilun vuosikymmen. Me ei olla poliittinen järjestö, vaan urheilujärjestö. Me ollaan urheiluorganisaatio, joka sitoutuu työväenliikkeeseen.”

Joka tapauksessa Ahde arvioi, että järjestöjen yhteistyö pelasi 1980-luvulla pitkään erittäin hyvin: ”1980-luku oli varmaan suomalaisen urheilun seesteisintä aikaa. Meillä oli menestystä kansainvälisessäkin urheilussa kohtuullisesti. TUL:n urheilijat varmaan menesty paremmin kuin koskaan useissa lajeissa. Oli edustajia olympiakisoissa talvi- ja kesälajeissa.”

Ahde antaa täyden tunnustuksen Uunilan toimille: ”Jukka Uunilaa pidän kaikista suomalaisista urheilujoh-tajista ehkä merkittävimpanä. Hänhän on urheilumies

viimeiseen saakka. Me on pärjätty Jukan kanssa aina hyvin.”

Uunila arvioi, että järjestöjen yhdentyminen olisi toteutunut ehkä aikaisemmin, jos järjestöjen yhteispeli rahaa jakavan ministeriön kanssa ei olisi tyydyttänyt sekä SVUL:a että TUL:a: ”Ehkä tästä oli seurauksena, että tämä yhdentyminen, jota aina pidin erittäin tärkeänä, vähän vesittyi.” Tilannetta kuvaamaan Uunila lainaa aforismia, jonka hän sanoo kuulleensa SVUL:n ex-puheenjohtaja **Erkki Kivelältä**: ”Jos ei saa sitä, jota rakastaa, täytyy rakastaa sitä, jolta saa.”

Järjestöjohtajien oli usein jopa helpompi päästä neuvottelutulokseen avustuksia jakaneen ministeriön kanssa kuin keskenään. Järjestöissä tuppasi olemaan useita eri ryhmittymiä, joilla kaikilla oli ”painavaa sanottavaa”. Kosti Rasinperä muistelee jopa vähän ikävöidenkin entisajan tapaa valmistella kokousasioista etukäteen:

Ne oli perhanan värikkäitä ne SVUL:n liittovaltuuston kokoukset. Yleensä se meni sillä tavalla, etteivät

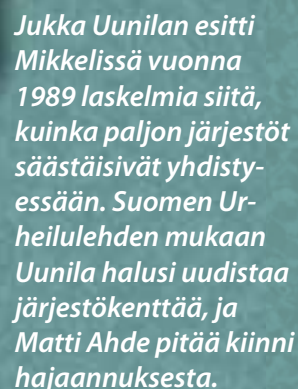
liittovaltuutetut, myöskään helsinkiläiset, uskaltaneet olla tulematta rautatieasemalle, kun junat tuli Savonmaalta, Karjalasta ja Pohjanmaalta suunnilleen samaan aikaan. Rautatieasemalle kokoonnuttiin aina aamukahville ja siellä tehtiin kaikki tärkeät päätökset. Ja jotka ei sinne ennättäneet, niin ne sai tyytyä poissaolevina rautatieasemalla tehtyihin päätöksiin.

SLU:n perustamiseen johtaneet tapahtumat vauhdittuivat SVUL:n Mikkelin liittokokouksen aikoihin vuonna 1989. Puheenjohtaja Jukka Uunila otti puheensa aiheeksi urheilun yhdentymisen. Hän itse ei kuitenkaan arvioi puhettaan historialliseksi:

Sitä pidetään käännekohtana hankkeelle. Mutta ei se ollut minun hankkeen, vaan SVUL:n liittokokous oli tehnyt jo 30-luvulta lähtien aloitteita yhden kaikkia koskevan keskusjärjestön perustamiseksi pitäen sitä rationaalisena mallina, joka kaikkialla muualla on toteutettu. Katsoin, että Mikkelin oli sopiva ajankohta asian lämmittämiseksi.

SVUL ja TUL vakuuttivat yhteistyöhalujaan toistuvilla yhteistyösopimuksilla. Vuonna 1977 yhteistoimintapaperia allekirjoitettiin suurella joukolla: istumassa pääsihteeri Mauri Oksanen (vasemmalla) ja puheenjohtaja Erkki Kivelä (SVUL) sekä varapuheenjohtaja Väinö Pässilä ja pääsihteeri Ossi Sjöman (TUL). Allekirjoitusta seuraavat seisoen varapuheenjohtajat Jukka Uunila (vasemmalla) ja Esko Sarvikas (SVUL) sekä varapuheenjohtaja Lennart Kivi ja tiedotuspäällikkö Pekka Hurme (TUL). (Suomen Urheilumuseo)

Vaikka Ehnholm oli kallistunut puheenjohtajan vaihtamiseen, hän myös varmisti taustatyönsä Uunilan

Mauri Oksanen tuli ennen Mikkelin kokousta esittämään – olin silloin eduskunnan puhemies – että eikö

Mauri Oksanen – strategivelho ja taustapiru

SVUL:n pääsihteeri Mauri Oksanen (etuvivissä vasemmalla) tarvitsi yleensä nostaa vain sormeaan saadakseen haluamansa. (Suomen Urheilumuseo)

SVUL:n pääsihteeri (1973–1993) Mauri ”Makri” Oksanen oli täysin omassa sarjassaan toiminnanjohtajien ja pääsihteerien joukossa. Hänen vaikutusvaltansa ulottui ”kaikkialle”. Häntä arvostettiin, kunnioitettiin, pelättiin ja suorastaan vihattiin.

Oksanen tuli SVUL:n pääsihteeriksi Kuntourheiluliitosta. Jukka Uunila suhtautui Oksaseen aluksi kriittisesti: ”Tunnustan avoimesti, että en ollut innostunut Oksasen valinnasta. Hän oli vähän tällainen kuntourheilumies ja minä huippu-urheilumiehenä en ollut innostunut. En kuitenkaan vastustanut valintaa. Jälkeenpäin sanon, että jos joku mies oli tehtävässään paikallaan, niin Mauri SVUL:n pääsihteerinä.”

Tapani Ilkka tuo esiin Oksasen pyrkimykset TUL:n alasajoon: ”Se oli sille pakkomielle. Ajatus oli se, että SVUL ottaa kaikki hallintaansa ja hänestä tulee kaikkien urheilujen isä. Maurilla oli suuret ajatukset.”

Vuonna 1979 Oksanen arvioi itse, että yhdistyminen ei onnistu

ulkopoliittisista syistä: ”Tämä ystävä tässä meidän naapurissa, niin se estää sen, että me ei voida saada aikaan yhtä yhteistä urheiluliittoa Suomessa.” Oksanen koki, että urheiluväen kädet olivat sidotut tässä asiassa. (Nurmela 1979)

Ilkan tavoin Markku Pulliselle tulee päällimmäisenä mieleen Oksasen tahtotila TUL:n suuntaan: ”Oksasella oli vahva visio nitistää Ahde ja sitä kautta TUL.” Oksanen ja Ahteen välillä oli hänen mukaansa ”vääntöä koko ajan ja kumpikin sai syvästä katkeruudesta käyttövoimaa toisiaan vastaan.”

Pullinen tuo esiin Oksasen vallanhalun myös SVUL:n sisällä. Hänen mielestään yhteistyön kulttuuri ei päässyt rakentumaan Oksasen yksinvallan johdosta. Pullinen muistelee kuinka Oksanen esti toiminnanjohtajien palaverit, joita yritettiin virittää keskustelun lisäämiseksi: ”Ne Oksanen ampui alas katkaistulla haulikolla.”

SLU:hun Oksanen valittiin vuonna 1994 ”vain” suunnitte-

lupäälliköksi ja siihenkin vasta äänestyksen jälkeen. Helsingin Sanomien Juhani Syvänen arvioi Oksasen valintaa tuoreeltaan seuraavasti: ”Oksanen on niin koulutettu järjestöjyrä, että vuodessa parissa hän jyrää alleen esimiehensä Peter Tallbergin, jolta puuttuu tyystin alan lähitaistelukokemus.” (HS 20.4.1994). Oksanen jäi SLU:sta sairauseläkkeelle vuonna 2002.

Suomen Urheilulehden Voltti tiivistä yhteen kuvaan (27.1.1994) yleisen hämmennyksen, kun Oksanen valittiin SVUL:n raunioilta SLU:hun.

voitaisi ryhtyä rakentamaan uutta urheilun keskusjärjestöä. TUL ja SVUL yhdistyisivät ja valittaisiin puheenjohtajaksi Matti Ahde ja toiminnanjohtajaksi Mauri Oksanen. Se oli täsmällinen, suorasukainen ehdotus.

Sanoin, että kuule Mauri, sinä oot kyllä ihan väärässä huoneessa. Sitä mallia minä en koskaan kannata, että tehdään yks iso urheilun keskusjärjestö. Ne ajat on ohi. Pitää ajatella urheilun eheyttämistä ihan muulta pohjalta.

Meitä yhdisti Kekkonen kanssa ajatus, että lajiliittomalli on se, jolla suomalaisen urheilun eheytyksen pitää toteuttaa. Keveitä aatteellisia keskusjärjestöjä voi olla.

Ahde ei näe Uunilan Mikkeli-puheella ja SLU:n perustamisella juurikaan yhteyttä: ”Ei Jukka Uunila nostanut SLU:ta esille Mikkelin kokouksessa. Hän esitti SVUL:n ja TUL:n yhdistämistä. Se on ihan eri tarina. Se miksi Jukka nosti tämän esille, niin hän oli tullut tietoiseksi, että meneillään oli hanke hänen vaihtamiseksi.” Ahteen mielestä Oksanen oli kiihkeämmin keskusjärjestöjen yhdistämisen kannalla kuin Uunila.

SLU:n synty – pyöreästä pöydästä Pasilan asemalle

Vuonna 1993 perustettu Suomen Liikunta ja Urheilu ry (SLU) synnyttiin pitkien ja monipolvisten tapahtumien jälkeen. SLU:n perustamiseen tähdänneet toimet käynnistettiin varsinaisesti rekrytoimalla hankkeeseen Harri Holkeri. Hän antaa tunnustusta kahdelle henkilölle siitä, että onnistuivat houkuttelemaan hänet valtion liikuntaneuvoston (VLN) – ja samalla SLU-hankkeen – johtoon eli Jukka Uunilalle ja **Ilkka Kanervalle**. Neuvoston puheenjohtajuus ei ollut Holkerin mukaan läpihuutojuttu:

*Urheiluministerinä oli Tytti Isohookana-Asunmaa, jolle ei alkuunkaan kelvannut, että minusta olisi tullut VLN:n puheenjohtaja, vaan hän ajoi siihen kepulaista **Pauli Saapunkia**. Pauli on kyllä ihan kunnian mies, eli ei siinä mitään. I-H kieltäytyi ensin esittelemästä minua. Silloin puuttui peliin Esko Aho, mihin taas Ilkka Kanervalla oli oma osuutensa. Aho määräsi I-H:n nimittämään minut VLN:n pj:ksi. Ja niin minusta sitten tuli.*

Miksi Uunila lähti pyytämään Holkeria? ”Hänen harrastuksensa urheilun hyväksi oli tiedossa. Hän oli urheilumies. Kun hän huippupoliittisissa paikoissa toimineena urheilumiehenä oli mun hyvä kaveri, niin yritin taivutella hänet valtion liikuntaneuvoston puheenjohtajaksi”, muistelee Uunila. Järjestötoiminnan eheyttäminen edellytti Uunilan mielestä sitä, että se

tehdään ”korkeassa asemassa olevan henkilön johdolla – tekisi mieli sanoa – muodollisesti.”

Holkerin urheilumiehen maine perustui ennen kaikkea hänen hiihtoinnostukseensa. Parhaina talvina hän hiihti lähes 2000 kilometriä. Julkisuuteen Holkerin sivakointi nousi hänen hiihtämiseensä liittyneestä lausunnostaan:

Tulin sanoneeksi jollekin lehtimiehelle leukailen, että joo kyllä siinä joskus täytyi käyttää myös vapaa-aikaa hiihtäkseen tuon verran. Sitä ei olisi pitänyt koskaan sanoa, koska ironia – varsinkaan itseironia – ei koskaan mene perille. Ko. lehtimies tietysti otti lausuntoni omakseen kertomatta, että minä sen olin sanonut, ja siitä alkoi riemastuttava keskustelu, jota sain pitkään kuunnella. Vaikka ei se minua paljon häirinnyt, olisin saanut jättää mainitsematta hiihtokilometrit. Niin olisi päässyt vähän helpommalla.

Holkerin pyysi SLU-hankkeeseen mukaan muun muassa Carl-Olaf Homénin, josta tuli hankkeen toteutumisen kannalta tärkeä henkilö. Itse Homén vähättelee rooliaan ja sanoo kunnian yhdistymisestä kuuluvan Uunilalle ja Holkerille. Homén sai tehtäväkseen vetää ryhmää – ”ratkaisulautakuntaa” –, jossa tavoitteena oli valmistella suunnitelma ”suomalaisen liikunnan ja urheilun elinvoimaisuuden ja tuloksellisuuden edistämiseksi”.

Homénin ryhmässä oli mukana myös Ahde. Homén muistelee, että ”teimme rungon, josta – voisko sanoa – syntyi kokonaisuus”. Toiminta rakennettiin lajiliit-topohjalta ja samalla perustettiin toimialat. Olympiakomitea otettiin mukaan ja pystytettiin alueellinen rakennelma. Ehdotus oli sinänsä varsin valmis, mutta se vaati kypsyttelyä, jota johti Homénin mukaan nimenomaan Holkeri.

Homénin mukaan avainasemassa oli TUL, jolla oli edelleen yhteiskunnallista voimaa. Tämän vuoksi SLU:n hallitukseen tuli mandaattipaikkoja. ”Demokratia edellytti enemmistöä lajiliitoille, joten kun mandaattipaikkoja syntyi kahdeksan, lajiliittojen edustajia oli oltava yhdeksän.” Hallituksesta tuli Homénin mielestä liian iso toimiakseen hyvin, mutta ”se oli eräänlainen edellytys, että koko homma saatiin aikaiseksi”.

Matti Ahde nostaa Homénin SLU:n perustamisen kannalta ”keskeiseksi porvarilliseksi urheilujohtajaksi”. Ahteen mukaan ”Homén oli se, joka rakensi porvarilliselta puolelta tämän mallin ja voin pitää itteäni toisena syyllisenä”. Holkerin osuutta Ahde kuvaa seuraavasti:

En halua Holkeria nonsaleerata. Hän toimi ihan ok, juoksi muodollisesti kokoon SLU:n. Mutta sillä ei ollut minun silmin katsottuna asiallisesti suurta merkitystä. Ei hän ollut niin syvällä ja sisällä kuin Homi. Kyl se (Homénin työryhmän) paperi ratkaisi.

Ilkka Kanervalla ja Matti Ahteella oli neuvottelua vielä SLU:n perustamisen loppusuoralla 16.11.1993. (TUL-lehden arkisto / Suomen Urheilumuseo)

Miten se juostiin kokoon, siihen tarvittiin nämä kokoukset, jotka mm. Suomen Pankissa pidettiin. Ois ne voinut pitää jossakin muualla ja joku muu.

Yhdentymistä vetänyt Holkeri kertoo aloittaneensa neuvottelut tarkoituksella pyöreän pöydän keskusteluilla. Niissä jokaisella on samanarvoinen istumapaikka. Hän huomasi nopeasti, että kyse on paljolti rahasta: ”TUL halusi pitää kiinni saavutetuista eduista”. Holkeri puolestaan piti lähtökohtana uutta ajattelua: ”Maailman muuttuessa asioihin pitää voida saada uusi järjestys.” Toisena neuvotteluiden periaatteena Holkeri pyrki pitämään ajatusta, että ”jos yrität ajaa omia ratkaisuehdotuksiasi edes jotenkin eteenpäin, niin täytyy olla valmis hyväksymään, että vastapuolikin saa jotakin”.

Holkeri sanoo, että ”rautalankamallin vääntäminen” neuvotteluille oli helpompaa SVUL:n kuin TUL:n puolella: ”Ahteelle tai varamiehelle tämän asian todistaminen oli vaikeaa.”

Holkeri vertaa SLU-prosessia Pohjois-Irlannin rauhaneuvotteluihin, joita hän oli vetämässä 1990-luvun lopulla: ”Kummassakin oli kaksi joukkoa; he, jotka haluavat muutosta, ja he, jotka haluavat pitää asiat niin kuin ne aina ovat olleet.” Suomalaisessa urheilussa muutoshalua löytyi Holkerin mukaan SVUL:n suunnalta.

Holkeri kiittelee tukea, jota sai maan hallituksen suunnalta: ”Pääministeri Aho toimi fiksusti ja pysyttänyt tässä asiassa sivussa, mutta oli tukemassa. Minulla oli pääministerin luottamus ja se riitti minulle, joten urheiluministerin luottamusta en sitten halunnutkaan penätä enää.” Holkerin tietojen mukaan urheiluministerin luona kävi muita keskeisiä neuvottelijoita: ”Minulle on kerrottu, että Ahde kävi Isohookana-Asunmaan

luona esittämässä näkökohtiaan, mikä ei tietenkään parantanut ilmapiiriä, mutta ei pahemmin haitannutkaan. Ahteen ja Isohookana-Asunmaan suhteet olivat hyvä jo senkin takia, että olivat samasta vaalipiiristä ja tunsivat toisensa.”

Holkeri kokee saaneensa mandaatin paitsi hallitukselta myös Uunilalta, jonka Holkeri arvostaa korkealle: ”Voi kuulostaa Jukan kehumiselta, mutta jos niin on, se on oikein.” Holkeri pitää SLU-sopimuksen syntymisen kannalta ratkaisevan tärkeänä sitä, että Uunila päätti SLU:n perustamiskokouksessa henkilökohtaisesti – hankkimatta SVUL:n hallituksen päätöstä –, että SVUL jää uuden järjestön ulkopuolelle. Tämä vei Holkerin mukaan Ahteelta ”syömähampaan”.

Carl-Olaf Homén pitää Uunilan ratkaisua poliittisesti viisaana tekona: ”Uunila ei koskaan ollut puoluepolitiikassa mukana, mutta hänellä oli kyky havaita poliittisia virtauksia.”

Kerstin Ehnholm puolestaan muistaa, että Uunilan päätöksen taustalla oli opetusministeriön tahto:

”SLU-juna lähti Helsingistä, mutta jäi jo Pasilan asemalle.”

(Harri Holkeri)

*Harri Holkeri koki järjestöjen yhden-
tymisneuvottelut
ajoittain vaikeiksi.
Helsingin Sano-
mien haastatte-
lun (5.12.1993)
mukaan Holkeri
arvioi, että SVUL:n
talouspulmat
pitkittivät neuvot-
teluja.*

”Ministeriöstä tuli Uunilalle tieto, ettei SVUL saa olla mukana SLU:ssa. Tieto tuli samana päivänä, kun SLU:n perustamisesta päätettiin.” Taustalla oli SVUL:n taloussotku.

Opetusministeriön liikuntayksikön tuki oli Holkerille tärkeä, eikä vähiten sitä kautta rakentuneiden yhteyksien: ”TUL:n suuntaan minulla oli eräs linkki eli **Timo Haukilahti**, joka OPM:n puolella hallitsi kaiken oleellisen, mitä tarvittiin teknisesti, asenteellisesti ja halun osalta ja hän halusi auttaa minua.”

Harri Syväsalmi aloitti liikuntahallinnossa vuonna 1990 ja näin ehti mukaan neuvotteluihin. Holkeri antaa tunnustusta myös hänelle: ”Syväsalmi osallistui keskeisesti neuvotteluiden käynnistämiseen ja oli minulle kohtalaisen hyvä avustaja sillä pienellä varauksella, että kun hän rupesi siinä aivan loppuvaiheessa käymään liian kuumana, minun oli pikkaisen siirrettävä häntä siitä syrjään.”

Holkeri sanoo käyttäneensä erittäin paljon hyväkseen Mauri Oksasen ideointia: ”Hänellä oli strategiset aivot. Ilman Oksasta hommasta ei olisi tullut yhtään mitään. Myös Kerstin Ekman (nyk. Ehnholm) antoi ansiokasta sivustatukea.”

Holkeri oli etukäteen päättänyt, että neuvottelut saavat maksimissaan kestää 2,5 vuotta. Se riittikin, vaikka loppuvaiheen joka aamuiset neuvottelut Suomen

Pankissa tuntuivat Holkerista ajoittain vaikeilta: ”Välillä aamuisin tuntui, että minulla oli samanlainen tehtävä kuin noilla Vironniemen lastentarhan opettajilla, kun he ohjasivat vieressä Rauhankadulla pikkulapsia päiväkodista Säätötalon puistoon. Lapset kulkivat opettajan määräyksestä käsi kädessä. Minullakin oli kädestä pitäen ohjattavia”.

Kerstin Ehnholmin tavoin Helsingin Sanomien Pekka Aaltonen tulkitsee (2.11.1993), että ”idän avun loppuminen pakottaa TUL:n hakemaan apua SVUL:n erikoislaitoksista”.

Tuhlaajapoika SVUL

SVUL jatkaa tiukkaa saneerausta

**Ilmaispalvelut lopetetaan
ja Espoonportin
kiinteistölle haetaan
uutta omistajaa**

SVUL:n taloustilanne innosti Helsingin Sanomat esittelemään SVUL:n omistukseen kuuluneita yhtiöitä ja sen vaikutusvaltaan kuuluvia säätiöitä 3.11.1992. Vielä tuolloin pääsihteeri Oksanen kiisti lehden mukaan jyrkästi, että SVUL olisi ajautumassa kohti konkurssia.

Urheilun keskusjärjestöjen yhdistymisneuvottelujen käännteisiin vaikuttivat niiden loppuvaiheessa SVUL:n talousvaikeudet. Urheilun suurin keskusjärjestö oli sijoittanut omaa ja lainattua rahaa kasinotalouden vuosina toimitilarakentamiseen, laskettelubisnekseen ja hiihtokeskusten majoitustiloihin. Lainojen hoito osoittautui mahdottomaksi 1990-luvun lamavuosina.

Julkisuuteen tietoja SVUL:n vaikeuksista tihkui jo syksyllä 1991. Ongelmien laajuus alkoi paljastua vuoden 1992 lopussa ja niitä käsiteltiin laajasti mediassa. Samaan aikaan SVUL etsi ulospääsyä tilanteesta rahoittajiensa ja opetusministeriön kanssa. Eri ratkaisumallien ytimenä oli lisätuki SVUL:lle veikkausvoittovaroista. Lisärahan myöntäminen osoittautui kuitenkin valtionapusäännösten vastaiseksi.

SVUL oli keväällä 1993 konkurssikypsä. Myös Vierumäen Urheiluoipisto, jonka SVUL omisti lähes sataprosenttisesti, ajautui samassa yhteydessä erittäin suuriin vaikeuksiin. Esko Ahon johtama hallitus ryhtyi kesällä 1993 toimiin keskusjärjestön ja maan suurimman urheiluoipiston pelastamiseksi. Erityisjärjestelyt johtivat SVUL:n toiminnan alasajoon vuosien 1993–1994 aikana. SVUL:n kaikki omaisuus, mm. sen toimitalo Pasilassa siirtyi rahoittajille. Vierumäki sai lisätukea ja siirtyi sittemmin lajiliittojen omistukseen. Suurimmiksi osakkaiksi tulivat Jääkiekkoliitto ja Urheiluliitto. Sinivihreä hallituskoalitio perusteli toimiaan lajiliittojen toiminnan turvaamisella ja Vierumäen säilymisellä urheilu- ja liikuntajärjestöjen käytössä.

Kerstin Ehnholmin mukaan
Mauri Oksanen sai hoidettua, että

SVUL:n talousongelma otettiin esille hallituksen iltakoulussa 22.6.1993. ”Tämä hoidettiin kertomatta asiasta opetusministeriön Harri Syväsalmele, joka kokikin, että hänen ylitseen on hiihdetty.”

Oksasen rooli SVUL:n talousvaikeuksissa 1990-luvun alussa ei ole täysin selvä. Varmaa on, että hän haki konkurssin häämöttäessä erilaisia valtion tukeen perustuneita ratkaisuja etenkin Ilkka Kanervan tuella. Näyttää myös siltä, että Oksanen pelasi aikaa, jotta urheilun yhdentyminen olisi ehtinyt toteutua ennen SVUL:n talouskurjuuden selviämistä julkisuudessa. Tältä peliltä vei pohjan se, että Matti Ahde oli hyvin perillä kulissien takana käytyjen pelastusoperaatioiden käänteistä.

Onko Holkeri tyytyväinen lopputulokseen? Hän vastaa diplomaattisesti hieman kierrellen:

Jännite, jonka kanssa kamppailimme jo prosessin aikana, on säilynyt näihin päiviin asti: vasemman kinttaan väki vaati mahdollisimman kevyttä organisaatiota. Oikealla puolella haluttiin kiinteämpää organisaatiota. Näytti siltä, että kun SLU-juna lähti Helsingistä, se pysähtyi Pasilan asemalle eli tulos ei kaikin osin vastannut odotuksia.

Edelleen minua kiinnostaa miten juna jatkaa Pasilan asemalta. Se vaatii tavattomasti heiltä, jotka ovat SLU:n johtotehtävissä. Hieman olen aistunut tai pelännyt, että prosessin liike loppuu. Tämä on vähän kuin Euroopan yhteisvaluutta: voitiin kyllä siirtyä euroon, mutta perustamisperiaatteista kiinnipitäminen on jo kokonaan toinen asia.

SLU:n perustamisprosessissa mukana ollut Kerstin Ehnholm katsoo SLU:n syntymiseen vaikuttaneen erityisesti kaksi asiaa. Ehnholm korostaa, että Neuvostoliiton kaatumisen lisäksi TUL:n haluja yhdistymiseen, koska järjestön rahoitusnäkymät muuttuivat epävarmemmiksi: ”Takavuosina YYA-sopimus oli yksi tekijä, minkä takia TUL:n valtionapua ei pienennetty. Olen nähnyt paperin, jossa Kekkonen käskee huolehtimaan, että TUL saa kunnollisen tuen.”

Toiseksi – toisin kuin Holkeri – Ehnholm arvelee yllätyksenä tulleen SVUL:n talousromahduksen vauhdittaneen olennaisesti yhdentymistä: ”Olisi ollut vaikea synnyttää uutta kattojärjestöä vahvan SVUL:n perustalle.” Ehnholm ei usko, että TUL olisi lähtenyt mukaan sellaiseen kattojärjestöön, joka olisi ollut voimakkaasti SVUL-vetoinen: ”Oli ehkä kohtalon ivaa, että SVUL lähti ajamaan yhdentymistä, mutta joutui sitten itse väistymään talousvaikeuksiensa takia.” Ehnholm katsoo, että ”TUL käytti SVUL:n ahdinkoa hyväkseen”.

Ehnholm ei kuitenkaan näe TUL:aa prosessin voittajana: ”Liikuntapoliittinen vaikuttaja TUL ei enää ole. Se on työväenliikkeen järjestö ja sen ainoa mahdollisuus vaikuttaa on saada liittojen hallintoelimiin vasemmistolaisia.” Hän pitää tyhmänä puheita, joiden mukaan TUL pitää lakkauttaa: ”Totta kai vapaa kansalaisjärjestö saa toimia niin kauan kuin haluaa. Eri asia on rahan syyttäminen sinne.”

Pesäpalloliitosta yhdistymistä seurannut Markku Pullinen ihmettelee Holkerin lähtemistä mukaan yhdistämisneuvotteluihin: ”Holkeri veti projektia, mutta ei tiennyt mistä oli kysymys. Mutta kun oli isänmaan mies ja poliisin poika, niin lähti vetohommiin.” Pullinen arvioi, että prosessissa oli paljon kyse väännöistä Mauri Oksasen ja Matti Ahteen välillä. Lisäksi Oksasella ja SVUL:lla oli vahvana tukena Ilkka Kanerva, joka oli työministeri ja Urheiluliiton puheenjohtaja.

Ensimmäiset kuusi vuotta vanhoilla piikkareilla

SLU:n ensimmäiset henkilövalinnat yllättivät. Telakayhtiön johtaja **Martin Saarikangas** valittiin puheenjohtajaksi ja Peter Tallberg toiminnanjohtajaksi. Toimintaa ”sisältä päin” katsonut Ehnholm muistaa, että Saarikangasta pidettiin SVUL:ssa hyvänä valintana, vaikka ”muutkin ehdokkaat olivat kokoomuslaisia”. Saarikankaan liikuntatiedot olivat Ehnholmin mielestä kuitenkin puutteelliset. SLU:n toimisto perustettiin aluksi telakalle.

Toiminnanjohtajan paikkaa haki muun muassa Mauri Oksanen. Ehnholm ihmettelee, että Tallberg tuli valituksi, ”vaikka hänellä ei ollut päivääkään urheilujärjestökokemusta työntekijänä, vain luottamustehtäviä. Myös liikuntapoliittinen vaikuttaminen oli hänelle uutta ja outoa.” Näin myös hänen liikuntatietonsa olivat Ehnholmin arvion mukaan hatarat: ”ehkä hän siksi ei asioinut liitoissa.”

Myöhemmin Oksanen valittiin suunnittelupäälliköksi. Ehnholm itse työskenteli pitkään lajiliittojen yhteisesti keräämän palkkarahan turvin. Käytännön organisoi Oksanen.

SLU-toimiston ja johdon suhde ei ollut erityisen lämmin. Toimiston ”moottorin”, Oksasen, ja Tallbergin välit olivat Ehnholmin mukaan asialliset, mutta etäiset. ”Vähitellen tilanne ajautui siihen, ettemme kertoneet kaikkea mitä tehtiin. Kukaan talossa ei tainnut tietää miten saimme budjettitiedot ennen budjettiriihettä. Tarvittiin tiettyjä kontakteja. Suoraan sanottuna aika epäsolidaarista toimintaa meiltä”, summaa Ehnholm näin jälkikäteen.

Ehnholmin mielestä SLU:n alku oli ”katastrofi eikä 5–6 vuoteen ollut väliä kuka oli johdossa ja töissä. Sitte saatiin kulttuuri rakentumaan”. Kaiken kaikkiaan Ehnholm on tyytyväinen syntyneeseen SLU:hun, jossa hän ehti toimia eläkkeelle lähtöön, syksyyn 2007, asti: ”Kun Kanerva ja Ahde jäivät pois hallituksesta, pahimmat riidat ja nokittelut loppuivat. Nykyään SLU:n toiminta on äärimmäisen laajaa ja se on kansalaistoiminnan edelläkävijä.” Huonona ratkaisuna hän kuitenkin pitää sitä, että lapsiin ja nuoriin kohdistunut strategiatyö jouduttiin päästämään irralliseksi SLU:sta: ”Tottakai Nuori Suomi on tästä eri mieltä.” Ehnholm ei kaipaakaan vanhoja ajkoja: ”SVUL:n ja TUL:n ikävöinti kertoo lähinnä ikävöijän iästä.”

Markku Pullinen muistaa, että SLU:n ensimmäisissä henkilövalinnoissa oli johtajien osalta omat jännitteensä: ”Ahde suostui Saarikankaan valintaan, mutta Oksanen

*Kerstin Ehnholm kuvaa
SLU:n alkuvuosien toimintaa
katastrofiksi. (SLU)*

ei suostunut. Mutta Oksanen suostui Saarikankaan ehdotukseen, että työtön Tallberg valitaan. Ahteen ja TUL:n tavoite oli, ettei Oksasta valita mihinkään merkittävään postiin.”

Matti Ahteen mukaan Saarikankaan ja Tallbergin valinnoilla estettiin Ilkka Kanervan ja Mauri Oksasen tulo SLU:n johtoon: ”Toiminnanjohtajaksi ei ollut hakijoita niin hirveästi. Ike ajoi Mauria toiminnanjohtajaksi. Me ei missään tapauksessa haluttu häntä. Kanerva taas halusi puheenjohtajaksi ja sitä ei halunnut svullinkaan väki.” Ahde kuittaa ensimmäisen johtokaksikon osaamiset lyhyesti: ”Petterihän ei ollut vahva, eikä Martinkaan tuntenut laajemmin suomalaista urheilua.”

Henkilövalintojen alkuvaiheessa myös Carl-Olaf Homénilta tiedusteltiin halukkuutta puheenjohtajaksi. Hän sanoo vastanneensa ”ehdottomasti ei”. Homénin mielestä toiminnanjohtajaksi olisi pitänyt valita Mauri Oksanen: ”Minusta hän oli erittäin taitava järjestöjyrä. Siitä tuli TUL:n kannalta ehdoton ei. Valitkaa sinne kuka tahansa muu kuin Mauri Oksanen. Matti Ahde sanoi henkeen ja vereen, että silloin TUL lähtee koko liitosta.” Homénin mielestä tämä oli surullista: ”Totta kai Mauri oli ryvettynyt TUL–SVUL -taistoista. Silti se oli minusta väärä päätös.”

Homén muistelee, että Peter Tallberg oli Martin Saarikankaan löytö SLU:n toiminnanjohtajaksi: ”Saarikankaan mielestä Tallberg oli loistava kompromissiehdokas: hän ei ollut ryvettynyt kotimaassa ja hän oli kansainvälisesti tunnettu.” Homén kertoo sanoneensa, että he ovat hyviä ystäviä Tallbergin kanssa, mutta ”mä en ole varma, että hän on juuri tohon tehtävään se oikea”.

Tallbergin hakeutuminen toiminnanjohtajan tehtäviin sai hänen itsensä mukaan alkunsa vähemmän dramaattisesti: ”Luin ilmoituksen Helsingin Sanomista.” Tallberg oli tavannut Saarikankaan maailmannäyttelyssä, mutta ei tuntenut tätä sen paremmin. Saarikangas soitti hakemuksen saatuaan Tallbergille ja kysyi, onko tämä tosissaan. Tallberg vahvisti, että on.

Mitään ei kuulunut, kunnes Matti Ahde soitti Berliinissä työmatkalla olleelle Tallbergille. Ahde kertoi lukeneensa hakemuksen ja kertoi Tallbergilla olevan TUL:n täysi tuki. Tallberg kertoo, että ”jonkin ajan kuluttua (SLU:n varapuheenjohtajaksi valittu) **Pirkko-Liisa Vilenius** soitti ja pyysi tapaamista. Hän ehdotti tapaamista Saarikankaan luona Masa Yardsilla.” Tallberg kävi telakalla. Seuraavana iltana hän sai Saarikankaalta tiedon valinnastaan 93 hakijan joukosta.

Tallberg tunnustaa, että alku oli hankalaa: ”Minulla ei ollut aavistusta siitä, miten tätä pitäisi johtaa. Masalakaan, joka oli jo valittu SLU:n puheenjohtajaksi, ei

*”Mihin tahansa
meni, niin siellä oli
Tessa tai Makri
jo käynyt.”*

(Peter Tallberg)

ollut mitään suunnitelmaa.” Tallberg arvioi, että suurin erehdys oli se, että SVUL:n vanha porukka päästettiin hallintoon mukaan: ”Makria (Oksasta) ja Tessaa (Ekmania) vastaan minulla ei sinänsä ollut mitään, mutta heillä oli se käsitys, että olen täysin TUL:n mies ja tulen rikkomaan kaiken SVUL:ään liittyvän. Eihän mulla mitään sellaista suunnitelmaa ollut.” Tallberg sai tukea opetusministeriön Harri Syväsalmelta. ”Samalla Tessa juoksi ympäri ja levitti tietoa, että olen täysin ministeriön holhouksessa ja että Syväsalmi johtaa Suomen urheilua. Se oli helvetin vaikeaa aikaa se alku. Mihin tahansa meni, niin siellä oli Tessa tai Makri ollut ennen”, muistelee Tallberg.

Liikuntapolitiittista linjaa tasapainotti se, että ”samalla käytävällä SLU:ssa oli TUL:sta siirtynyt **Esko Ranto**, joka toimi Matti Ahteen ohjeiden mukaan”. Mutta tässäkin oli kääntöpuolensa: ”Siitä tuli heti poliittinen järjestö, jota se ei olisi saanut olla.”

Tallberg kokee jääneensä ulkopuolelle myös strategiatyöstä: ”Makri pääsi tekemään myös strategiaa, jonka vetäjäksi Masa Saarikangas junaili kaverinsa (Merenkulkuhallituksen pääjohtajan) **Kyösti Vesterisen**. Makri ja jopa Uunila pääsivät tekemään uutta ohjelmaa ilman että siihen pääsimme minä tai Ranto.”

Carl-Olaf Homén tuli SLU:n hallitukseen vuonna 1995, puheenjohtajana hän oli kauden 1999–2003. Myös hän arvionsa mukaan SLU:n alku oli kankeaa:

SLU vietti alkuvuosina hiljaiseloa ja TUL teki kaikkensa, jotta SLU:sta ei tulisi voimatekijää. Viitattiin aina siihen paperiin, jonka itsekin olin allekirjoittanut, jonka mukaan SLU on matala, pieni edunvalvonta-organisaatio. Lisäksi käytettiin yhteisö-sanaa, kun haluttiin välttää keskusjärjestö-sanaa.

Kyllä se oli tasapainottelua edelleen mun aikani. Ei sitä voi sanoa dynaamiseksi, vaikka meillä oli erilaisia aloitteita. Panostimme lainsäädäntötyöhön, määrärahojen ajamiseen, koululiikuntaan, lähiliikuntapaikkoihin ja what ever. Kyllä meillä oli paljon aloitteita ja paljon palloja ilmassa. Mutta jos ollaan oikein rehellisiä, niin emme olleet oikein sellainen keskusjärjestö, mitä olisin halunnut.

*Kun Matti Ahde lopetti TUL:ssa (1995), niin sinne tuli **Kassu (Kalevi) Olin**. Hänhän uhkasi, että TUL lähtee, kun yritimme vähän nostaa profilia. Hoidettiin tehtävämme, ei voida sanoa, että nukuimme.*

Homén luonnehtii omaa puheenjohtajakauttaan konsolidoinnin aikakaudeksi: haluttiin varmistaa, mitä oli saavutettu, mutta ei lähdetty soitellen sotaan. **Timo Laitisen** puheenjohtajakaudella SLU on Homénin mielestä nostanut profilia, on tehty sääntömuutos ja poistettu mandaattipaikat.

Urheilumiehet Tapani Ilkka ja Jukka Uunila eivät ole kovin innostuneita lopputuloksesta. Ilkan mielestä ”meillä on keskusjärjestön tapaan toimivia järjestöjä enemmän kuin koskaan. On Kunto, Nuori Suomi, SLU, TUL, CIF ja Palloliitto. Alueorganisaatiotkin ovat itsenäisiä.” Hän arvioi, että urheilussa menetettiin paljon, kun piiriorganisaatio hajotettiin:

Sen pesuveden mukana meni valtava määrä pyyteettömästi työskennelleitä ihmisiä, jotka nyt koki, että heidän työllään ei oo mitään merkitystä. Ne pistettiin vaan yli laidan. Sitten ruvettiin runnomaan jotakin kummallisia alueita, jotka tulee tuolta liikkeenjohdon konsulttien puolelta, joilta puuttuu se urheilun henki. Svullilaisen piirijärjestöorganisaation romuttamisesta kärsivät etenkin pienimmät urheilumuodot. 85 % meidän seurajäsenistä on 5–6 suurimman liiton jäseniä.”

Myös yhdentymisen pitkäaikaisin ja innokkain puolestapuhuja Jukka Uunila on tulokseen pettynyt:

Minusta SLU ei ole riittävän tarmokkaasti käyttänyt hyväkseen mandaattia, joka sille tunnustettiin ja josta on seurauksena, että lajiliitot ovat sen jäseniä, TUL ja CIF ovat sen jäseniä. TUL ja CIF ovat haluamiensa lajiliittojen jäseniä ja saavat samat palvelut SLU:lta kuin – käytetään nimitystä – vanhat seurat. Tässä liikutaan sillä rajoille, että onko tämä valtionavun myöntämisen periaatteiden vastaista. Samaa kohdetta ei ole oikeutta avustaa kahdesta eri tuutista.

Jos SLU piirretään kalvolle, niin se sellainen kuin 1990-luvun alussa hahmoteltiin, mutta toimenpiteet eivät ole sellaisia. Karsimalla rönsyjä säästettäisiin hallinnossa. Mä suorastaan ihmettelen, että kenttäväki ei herää ja tajua, että kuinka paljon Helsingissä käytetään veikkausvoittovaroja päällekkäisiin toimintoihin.

Valtionvallan silmissä urheilujohtajat ovat kunniamerkinsä ansainneet. Valmennuspäällikkö Kalevi Tuominen vastaanotti vuonna 2003 Suomen liikuntakulttuurin ja urheilun suuren ansioristin kulttuuriministeri Kaarina Drombergilta. Avustamassa oli Maija Uschanov opetusministeriöstä. (Lehtikuva)

6. Kadotettu urheilujohtaja

Vahvojen miesten ja suurien järjestökoneistojen aika on ohi. Valta on hajautunut verkostoihin. Suomalainen urheilu on yhtä aikaa täynnä päälliköitä ja tyhjä todellisista johtajista.

Urheiluelämällä on ollut johtohenkilöitä – urheilujohtajia – lähes niin kauan kuin on urheiltu. Johtajien määrä oli kuitenkin pitkään pieni ja toimintakenttä rajoittui lähinnä juhlapuheisiin, rahankeräyksiin ja kielitaidottomien urheilijoiden johtamiseen ulkomailla. Ne tehtävät, jotka nykyään liitetään urheilujohtajuuteen, yritettiin ennen hoitaa valmentajien voimin.

Urheilun järjestö- ja kilpailutoiminnan laajentuminen ja kansainvälistyminen sotien jälkeen edellytti panostamista myös urheilun edunvalvontaan ja urheilutoiminnan organisointiin. Järjestöt ja seurat alkoivat rekrytoida toiminnan vetäjiä ja kehittäjiä, johtajia. Esimerkiksi Suomen Olympiakomiteaan alettiin palkata toimihenkilöitä vasta 1960-luvun lopussa.

Suomalainen urheilujohtajuus on vuosien saatossa muuttunut ratkaisevasti. Haastateltujen urheilujohtajien kausi sijoittuu aikaan, joka oli olennaisesti erilainen kuin sitä ennen tai sen jälkeen. Haastattelujen kautta välittyi kuva etenkin 1960- ja 1990-lukujen välisestä ”vahvojen miesten ja kasvavien järjestökoneistojen ajasta” (ks. Urheilujohtamisen kaudet sivulla 51).

Haastatellut vaikuttajat ovat lähestulkoon kaikki olleet nimenomaan *urheilujohtajia*, jotka ovat vaatineet itseltään paljon ja osallistuneet toimintaan intomielisesti. Julkaisun päähenkilöistä useimpia yhdistää urheilijatausta. Jukka Uunila harrasti erityisesti yleisurheilua ja jalkapalloa, Carl-Olaf Homén oli keskimatkojen juoksija, Kalevi Tuominen ja Pertti Paloheimo koripalloilijoita, Tapani Ilkka aitajuoksija ja Kosti Rasinperä pikajuoksija. Ryhmän menestynein on olympiapurjehtija Peter Tallberg. Markku Pullinen pelasi puolestaan pesäpalloa.

Matti Ahteen laji oli jalkapallo, mutta hänellä ei ollut vahvaa urheilujärjestötaustaa ennen TUL:n puheenjohtajuutta. Demarien nouseva tähti otti järjestön kuitenkin otteeseensa nopeasti. Harri Holkeri oli ennen valtion liikuntaneuvoston puheenjohtajuuttaan tunnettu ennen kaikkea hiihtoharrastuksestaan. Kerstin Ehnholm tuli urheilun ja liikunnan pelikentille kokonaan niiden ulkopuolelta.

Urheilujohtajien hierarkiassa olivat 1990-luvulle saakka korkeimmalla SVUL:n ja Olympiakomitean sekä TUL:n johtohenkilöt. KOK:n suomalaisjäsenet nauttivat myös arvontaa. Lajiliitoista korkeinta arvostusta nauttivat SUL:n, Hiihtoliiton ja Palloliiton johtajat. Olympiakomitean puheenjohtajuus kuului itseiseikeutetusti SVUL:lle. Varapuheenjohtajina toimivat usein SUL:n ja Hiihtoliiton sekä TUL:n puheenjohtajat lukuun ottamatta ajanjaksoja, jolloin TUL ei saanut tai halunnut osallistua komitean työhön.

Urheilujärjestöihin on haettu johtajia etenkin 1990-luvulta lähtien usein politiikasta. Aivan uudesta ilmiöstä ei ole kyse. Järjestöjen välinen taistelu toi jo 1950-luvulla poliitikkoja johtajiksi. Moninkertainen ministeri Ilkka Kanerva veti Suomen Urheiluliittoa vuosina 1991–2005. Entinen pääministeri Esko Aho johti lyhyen aikaa Hiihtoliittoa 1990-luvun lopussa. Martin Saarikankaasta odotettiin ihmeidentekijää SLU:n ensimmäisenä puheenjohtajana. Eduskunnan puhemies **Sauli Niinistö** astui vuonna 2009 Palloliiton johtoon.

Tavoitelluimpia paikkoja ovat 2000-luvulla olleet Olympiakomitean, Jääkiekkoliiton ja Palloliiton puheenjohtajuudet. Silti jopa Olympiakomitean johtajuuden arvostus on laskenut. Sitä johtava **Roger**

Talermo on taustaltaan ennen kaikkea yritysjohtaja. Tämäkin kertoo aikojen muuttumisesta – talouden merkitys on korostunut urheilussa, mikä vuoksi uutta johtamisvoimaa on yritetty hakea liike-elämästä. Talermon edeltäjät **Akseli Kaskela** (1961–1969), Jukka Uunila (1969–1984), Carl-Olaf Homén (1984–1988) ja Tapani Ilkka (1988–2004) olivat urheilumiehiä. Heitä ennen komitean johdossa oli ollut yritysjohtajia, mutta tuolloin komitean varainhankinta keskittyi olympiakisamatkojen rahoittamiseen.

Kulta-aika 1970- ja 1980-luvuilla

Suomalaisessa urheilujohtamisessa tapahtui suuri muros 1960-luvun puolivälistä alkaen. Urheilun suurvalta-vuosien aikana kasvanut polvi väistyi johtotehtävistä ja sen tilalle astui heikentyneeseen urheilumenestykseen turhautuneiden nuorempien miesten joukko. Suomalaisessa huippu-urheilussa oli käynyt 1960-luvun puolivälissä selväksi, että vanhoilla keinoilla ei enää saavuteta menestystä.

Urheilun keskeisiin johtotehtäviin 1960–1970-luvuilla tullut sukupolvi hallitsi kenttää 1990-luvulle. Useimmilla siihen kuuluvilla oli omakohtaista kokemusta kilpaurheilusta ja valmentamisesta kansallisella sekä kansainvälisellä huipputasolla. Urheilujohtajien tehtäväkenttä laajeni ja monimutkaistui 1960-luvulta lähtien. Enää ei riittänyt, että johtajat toimivat maailmalle joutuneen urheilijalauman paimenina tai kävivät puhumassa urheilukentän vihkiäisissä. Heidän oli osattava hoitaa suhteita mediaan ja hankittava jatkuvasti rahoitusta urheilulle. Yhteydenpito valtiovaltaan ja yrityselämään tiivistyi. Tukijat alkoivat myös vähitellen vaatia vastinetta panostukselleen.

Urheilujohtajuudelle on ollut ominaista, että keskeiset johtajat ovat olleet asemissaan pitkään. Siten 1960–1970-luvuilla asemiin päässyt sukupolvi alkoi väistyä vasta 1990-luvulla. Osittain vaihdosta nopeutti SLU:n perustaminen, joka vaikutti urheilujohtajuuden luonteeseen. Urheiluelämän kauan kaivattu yhdentyminen toteutui, mutta samalla päättyi näkyvän urheilujohtajuuden aika. Keskusjärjestöjen vastakkainasettelu – todellinen ja kuviteltu – katosi.

Urheilujohtamisessa elettiin johtajien näkökulmasta suoranaista kulta-aikaa 1970–1980-luvuilla. Johtajat saivat paljon julkisuutta, joka oli kriittisistä juonteista huolimatta pääasiassa myönteistä. Jutuista välittyi päällimmäisenä kuva urheilujohtajista merkittävinä vaikuttajina. Etenkin Jukka Uunila ja Matti Ahde näkyivät usein lehtien palstoilla. Liikuntalaki (1980) kohotti keskusjärjestöjohtajat suorastaan toimialueensa

ylimmiksi edunvalvojiksi. Urheilujärjestöjen johtaminen oli monessa mielessä vakaata. Valtansa huipulla olleet keskusjärjestöt veivät päätöksenteossa 1980-luvulla opetusministeriötä.

Media haukkunut, valtio kiittänyt

Urheilujohtajuudesta on erotettava kaksi tasoa: julkisuuteen näkyvä ja julkisuudesta pimentoon jäävä. Urheilujohtajuuden saama julkisuus oli 1990-luvulle saakka runsasta. SLU:n perustaminen muodostui

Urheilujohtamisen kaudet

Kansanvalistuksellinen kausi 1880–1911

Urheilujärjestöjen toiminta oli osa kansakunnan perustan rakennustyötä. Urheilu oli ennen kaikkea moraalisen itsekasvatuksen väline. Johtajat kannustivat esimerkillään harrastamaan urheilua.

Urheilu suurvaltavuodet 1912–1952

Järjestöillä oli kansallinen tehtävä varmistaa Suomen urheilumestys ja maan itsenäistyttyä kasvattaa sotilaskuntoisia miehiä. Urheilujohtajat kuuluivat kansakunnan eliittiin, mutta eivät välttämättä näkyneet julkisuudessa kovin paljon. He kuitenkin antoivat yleensä lausunnot urheilijoiden puolesta. Johtaja saattoi toimia yhtä aikaa toimittajana ja jopa valmentajana. Johtaminen oli luonteeltaan keskusjohtoista ja käskyttävää.

Kansainvälisissä tehtävissä toimineista johtajista suuri osa oli ruotsinkielisiä, mikä herätti närkästystä suomenmielisissä piireissä. Työväen urheiluliike kehittyi omista aatteellisista lähtökohdistaan, mutta myös sen toiminnassa oli kansallinen ulottuvuus.

Järjestösotien aika 1953–1969

Helsingin olympiakisoissa kävi ilmeiseksi, että kunnian päivät etenkin perinteisessä suomalaisten menestyslajissa yleisurheilussa olivat päättyneet. Myös järjestösotien aikakausi koitti 1950-luvulla. Niitä käytiin sekä SVUL:n ja TUL:n välillä että TUL:n sisällä.

Keskusjärjestöjen johtoon pyrki ja usein myös pääsi tunnettuja poliitikkoja. Heidän ohellaan vaikuttivat jo urheilun suurvaltavuosina johtajaoppinsa saaneet urheilumiehet, joista Akseli Kaskela toimi 1960-luvulla yhtä aikaa SVUL:n ja olympiakomitean johdossa. Johtaminen suuntautui edelleen ylhäältä alaspäin.

Vahvojen miesten ja kasvavien järjestökoneistojen aika 1969–1993

Urheilujohtamisen luonne muuttui lukuisten urheilun sisäisten ja ulkopuolisten tekijöiden vaikutuksesta. Kiristyneen kilpailun vuoksi valmennuksen merkitys korostui, minkä vuoksi huippu-urheilu vaati enemmän rahaa. Julkisuus lisääntyi ja muuttui vaikeammin hallittavaksi. Doping alkoi aiheuttaa harmaita hiuksia urheilujohtajille.

Aikakauden urheilujohtajat olivat usein kansallisen tason urheilijoita, jotka olivat saaneet

alan ammattikoulutuksen. He kuuluivat jälleenrakennuksen sukupolveen, joka oli oppinut tekemään nopeita ratkaisuja ja etsimään keinot päästäkseen päämääräänsä.

Johtaminen perustui yhä keskusjohtoisuuteen ja vahvoihin henkilöihin, jotka arvovallallaan veivät asioita eteenpäin.

Keskusjärjestöjen virkakunta alkoi kasvaa 1970-luvulla. Luottamusmiesjohdon ja viranhaltijoiden oli opeteltava toimimaan yhdessä.

1993– Yhteistyöjohtajuuden aika

Suuri osa vanhasta polvesta väistyi urheilun johtopaikoilta SLU:n perustamisvaiheissa. Urheilujohtaminen perinteisessä keskitetyssä mielessä on käynyt mahdottomaksi. Urheilun eri tason toimijat haluavat vaikuttaa päätöksiin samalla kun opetusministeriö (opetus- ja kulttuuriministeriö) on vahvistanut ohjausotettaan. Urheiluun on tullut uusia toimijoita, kuten managereita ja tv-oikeuksia myyviä yrityksiä. Sponsorien rooli on myös näkyvä.

Johtajuus on muuttunut keskustelevammaksi. Urheiluelämässä vaikuttaa kuitenkin edelleen henkilöitä, jotka ovat tottuneet jyräämään tahtonsa läpi.

käännekohtaksi johtajuuden julkisuuden kannalta. Urheilun yhdentyminen henkilöityi Uunilan ja Ahteen kaksinkamppailuksi. Sen jälkeen kukaan urheilujohtaja ei ole noussut yhtä näkyvään rooliin.

Urheilujohtajat kuuluivat vielä 1980-luvulla kansakunnan kermaan. Johtajia haukuttiin, mutta heitä myös arvostettiin. Urheilujohtajien tai urheilun asemaa ei asetettu kyseenalaiseksi.

Media kohteli urheilua ja sen johtohahmoja 1970-luvulle saakka pääosin myönteisesti, vaikka kohulehdet jahtasivatkin toisinaan johtajia. Tappioiden selittely tai juopuneen urheilujoukkueen tekemisten selvittäminen oli ennen 1970-luvun puoliväliä pahinta mitä urheilujohtaja saattoi kuvitella joutuvansa tekemään. Joukkueenjohtaja Jukka Uunilan oli loppusyksyllä 1968 Mexicon olympiakisojen jälkeen seliteltävä, miksi peräti 25 suomalaisurheilijaa jäi kiinni alkoholin salakuljetuksesta.

Urheilujohtajien saama julkisuus on muuttunut viimeisimmän 30 vuoden kuluessa. Urheilujohtajat kykenivät 1960-luvulle saakka säätelemään julkisuutta. Johtajien ja toimittajien suhteet olivat läheiset ja he kokivat olevansa yhteisellä asialla. Urheilijoiden tai johtajien kisamatkoilla sattuneista kielteisistä edesottamuksista ei kerrottu kuin poikkeustapauksissa. Ilta-Sanomien **Martti Huhtamäki** oli ensimmäisiä kulissientakaisia asioita käsitelleitä toimittajia. Hänen usein sensaatiohakuinen lähetystapansa sai johtajien ja urheilijoiden tunteet kuumenemaan.

Doping muutti ratkaisevasti urheilujohtajien elämää. He joutuivat 1970-luvulta lähtien vastaamaan hankaliin kysymyksiin. Alkuvuosina kiertely ja kaartelu auttoivat ulos tilanteesta. Säännöt olivat vielä hatarat ja testit tehottomia. Ja kun kaikki muutkin käyttivät.

SLU:n perustamisvaiheissa urheilujohtajuus näyttäytyi kielteisessä valossa. SVUL:n ja TUL:n johtomiehet kävivät sotaa, joka oli kentällä jo osin päättynyt. SLU:n perustamisessa jouduttiin lama-Suomen oloissa yrittämään vuosikymmenien patoutumien ratkaisemista. Tehtävä oli käytännössä mahdoton.

Jukka Uunilan elämäntyönsä huipentumaksi kaavailema hanke muuttuikin SVUL:n heikon taloustilanteen paljastuttua hallitsemattomaksi prosessiksi. Uutta luotiin vanhaan malliin kabineteissa ja Saariselän kelomaajoilla. Peli oli kovaa. Erilaisia liittoutumia muodostui ja purkautui. Kuva urheilujohtajista ryvettyi.

Asiakeskeisyys ja edunvalvonta ovat korostuneet urheilujohtajuudessa, joka tapahtuu pikemminkin lukuisissa kokouksissa, palaverissa ja seminaareissa kuin julkisuudessa. Vanhan polven toimijoista näyttääkin siltä, ettei Suomessa edes enää ole urheilujohtajia.

Urheilujohtajien jäämiseen julkisuuden valokeilan ulkopuolelle on vaikuttanut heidän oman värityksensä ohella se, että media on kiinnostunut enemmän tähtiurheilijoista ja -valmentajista kuin johtajista. Näkyvin suomalainen urheiluvaikuttaja on ollut 1990-luvun puolivälistä lähtien **Harry Harkimo**. Hänen lisäksi julkisuudessa on esiintynyt paljon toinen jääkiekkomies Kalervo Kummola.

Urheilujohtajat johdattivat urheilijat valtiovalan onniteltavaksi Yleisurheilun MM-kisojen 1983 jälkeen. Opetusministeri Kaarina Suoniota kättelemässä kisojen järjestelytoimikunnan puheenjohtajan Carl-Olaf Homénin johdolla Lauri Tarasti ja Tapani Ilkka sekä mitalistit Tiina Lillak, Martti Vainio ja Arto Bryggare. (Suomen Urheilumuseo)

Urheilujohtajuuden status on kokonaisuudessaan laskenut. Yhtenä syynä ovat olleet erilaiset skandaalit, kuten dopingtapaukset ja sopupelit. Ne ovat heikentäneet huippu-urheilun julkisuuskuvaa. Monet pätevät henkilöt miettivätkin, mitä järkeä on asettaa maineensa alttiiksi urheilujohtajana. Edes paikallistasolta urheilujärjestöjen johtoon nousevien varaan ei voi enää laskea, kun järjestötoimintaan sitoutuminen on muuttunut lyhytjänteisemmäksi kuin ennen.

Urheilujohtajien asemaan on vaikuttanut myös se, että suhtautuminen urheiluun on muuttunut vähemmän vakavaksi. Urheilun on huomattu olevan ennen kaikkea viihdettä. Samalla urheilun merkitys kansallisen itsetunnon lähteenä on vähentynyt. Innokas penkkiurheilija löytää katsottavaa vuoden jokaisena päivänä maailman eri kolkista. Urheilu on aina ollut osa globalisaatiota ja siten herkkä muutoksille.

Valtiovalta on suhtautunut Suomessa kilpa- ja huippu-urheiluun myönteisesti, vaikka jo 1920-luvun urheilujohtajat moittivat julkista valtaa siitä, ettei se arvostanut Suomelle näkyvyyttä ja kunniaa tuonutta urheilua. Valtiovallan myönteinen suhtautuminen on näkynyt mm. suurkilpailuiden vaatimien rakennushankkeiden taloudellisessa tuessa.

Julkinen valta on osoittanut kiitollisuuttaan urheilujohtajia kohtaan mediaa ja suurta yleisöä näkyvämmiin. Valtio on muistanut urheilujohtajia henkilökohtaisella tasolla lukuisin kunniamerkein ja arvonimin. Liikuntakulttuurin alalla jaettavista kunniamerkeistä merkittävin on suuri ansioristi ja se voi olla kerrallaan enintään kahdellatoista haltijalla. Haastatelluista urheilujohtajista Suomen liikuntakulttuurin ja -urheilun suuri ansioristi on myönnetty Jukka Uunilalle (1983), Carl-Olaf Homénille (1994), Matti Ahteelle (1995), Peter Tallbergille (1997), Tapani Ilkalle (2001) ja Kalevi Tuomiselle (2003).

Sen sijaan ei liene odotettavissa, että kunnat lahjoittaisivat tontteja urheilujohtajille toisin kuin menestyneille urheilijoille.

Kansainvälinen vaikuttaminen laskussa

Kansainvälisessä urheiluelämässä Suomi saattoi esiintyä 1990-luvulle saakka sillanrakentajana, joka oli antanut vahvan näytön osaamisestaan jo vuoden 1952 olympiakisoissa. Idän ja lännen sillanrakentajalle ei enää ollut itäblokin romahduksen jälkeen tarvetta. Ylipäätään Suomen vaikutusvalta on kansainvälisissä urheilujärjestöissä pienentynyt. Ilmiö on luonnollinen urheilun muuttuessa yhä enemmän maailmanlaajuiseksi ilmiöksi.

Urheilujohtajuuden status on laskenut.

Esimerkiksi KOK täyttää vapautuvat paikat ensisijassa Afrikan ja Aasian maiden edustajilla. Peter Tallbergin KOK-jäsenyyden päätyttyä suomalaisilla on käytännössä mahdollisuus päästä vain järjestön urheilijakomission jäseneksi. Näkyvän vaikuttamisen on korvannut näkyvämpi verkostoituminen.

Kotimaisten ympyröiden lisäksi suomalaiset urheilujohtajat ovat päässeet kansainvälisillä areenoilla tapaamaan mm. kuninkaallisia. Eri maiden kuningashuoneiden jäsenet ovat urheilun suurtapahtumien vakiovieraita jo paljon ennen kuin presidentit ja pääministerit keksivät matkustaa kisoihin.

Mahdollisuus päästä johtamaan suomalaisjoukkoja kansainvälisillä areenoilla innosti urheilujohtajia menneinä vuosikymmeninä, jolloin ulkomaille lähtö oli 2000-lukuun verrattuna kallista ja vaivalloista. Myös johtajien osakseen saama kestitys oli statusarvoltaan merkittävä. Itsetuntoa hivelevät edut eivät kuitenkaan riittä yksinään selittämään urheilujohtajuuden vetovoimaa. Yhtä lailla sen kiehtovuutta lisää urheiluun luonnostaan liittyvä järjestelmällisyyden ja yllätyksellisyyden sekoitus.

Isojen poikien leikkiä

Urheilujohtaminen on asiaan vihkiytyneiden mukaan ”pirun työlästä ja lähes hengen päälle käypää”. Se on vaatinut aikaa ja turnauskestävyyttä. Silti urheilujohtajuus on vetänyt monia puoleensa. Urheilujohtajuudessa on viehättänyt epäilemättä suoraviivaisuus ja tekemisen meininki. Urheilujohtajat saattoivat takavuosina laukoa mielipiteitään nykyistä vapaammin. Järjestöjohtaminen on muuttunut saavutettujen etujen vartioinniksi.

Urheilulle ovat ominaisia konkreettiset tavoitteet ja selvät tulokset. Alalla toimineet ovat kokeneet saavansa toimia tärkeänä pitämänsä asian parissa. Urheilua on johdettu suorastaan verenmaku suussa, mutta myös ronskia herjaa heittäen. Isojen poikien leikeissä on voitu välillä laulaa isojen poikien lauluja.

Vissi määrä poikamaisuutta ja äijämäisyyttä on

Suomalainen urheilujohto uskoi pitkään uuteen olympiaisännyyteen. Naganon olympiaki-soissa vuonna 1998 Suomen talviolympialaishanketta 2006 esittelivät jääkiekkjoukkueen ylijohdaja Kalervo Kummola, Suomen olympiakomitean puheenjohtaja Tapani Ilkka sekä kansainvälisen olympiakomitean suomalaisjäsenet Peter Tallberg ja Pirjo Häggman. (Lehtikuva)

kuulunut aina urheilujohtamiseen, joka onkin ollut perinteisesti miesten hallitsemaa. Marjatta Väänästä tuli olympiakomitean hallituksen ensimmäinen naisjäsen vuonna 1976. Ja häntäkin kutsuttiin maan hallituksessa ”sen ainoaksi mieheksi”.

Urheilujohtajalla on mahdollisuus päästä lähelle huippu-urheilijaa, jonka persoonasta ja tekemisistä ollaan yleisesti kiinnostuneita. Urheilijoiden kanssa toimiminen on yhtä aikaa innostavaa ja vaikeaa. Huippua tavoittelevat yksilöt eivät ole ihmisinä helpoimpia johdettavia. He ovat kunnianhimoisia, eivätkä tee kompromisseja. Johtajillakin on usein urheilutaustansa, joka auttaa ymmärtämään urheilijaa. Toisaalta johtajuuden kautta voidaan yrittää ylittää oman keskinkertaisen urheilu-uran saavutukset.

Urheilujohtajuus on ollut siihen sisältyvistä paineista huolimatta varsin turvallinen pelikenttä. Epäonnistumisten seuraukset eivät ole yleensä olleet yhteiskunnallisesti kovin järjestyttävää, vaikka ne ovat tuntuneet johtajista ja urheilijoista vuorenkokoisilta.

Yksittäisen urheilijan menestymättömyyden välitöntä yhteyttä johtamiseen on lisäksi vaikea osoittaa, vaikka penkkiurheilijat löytävät heikkojen tulosten syyn johdosta.

Sosiaalisten verkostojen luomiseen urheilujohtajuus soveltuu erinomaisesti. Urheilun ylätasoin toiminnassa on mahdollisuus luoda laajat yhteydet, jotka ulottuvat paikallistasolta valtion ja talouselämän johtoon. Urheilujohtajat ovat useimmiten myös kilpailuhenkisiä ja alan johtajuus onkin tarjonnut pelin paikkoja ja tilaisuuksia ottaa miehestä mittaa. Urheilun johtopaikoista käydyt kamppailut ovat usein kiinnostaneet myös suurta yleisöä.

Kiinnostusta urheilujohtajuutta kohtaan on lisännyt epäilemättä sen tuoma julkisuus ja sen avaama ohituskaista seurapiireihin. Urho Kekkonen, **Mauno Koivisto**, **Martti Ahtisaari** ja **Tarja Halonen** ovat käyneet olympiakisoissa presidenttikausiensa aikana tervehtimässä Suomen joukkuetta. Ministereitä on näkynyt kisapaikoilla runsaasti Calgaryn talvikisoista 1988 lähtien.

Käskyttäjistä tiimityöläiseksi

Urheilujohtajuus oli aiemmin pienen piirin hommaa. Laajan demokratian ei katsottu soveltuvan kilpa- ja huippu-urheiluun, joissa tavoitteena on menestys. Aikoinaan hyväksi havaittu johtamistyyli ei kuitenkaan enää toimisi. Urheilijat ovat koulutetumpia ja tietoisia oikeuksistaan. Sodanjälkeisessä Suomessa varttuneet urheilijat olivat tottuneet nykyistä karskimpaan menoon ja sietivät tiukkaakin käskytystä.

Urheilujohtajuus on tehtäväkentän laajentumisen vuoksi muuttunut 1960-luvulta lähtien koko ajan vaativammaksi. Samaan aikaan luottamustehtäviin käytettävissä oleva aika on yleensä vähentynyt. Työelämän vaatimusten kiristytessä eri järjestöjen puheenjohtajilla ei enää ole ollut yhtä paljon aikaa luottamustoimiin kuin edeltäjillään. Esimerkiksi kansainvälistyneen yrityselämän johtajilla on niukalti aikaa urheilun luottamustoimiin, vaikka heitä niihin edelleen kosiskellaan. Huippujohtajien kansalaisvelvollisuuksiin ei enää katsota kuuluvan järjestötoiminnan, johon suhtauduttiin myönteisesti kansalaisyhteiskunnan rakentamisvaiheessa.

Kaikki huippu-urheilun muutokset vaikuttavat vääjäämättä urheilujohtamiseen. Ammattimaistuminen merkitsee myös sitä, että johtajien kumppaneina ja vastapalureina – tilanteesta riippuen – ovat ammattilaiset. ”Urheilusta on tullut hyväksytty ja ihailtu ammatti ja olympiakisat ovat avoinna kaikille urheilijoille. Ammattiurheilijat lakkoilevat, rikkovat sopimuksia ja etsivät toiminnalleen oikeutusta muista ammattikunnista ja ammattietiikasta, ei niinkään urheilun perinteisestä etiikasta.” (Lämsä 2004)

Urheilujohtajan on oltava nykyään monitaitoinen. Aikaisempien vuosikymmenten johtajien opit eivät toimi välttämättä sellaisenaan, mutta heiltä voi oppia paljon. Ilman urheiluinnostusta ja riittävää asiantuntemusta on mahdoton saavuttaa johdettavien luottamusta. Jos johtaja ei usko asiaansa, eivät siihen usko muutkaan. Korvaamattomia ovat myös uteliaisuus etsiä uusia ratkaisumalleja ja rohkeus ottaa ne käyttöön. Tärkeä on myös kyky osallistua kansantajuisesti urheilusta käytävään keskusteluun.

Kokonaisuutta ei nykyään johda kukaan

1960–1970-luvuilla valtaaan päässeiden urheilujohtajien kausi ajoittuu vaiheeseen, jossa urheilu alkoi pirstaloitua. Vuonna 1952 SVUL:ssa oli 14 erikoisliittoa ja vuonna 1976 jo 40. Tämä synnytti asetelman vanhat ja uudet liitot, jossa perinteiset urheilumuodot pitivät itseään

merkittävämpinä kuin tulokkaat. Kehitys on jatkunut samansuuntaisena: SLU:ssa on jo 74 lajiliittoa. Jännite suurten ja pienten liittojen välillä on säilynyt. Vaikeusastetta on lisännyt harrasteliikunnan laajentuminen. Liikunta- ja urheilukulttuuri on eriytynyt moniksi pelikentiksi, joiden johtaminen kokonaisuutena on käytännössä mahdotonta.

SLU toimii kaikkien
hyvien ja vielä
parempien asioiden
puolesta.

Luottamushenkilöiden rinnalle nousi 1970-luvulta lähtien keskusjärjestöissä ja lajiliitoissa palkattujen johtajien ja päälliköiden joukko. Järjestökoneisto alkoi kasvaa, kun lotto jauhoi lisärahaa myös urheilulle. Vapaaehtoisten ja palkollisten suhdetta ei pohdittu kovin syvällisesti, vaikka se vaikutti väistämättä toiminnan luonteeseen. SVUL:n suurimpien lajiliittojen toiminnanjohtajista kehittyi 1980-luvun mittaan vaikutusvaltainen ryhmä. SLU:n toiminnan monitahoisuuden vuoksi järjestön johtohenkilöiden on vaikea ottaa voimakkaasti kantaa liikuntakulttuurin asioihin. SLU toimii kaikkien hyvien ja vielä parempien asioiden puolesta. Sen rooliksi on muodostunut edunvalvonta ja liikunnan hyvän kertomuksen esilletuominen eri yhteyksissä.

Edellisen, 1990-luvulle asti hallinneen sukupolven makuun 2000-luvun liikuntakulttuuri on kovin hajautunutta. Voimavarat ohjautuvat heidän mielestään liiaksi muuhun kuin urheilumenestyksen tavoitteluun. Samaa mieltä on kilpa- ja huippu-urheilun tutkija: ”Suomalaisen järjestelmän ongelmana on moniarvoisuus sekä kokonaisvaltaisen näkemyksen ja johtamisen puutteellisuus.” (Lämsä 2004)

Perinteinen urheilujohtajuus on Suomesta kadonnut. Nykypäivän urheilujohtajuus on hajautettu verkostoihin ja projekteihin. Projektityhteiskunta tuottaa liukuihin johtajia ja päälliköitä urheilun eri hankkeisiin, joiden kokonaisuus ei ole kenenkään hallinnassa. Suomalainen urheilu on yhtä aikaa täynnä päälliköitä ja tyhjää todellisista johtajista.

Perinteitä on – entä tulevaisuutta?

Perinteistä huippu-urheilua ei enää ole – ei kentillä,

valmennuksessa eikä johtajuudessa. Silti suomalaisten nykytoimijoidenkin huippu-urheilupuhe ponnistaa useammin perinteiden paineista kuin tulevaisuuden vaihtoehtoista.

Huippu-urheilun suhteellinen merkitys kansakunnan identiteetin lujittajana on heikentynyt: ”Kansallisesti virittynyt näkökulma on menettänyt intressiään ja merkitystään kun taas kansainvälinen, kaupallinen ja mediallyn suuntaus on voittanut alaa. Samalla erot kansainvälisen huippu-urheilun ja kansallisen liikuntatoiminnan ja kilpaurheilun välillä ovat kasvaneet.” (Lämsä 2004). Suomalaiset haluavat urheiluviihdettä sen sijaan, että olisivat valmiit elämänmittaisiin urheilutalkoisiin seuroissa. Urheilun kutsumus on heikentynyt, ja etenkin huippu-urheilu etääntynyt kansalaistoiminnasta.

Huippu-urheilu on edelleen liikuntakulttuurin näkyvin, mutta nyt myös kiistelyin osa-alue (Huippu-urheilutyöryhmä, 2010). Urheilu ehkä on ikuista – kuten olympiakomitea muistuttaa – mutta sen puitteet ovat tyystin erilaiset kuin esimerkiksi Jukka Uunilan valtakaudella. Toimet, jotka riittivät 1900-luvulla, eivät enää takaa menestystä. Näillä näkymin menestystä ei

ole realistista odottaa laajalla rintamalla. Ei myöskään ole aihetta odottaa entisen kaltaisia, urheilu-uskosta voimansa saavien urheilujohtajien uudelleensyntymistä.

Huippu-urheilutyöryhmä totesi raportissaan (2010), että ”suomalainen huippu-urheilun pitkäjänteinen kehittäminen vaatii johtajuutta”. Näin varmasti on. Visaisempi kysymys on se, minkälaista johtajuutta kaivataan 2010-luvulla? Minkälaisilla visioilla ja rakenteilla johtajien tulisi johtaa?

”Nyt ollaan tukeutumassa traditioon”, varoittaa Markku Pullinen ja täsmentää: ”Ohjaus on väärin päin, kun visiot tehdään yltäasolla eikä paikallistasolla.” Hän muistuttaa, ettei enää ole olemassa urheilun kokonaisuutta, vaikka siltä näyttää, vaan organisaatiot elävät omaa elämäänsä. ”Ratkaisua on haettava verkostoitumisesta”, hän opastaa. ”Organisaation tavoitteet eivät ole tärkeitä, vaan se, miten pystymme tukemaan yhteisön ihmisiä kasvamaan ja kehittymään. Samalla kehittyvät organisaatiot”, neuvoo Pullinen.

Huippu-urheilun muutostyöryhmä etsii toimivaa muutosta urheiluelämään. Toivottavasti se löytää sellaisen myös urheilujohtajuuteen.

Lähteet

Haastattelut

- **Pekka Honkanen ja Jouko Kokkonen:**
Matti Ahde (4.5.2010)
Kerstin Ehnholm (27.4.2010)
Harri Holkeri (11.3.2010)
Carl-Olaf Homén (23.3.2010)
Tapani Ilkka (5.5.2010)
Pertti Paloheimo (30.3.2010)
Markku Pullinen (13.4.2010)
Kosti Rasinperä (12.4.2010)
Peter Tallberg (21.4.2010)
Kalevi Tuominen (22.4.2010)
Jukka Uunila (2.3.2010 ja 22.3.2010)
(yhteensä 26,5 tuntia; arkistoitu Suomen Urheiluarkistoon)
- **Kari A. Nurmela:**
Jukka Uunilan haastattelut 12.1.1979, 26.2.1979, 28.2.1979, 7.3.1979 ja 1.4.1979

Kirjallisuus

- Ammattien arvostus. Suomen Kuvalehti 20/2010
- Paavolainen, Leena, huippu-urheilumuutos.fi, 18.3.2011
- Hallituksen esitys Eduskunnalle liikuntalaiksi HE 236/1997
- Kekkonen, Urho: Urheilun tilan tarkastelua. Puhe Jyväskylän yliopiston liikuntatieteellisen tiedekunnan laitosrakennuksen vihkiäisjuhlassa 30.10.1971 (ns. sporttipuhe). www.doria.fi/bitstream/handle/10024/10153/TMP.objres.4387.html?sequence=1

- Kopra, Sari: Mäntyrannan tahrasta Lahden skandaaliin. Liikuntatieteellisen Seuran Impulssi nro 23, 2004.
- Lämsä, Jari: Huippu-urheilu Pohjoismaissa. Selvitys Suomen, Ruotsin, Norjan ja Tanskan liikuntapolitiikasta, huippu-urheilujärjestelmistä sekä urheilun rahoituksesta. Opetusministeriön työryhmämuistioita ja selvityksiä 2004:21.
- Opetusministeriö: ”Sanoista teoiksi” – Huippu-urheilutyöryhmän ajatuksia suomalaisen huippu-urheilun kehittämiseksi, OPM:n työryhmämuistioita ja selvityksiä 2010:13
- Väättäinen, Juha: Antakaa meidän kilpailla. Julkaisussa Suomalaisen liikuntapolitiikan vaihtoehdot (toim. Teijo Pyykkönen). Liikuntatieteellisen Seuran julkaisu nro 116, 1989.

Tausta-aineistona on lisäksi käytetty seuraavia teoksia ja arkistoja:

- Hentilä Seppo: Suomen työläisurheilun historia III: Työväen Urheiluliitto 1959–1979, Hämeenlinna 1987.
- Kulha Keijo K.: Urheilujärjestöjen kujanjuoksu: urheilun rakenneuudistus 1989–1993. Suomen Urheilumuseosäätiön julkaisu no. 14. Helsinki 1995.
- Litmanen Pekka: Urheilujohtamisen ooppera, Espoo 2008.
- Martin Pekka: Muistelmia. Helsinki 1982.
- Nurmela Kari A.: Jukka Uunila – urheilujohtaja, Porvoo 1979.
- Paloheimo Pertti: P. Paloheimo, Pispalan Tarmo, Porvoo 1997.
- Tuominen Kalevi: Kallun muistelmat, Porvoo 1998.
- Olympiakomitean, SVUL:n, SUL:n ja TUL:n arkistot.

IMPULSSI

Kiihottavaa liikuntatietoa

Impulsseja sinulle, jolle aikakauslehti on liian suppea ja kirja turhan laava.

Sarjassa aiemmin ilmestyneet:

Nro 23 • Sari Kopra:

Mäntyrannan tahrasta Lahden skandaaliin

Urheilu ja suomalainen identiteetti vuosina 1972–2001 doping-tapausten valossa (2004, 76 s.).

Nro 22 • Jouko Kokkonen:

Kansakunnat kultajahdissa – urheilu ja nationalismi

Maaailma on täynnä kansakuntia, jotka on urheilu maailmankartalle (2003, 56 s.).

Nro 21 • Jouko Kokkonen: (toim. Teijo Pyykkönen):

Verta, hikeä ja rasvaprosentteja – suomalainen liikuntatutkimus.

Liikuntatieteiden kokovartalokuva: historiaa ja esimerkkejä (2002, 56 s.).

Nro 20 • Jouko Kokkonen:

Hakkaa päälle! Ruotsi-ottelu–Finnkampen

Riemua, yllätyksiä ja pettymyksiä – kentällä, kabineteissa ja katsomoissa (2000, 60 s.).

Nro 19 • Jouko Kokkonen & Teijo Pyykkönen:

Palvelukseen halutaan sektoritutkija

Liikuntahallinto kaipaa tutkimusta, joka ottaa huomioon tieteen tulokset ja arjen realiteetit, hallinnon tarpeet ja politiikan kuviot (1999, 36 s.).

Nro 18 • Juha Kanerva:

Olympiaunelmia – suomalaiset olympiahankkeet ja -haaveet

Suomalaisille olympiakisojen hakeminen ja niistä haaveileminen on ollut enemmän sääntö kuin poikkeus (1999, 60 s.).

Nro 17 • Hannu Itkonen:

Kilpakenttien kapinalliset

Kapinointi urheilun normeja ja sääntöjä vastaan lisääntyy ja monipuolistuu. Kapinan kukistaminen edellyttää muutakin kuin eettisiä ohjeita (1999, 32 s.).

Nro 16 • Teijo Pyykkönen & Erkki Vasara:

Viinamäen Urheilumiehet – urheilu ja raittius 1900-luvulla

Urheilussa etsitään kerran hylättyä raittiusaatetta. (1999, 44 s.)

Nro 15 • Seppo Pänkäläinen:

Suomalainen urheilujournalismi

Synteesi urheilujournalismista, miten tähän on päädytty ja miten tästä eteenpäin. Mukana alan bibliografia (1998, 40 s.).

Nro 14 • Hannu Itkonen:

Urheilun uhrin

Urheilu tuottaa sankareita ja yhä enemmän myös uhreja (1997, 36 s.).

Nro 13 • Jouko Kokkonen, Teijo Pyykkönen:

Liikuntamatka kansalaisyhteiskuntaan

Järjestöjen ja julkishallinnon ohjaama liikunta on jännittävällä matkalla yritys- ja yksilövetoisempaan tulevaisuuteen (1996, 36 s.).

Nro 12 • Vesa Ilmaranta, Teijo Pyykkönen, Arto Nyyssönen:

Jaana Pulssi ja lopullinen ratkaisu

Sarjakuva-albumi urheilun ja yhteiskunnan värikkästä suhteesta 2000-luvun alussa (1996, 32 s.).

Nro 11 • Harri Vertio:

Terveydeksi! – arki haastaa liikunnan.

Tie terveyteen ja liikunnan harrastamiseen löytyy ymmärtämällä ihmisten erilaisuutta ja heidän arkipäiväänsä (1996, 32 s.).

Nro 10 • Teijo Pyykkönen, Juha Kanerva:

500 urheilukirjaa

Suomalaiset liikuntakirjat vuosilta 1980–95. Urheilukirjojen hylly on kirjava, jännittävä ja totinen (1996, 52 s.).

Nro 9 • Teijo Pyykkönen & työryhmä:

Liikunta aikakauslehtien vankina

Liikuntalehdissä juhlivat herrat ja hauikset, kauniit ja kulutuskykyiset (1996, 36 s.).

Nro 8 • Jouko Kokkonen (toim. Teijo Pyykkönen):

Liikuntaa mielikuvissa

Suomalaisten liikuntamielikuvat eivät aina vastaa todellisuutta, mutta ne on otettava tosissaan (1995, 44 s.).

Nro 7 • Pekka Rissanen, Hannu Valtonen, Kimmo Asikainen:

Liikunta lamassa – lama liikunnassa?

Lama mullisti liikuntatalouden, mutta ei liikuntaa (1995, 24 s.).

Nro 6 • Hannu Itkonen:

Mitta hihassa, piikki lihassa

Urheiluvilppi kukoistaa ja venyy tarpeen mukaan – huomenna-kin (1994, 30 s.).

Nro 5 • Teijo Pyykkönen, Jouko Kokkonen:

Kolhoosista kuntoklubille

Viron liikunta teki täyskäännöksen (1994, 52 s.).

Nro 4 • Jouko Kokkonen:

Ystävyyttä ja yhteistyötä, atleetit!

Suomen ja Venäjän liikuntayhteistyössä kaikki on pantu uusiksi (1994, 44 s.).

Nro 3 • Markku Ojanen (toim. Teijo Pyykkönen):

Lennokas askel, pilvetön mieli

Liikunnalla on ja ei ole yhteyttä psyykkiseen terveyteen (1994, 32 s.).

Nro 2 • Teuvo Tuomi:

Muistatko Mareen?

Rotusorto kuoli Etelä-Afrikassa, mutta vain virallisesti (1994, 40 s.).

Nro 1 • Teuvo Tuomi:

Tietoa—Unelmia—Akrobatiaa

Liikunnan tiedonvälityksen viidakossa pärjää kun tunnistaa liikunnan erilaiset tietoinstituutit (1994, 37 s.).

Impulssin hinta on 10 €/kpl + toim.kulut

Lisätietoja ja tilaukset:

tuula.valli@lts.fi, 010 778 6601, www.lts.fi

Liikuntatieteellinen Seura /

Stadion, eteläkaarre, 00250 Helsinki

Jouko Kokkonen, Teijo Pyykkönen

Suomalainen urheilujohtaja itse asiasta kuultuna

Suomalaisista urheilujohtajista on ehditty olla montaa mieltä ilman että urheilujohtajia itseään olisi kuultu. Tämä julkaisu perustuu 1960–2000-lukujen urheiluvaikuttajien haastatteluihin. Urheilujohtajat muistelevat järjestöratkaisujen taustoja ja kansainvälisen pelikentän tapahtumia. Johtajat ovat saaneet marssia urheilujoukkojen edessä, mutta olla myös urheilijoiden epäonnistumisten takana. Urheilujohtajilta on vaadittu paksua nahkaa ja poliittista pelisilmää. Suoraa palautetta on tullut kansan syviltä riveiltä, mutta myös valtiovallalta kunniamerkkien muodossa. Haastatteluja täydentää yhteenveto urheilujohtajuuden muutoksesta.

Julkaisu ja sen taustalla olleet haastattelut on toteutettu Suomen Urheilumuseosäätiön ja Liikuntatieteellisen Seuran yhteistuotantona.

Liikuntatieteellisen
Seuran Impulssi nro 24

ISBN 978-951-8982-83-1
ISSN 1237-0576